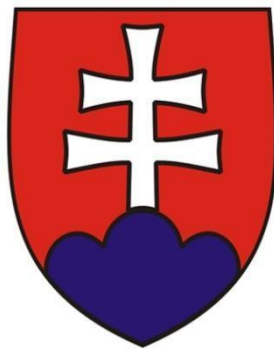

Toto je pracovná verzia dokumentu z prvej polovice septembra, ktorú ešte neschválila vláda a ministerstvo financií ju odmietlo zverejniť. Ak máte k informáciám v tomto dokumente návrhy, komentáre, pripomienky a pod., o ktorých by mala vedieť redakcia, posielajte ich mailom na adresu e@dennikn.sk.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Slovensko 2.0

Quo vadis svet

Slovenská ekonomika musí reagovať na megatrendy, ktoré nás ovplyvňujú naprieč spoločnosťou. Tieto tendencie sú globálne a zasahujú všetky krajiny, Slovensko nevynímajúc. Musíme reagovať najmä na demografické, technologické, klimatické a geopolitické výzvy. Covid kríza tieto výzvy ešte zvýraznila.

Demografické zmeny sa prejavujú najmä vo zvyšujúcom sa podiele ľudí v poproduktívnom veku. Index ekonomickej závislosti starých ľudí sa do roku 2060 viac ako zdvojnásobí v každej z najväčších ekonomík sveta združených v G20. Slovensko je dokonca jednou z najrýchlejšie starnúcich ekonomík. Sociálno-ekonomické zmeny spoločnosti vo svete i na Slovensku sa preto musia vysporiadať s vyššími verejnými výdavkami a zároveň hľadať možnosti ako predĺžiť pracovnú kariéru ľudí, riadiť pracovnú migráciu alebo reštrukturalizovať ekonomiku. Nová demografická štruktúra si vyžiada napr. posilnenie segmentu zdravotníctva, dlhodobej starostlivosti, zdravotných pomôcok, zmeny v orientácii cestovného ruchu, debarierizáciu priestorov.

V rámci demografických zmien sme a budeme svedkami zvýšenej migrácie a boja o talenty. Vyspelé európske ekonomiky sa snažia stále intenzívnejšie pritiahnuť nedostatkovú pracovnú silu, a to nielen vysokoškolsky vzdelaných, ale aj ľudí so strednou úrovňou kvalifikácie. Slovensko zatiaľ v tomto konkurenčnom súboji prehráva, keď naďalej viac Slovákov pracuje v zahraničí, ako cudzincov na Slovensku. V smere von z krajiny odchádzajú vo vysokej miere tzv. top-performers a naopak, pri imigrácii dominujú ľudia pracujúci na menej kvalifikovaných pozíciách.

Najvýraznejšie technologické zmeny zasahujúce spoločnosť sa týkajú digitalizácie, automatizácie, umelej inteligencie a kyberbezpečnosti. Digitalizácia sa prejavuje novými obchodnými modelmi a digitalizáciou vo všetkých sektoroch ekonomiky. Vďaka tomu prudko rastie potreba IT programátorov. Medzi najväčšími svetovými spoločnosťami budú stále viac dominovať firmy z oblasti informačných technológií. Už teraz je 8 z 10 najhodnotnejších firiem sveta z oblasti IT. Výrobné procesy v priemysle, ale aj v službách zasiahne postupujúca automatizácia a umelá inteligencia. Veľa pracovných miest sa kvôli tomu bude musieť transformovať a veľa ich pravdepodobne aj zanikne. Slovensko je krajinou, ktorá bude zrejme patriť medzi najviac zraniteľné ekonomiky. Automatizáciu a nástup umelej inteligencie je nutné vnímať ako príležitosť pre zvýšenie produktivity a miezd. Kľúčovou výzvou je zvyšujúca sa rýchlosť zmien prichádzajúcich s digitalizáciou a rozhodujúcim faktorom úspechu je rýchlosť adaptácie vzdelávania a sociálneho systému. S nástupom technologických zmien sa derú do popredia aj otázky kybernetickej bezpečnosti.

Klimatické zmeny povedú k oveľa častejším extrémom počasia a prírodným katastrofám s priamym ale aj nepriamym vplyvom na Slovensko. Na jednej strane záplavy a prudké búrky, na druhej strane dlhé obdobia sucha, požiare a vlny horúčav, či dopad na flóru a faunu. Štát musí na jednej strane zvládať reakciu na prírodné katastrofy: adaptácia, na druhej strane musí investovať do preventívnych opatrení. Kľúčovým úsilím v prevencii je dekarbonizácia, ktorá priamo ovplyvňuje konkurencieschopnosť ekonomík. Absencia investícií do environmentálne šetrných technológií môže zvýšiť náklady firmám na environmentálne dane a poplatky. Trendom je prechod kompetencií z národnej kontroly minimálne na úroveň EÚ. Dekarbonizačné ciele povedú k zmenám aj v štruktúre ekonomiky, vrátane negatívnych vplyvov na trhy práce. Zlyhanie v prevencii na úrovni krajín a následne v adaptácii môže byť pre Slovensko rizikom v podobe medzinárodných konfliktov a migrácie z najviac postihnutých regiónov.

Kombinácia geopolitických zmien a vyššie uvedených megatrendov otvára otázku podoby globalizácie a podporuje protichodný trend, ktorým je nacionalizmus. Globalizačný dvojzáprah USA – EÚ bol nahradený súťažou viacerých svetových hráčov. Geopolitické zmeny vedú k tomu, že aj najväčší globálni hráči benefitujúci z globalizácie budú v určitých témach konať nacionálne. Obchodné vojny, nedodržiavanie medzinárodných záväzkov a protiimigračné opatrenia možno očakávať najmä v čase ekonomickej krízy, no aj v súvislosti so zmenami vo výkonnosti ekonomík svetových hráčov. Slovenská ekonomika sa na tieto trendy musí pripraviť. Na jednej strane je z pohľadu malej otvorenej ekonomiky nutné a prospešné posilňovať medzinárodnú spoluprácu so

susedmi a s EÚ, no na druhej strane sa Slovensko nevyhne potrebe posilnenia sebestačnosti v kľúčových oblastiach ako napríklad energetika, potraviny či zdravotnícky materiál.

Magnet pre život – vízia Slovenska do roku 2030

Cieľom je Slovensko posunúť z pasce stredného príjmu na úroveň 92 % priemeru EÚ 27 v HDP na hlavu do roku 2030 uskutočnením reforiem v ôsmich oblastiach. Zvýšenie ekonomickej výkonnosti však nie je samonosným cieľom verejných politík a je potrebné venovať pozornosť aj iným aspektom blahobytu ľudí. V reformných balíkoch majú preto kľúčovú úlohu indikátory kvality života a záväzkov Slovenska k zásadnému posunu krajiny k vyspelým ekonomikám podľa metodiky OECD.

Vízia pre Slovensko v roku 2030 je byť krajinou, ktorá ľudí priťahuje ako magnet v oblastiach vzdelávania, podnikania a kvality života. Tranzícia krajiny vyžaduje sériu ekonomických reforiem prinášajúcich dlhodobu udržateľný ekonomický rast a opatrenia na zvýšenie kvality života. Súčasná situácia prináša unikátnu príležitosť efektívne využiť národné zdroje, ale aj finančné prostriedky EÚ. Všetky reformy budú orientované na občanov, pretože kľúčom k rozvoju ekonomiky a spoločnosti v 21. storočí sú ľudia. Na piedestál v spoločnosti je nevyhnutné postaviť rozvíjanie a zhodnocovanie ich vedomostí a zručností a následne ich efektívne využívanie.

Slovensko sa vymaní z „pasce stredného príjmu“ prostredníctvom rozbehu ekonomiky a zásadného zvýšenia kvality života. Slovensko už raz dokázalo byť reformným lídrom v období vstupu do EÚ. Naša konvergencia s vyspelou Európou sa však pozastavila a krajina uviazla v „pasci stredného príjmu“. Kým reformné úsilie spred dvoch desiatok rokov zbieralo „nízko visiace ovocie“ a upevnilo pozíciu Slovenska medzi stredne bohatými krajinami, terajšie reformy musia nastaviť rastovú trajektóriu k najvyspelejším krajinám Európy a sveta a zbierať vzdialenejšie ovocie.

Slovenský vzdelávací systém odvráti únik mozgov a bude vychovávať a priťahovať talenty Európy. Hlavným transformačným motorom krajiny sa stane vzdelávanie na všetkých stupňoch – od predškolského cez univerzitné až po celoživotné vzdelávanie. Vďaka kvalitnému, inkluzívnemu a celoživotnému vzdelávaciemu systému sa podarí do trhu práce zapojiť všetky skupiny obyvateľstva, zvýši sa schopnosť ekonomiky prinášať a realizovať inovácie, zlepši sa odolnosť a prispôsobivosť ekonomiky na štrukturálne šoky a v neposlednom rade aj odolnosť spoločnosti voči konšpiráciám a populizmu. Pre dosiahnutie tohto stavu bude nutné smerovať najviac reformného úsilia a investícií do vzdelávania vrátane inklúzie marginalizovaných rómskych komunít do vzdelávacieho systému.

Slovensko bude mať v regióne strednej a východnej Európy najinovatívnejšie hospodárstvo a priťiahne najviac investícií s vysokou pridanou hodnotou. Kvalitný ľudský kapitál a excelentná veda naštartujú high-tech investície a podporia podnikanie s vysokou pridanou hodnotou. Slovensko nebude konkurovať zahraničiu nízkymi mzdovými nákladmi ani anglosaským daňovým zaťažením. Aj domáci, aj zahraniční podnikatelia si budú užívať podnikateľské prostredie s nízkym regulačným a administratívnym zaťažením, kvalitný ľudský kapitál v regióne a smart služby verejnej správy, ktorá bude firmám uľahčovať podnikanie. Pre akceleráciu inovatívneho a pro-podnikateľského hospodárstva sa bude reformné úsilie a zdroje sústrediť do výskumu a inovácií, zjednodušovania podnikateľského prostredia.

Transparentné a nekorupčné prostredie vplýva pozitívne na ekonomický rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a ekonomická stabilita. Menej korupcie znamená aj štíhlejší štát bez zbytočnej byrokracie, zjednodušenie a predvídateľnosť podnikania, lepšiu prácu úradov a proklientské služby pre občanov. Vnímanie korupcie je spojené taktiež s dôverou v súdnictvo a políciu. Zvýši sa vymožitelnosť práva, obmedzí jeho ohýbanie a reformuje kľúčová legislatíva pre podnikanie a občianske právne spory. Informatizácia verejných služieb prispeje k zlepšeniu a zefektívneniu verejných služieb pre občanov

a firmy. Komplexná reforma procesu čerpania EÚ fondov bude akcelerovať využívanie európskych prostriedkov v nadchádzajúcom programovom období.

Slovensko sa stane pokrokovou krajinou v oblasti kvality života pre každého. Zdravotný stav obyvateľov ovplyvňuje nielen individuálnu kvalitu života, ale aj ekonomický a sociálny rozvoj spoločnosti. Reformné opatrenia sa zamerajú na zásadné zlepšenie fungovania systému zdravotníctva, . Na Slovensku porastie podiel obyvateľstva vo veku nad 64 rokov do roku 2060 najrýchlejším tempom spomedzi krajín EÚ. Výzvou teda zostáva kvalita a dostupnosť dlhodobej starostlivosti o starších ľudí v systéme zdravotníctva a sociálnych služieb. Chudoba a sociálne vylúčenie ovplyvňujú celú spoločnosť a prinášajú významné ekonomické náklady. Zvýšenie zamestnanosti a produktivity práce ľudí z prostredia marginalizovaných rómskych komunít a ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím bude mať pozitívne dopady na ekonomický rast Slovenska. Opatrenia v oblasti environmentálnej politiky budú klásť väčší dôraz na oddelovanie ekonomického rastu od degradácie životného prostredia s cieľom zlepšovania kvality života obyvateľstva. Zelené politiky budú aktívne riešiť výzvy z neekologických dedičstiev krajiny a aktívne zosúladiť ochranu životného prostredia s ambíciami v dekarbonizácii..

Makroekonomický rámec

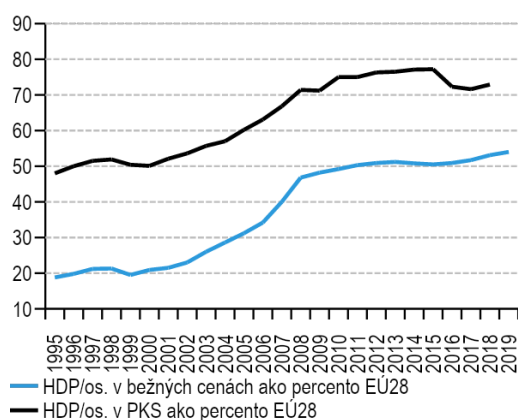
Hlavnými tromi zdrojmi ekonomického zaostávania Slovenska je nízka produktivita spôsobená najmä alokačnou a technologickou neefektívnosťou, nízkym počtom pracujúcich a kvalitou ľudského kapitálu. Z pohľadu kvality života na Slovensku sú najväčšie výzvy zdravotníctvo, vzdelávanie a dostupnosť bývania.

Slovensko sa zaseklo v „pasci stredného príjmu“

Slovensko viditeľne spomalilo tempo konvergenencie k najvyspelejším krajinám EÚ, keď v roku 2018 dosiahlo slovenské HDP na osobu iba 73 % priemeru EÚ 28. Za desať rokov od vypuknutia krízy sa teda Slovensko priblížilo európskemu priemeru iba o 2 percentuálne body (p.b.).¹

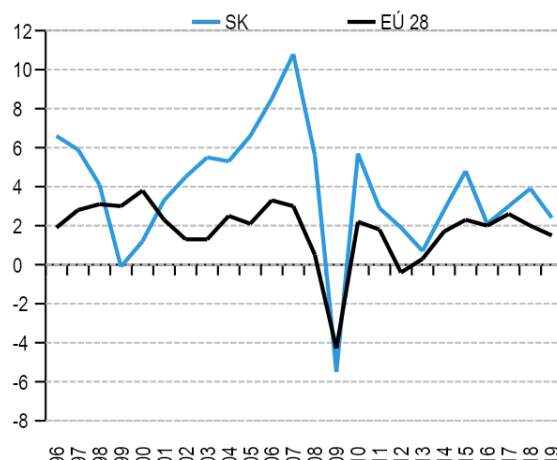
Zrýchlenie konvergenčného procesu sa musí stať prioritou hospodárskej politiky. O to viac, keď pozorujeme spomaľovanie dynamiky slovenskej ekonomiky a tendencie, ktoré pred pár rokmi spôsobili zastavenie konvergenencie v južanských krajinách EÚ². To neznamená, že rastu HDP by mali ustúpiť ostatné aspekty kvality života. Práve naopak, tieto témy spolu úzko súvisia a to obojsmerne. Mnohé investície do vyššej kvality života si nutne vyžadujú viac verejných zdrojov, ktoré môže generovať jedine rýchlejšia rast ekonomiky alebo vyššia miera zdanenia. Spätné, vyššia kvalita života stimuluje ďalší rast ekonomiky.

Graf 1: Konvergencia slovenského HDP na osobu k priemeru EÚ (v PKS v % priemeru EÚ)

Zdroj: Eurostat

Graf 2: Reálny rast HDP (v %)

Zdroj: Eurostat

V predkrízovom období slovenská ekonomika benefitovala z extenzívneho rastu založenom na zapájaní voľnej pracovnej sily³ a prilive vysoko-produktívneho priameho zahraničného kapitálu⁴, ktorý zabezpečoval skokové nárasty v produktivite vďaka dovozu najefektívnejších technológií. Toto nízko visiace

¹ Časť vysvetlenia sú nezrovnalosti s meraním kúpnej sily na Slovensku, najmä nameraný pokles HDP v PKS o 5 p.b. v roku 2016 (graf 1.1). No napriek metodologickým nezrovnalostiam naďalej platí, že Slovensko výrazne spomalilo ekonomický rast. Rastový diferenciál voči EÚ poklesol z predkrízovej úrovne 4 % na približne 1% v tejto dekáde (graf 1.2). Pri porovnaní ekonomickej úrovne v bežných cenách pozorujeme priblíženie sa európskemu priemeru o 6 p.b. za desaťročie, čo je v takejto situácii relevantnejšie porovnanie a zodpovedá kumulovanému rozdielu v ekonomickom raste za dekádu.

² Napr. dynamika miezd dlhodobo predbiehajúca dynamiku produktivity práce, dlhodobé deficity verejných financií, absencia štrukturálnych reforiem, prudko zvyšujúce sa zadlženie domácností alebo spomalenie zahraničných investícií

³ Miera nezamestnanosti poklesla z 20 % na 10 %

⁴ Podiel PZI na HDP vyskočil z 13% v roku 1997 na 50% v roku 2005

ovocie je však do veľkej miery už poobierané a ekonomika potrebuje nové impulzy. Na hrozbu uviaznutia v pasci stredného príjmu upozornila aj správa Rady pre produktivitu.⁵

Zdrojom dlhodobého ekonomického rastu je však iba ľudský kapitál a celková produktivita faktorov (TFP), spočívajúca vo zvyšujúcej sa technologickej a alokačnej efektívnosti. Od druhej polovice 20. storočia existuje medzi ekonómami všeobecný konsenzus, že zdroje dlhodobého ekonomického rastu a ekonomickej výkonnosti je nutné hľadať na ponukovej strane ekonomiky, t. j. v množstve, kvalite a produktivite výrobných faktorov. Iba rast objemu práce a kapitálu nezabezpečí dlhodobý ekonomický rast.

Výzvy slovenskej ekonomiky a spoločnosti

Hlavným zdrojom ekonomického zaostávania Slovenska je zaostávanie v produktivite spôsobené najmä alokačnou a technologickou neefektívnosťou. Alokačná efektívnosť hovorí o tom, že ľudia a kapitál nie sú využívané efektívne – sú viazaní na málo produktívnych činnostiach a v nekonkurencieschopných firmách. „Vinníkom“ je najmä kvalita a integrita verejnej správy, ktorá ovplyvňuje „pravidlá hry“, teda regulačné bariéry pre podnikateľov a vymožiteľnosť práva. Technická efektívnosť vyjadruje mieru technologického zaostávania. To znamená, ako rýchlo inovujeme, či už preberaním hotových technológií alebo implementáciou vlastného výskumu a vývoja.

Na druhom mieste vysvetľuje zaostávanie nízky počet pracujúcich. Na Slovensku jednoducho pracuje príliš málo ľudí, čo je spôsobené nielen vyššou mierou nezamestnanosti, ale aj malým počtom cudzincov a nízkou participáciou mladých ľudí, dôchodcov a matiek s malými deťmi. Na druhej strane, z demografického hľadiska dnes Slovensko zažíva zlaté časy. Absolútny počet ľudí v produktívnom veku dosahuje vrchol, rovnako tak pomer populácie v produktívnom veku k populácii v pred a po produktívnom veku. V budúcnosti sa však situácia výrazne zmení. Podľa najnovších projekcií budeme na horizonte 50 rokov najrýchlejšie starnúcou ekonomikou EÚ. Presunieme sa tak z kategórie mladých krajín medzi tie s najstarším obyvateľstvom⁶.

Tretím významným zdrojom zaostávania je kvalita ľudského kapitálu. Medzinárodné testovania však naznačujú, že relatívne uspokojivú kvalitu ľudského kapitálu dosahujeme najmä vďaka populácii 40 a viac ročných. Pri mladších vekových kohortách začína Slovensko výraznejšie zaostávať, čo je výstraha do budúcnosti. Ak sa nepodarí zvrátiť negatívny trend poklesu kvality ľudského kapitálu pozorovaný napr. aj v medzinárodných testovaniach, o pár rokov bude nízka úroveň zručností hlavnou príčinou ekonomického zaostávania.

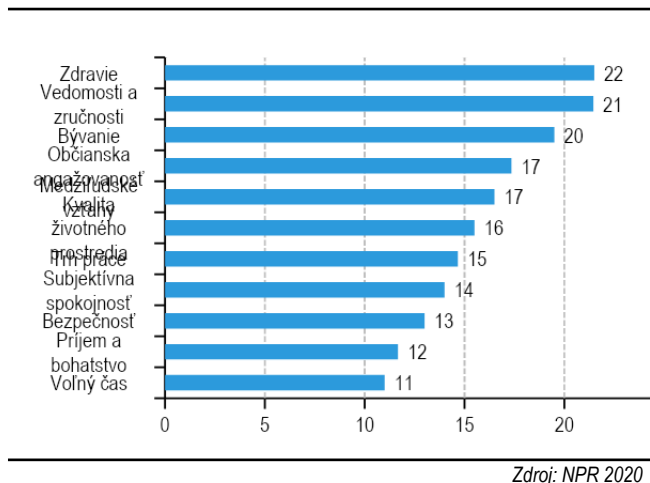
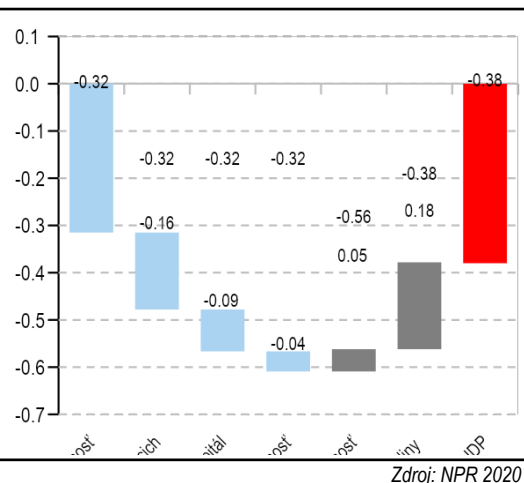
Z pohľadu kvality života na Slovensku sú najväčšie výzvy zdravotníctvo, vzdelávanie a dostupnosť bývania. V týchto oblastiach patrí krajina medzi tri najslabšie spomedzi európskych krajín patriacich do OECD. V zdravotníctve je to kvôli nízkej očakávanej dĺžke života ako aj kvôli nerovnostiam v očakávanej dĺžke dožitia. Vo vzdelávaní nás ťahá nadol nielen kvalita školstva, ale aj nerovnosti ukazujúce sa vo vysokom podiele študentov s veľmi nízkymi zručnosťami, tzv. „funkčne negramotných“ študentov. Nízka dostupnosť bývania sa prejavuje nielen finančnou nedostupnosťou, ale aj vysokým podielom ľudí žijúcich v preplnených domácnostiach.

Graf 3: Zdroje ekonomického zaostávania Slovenska voči Nemecku (HDP obyvateľa Nemecka = 1)

Graf 4: Medzinárodné porovnanie Slovenska v kvalite života podľa OECD (Better Life index, poradie spomedzi 23 krajín OECD/EÚ)

⁵ Národná rada pre produktivitu (2020): [Správa o produktivite a konkurencieschopnosti Slovenska 2019](#).

⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data>

1 Fiškálne reformy

Špecifické odporúčania pre Slovensko dlhodobo apelujú na efektívnu proti-cyklickú fiškálnu politiku, zaistenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií, či zlepšenie daňovej disciplíny. Slovensko vďaka viacerým horizontálne prepojeným reformám dosiahne do roku 2030 nízke riziko v dlhodobej udržateľnosti podľa EK. Viacročné výdavkové stropy podporia lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu v kontexte princípov hodnoty za peniaze a posilnia proti-cyklickosť. Do roku 2030 sa zvýši podiel majetkových daní na priemer EÚ, na druhej strane na priemer krajín EÚ poklesne veľkosť viac škodlivých daní pre ekonomický rast. Dosiahnutie ambiciózneho míľnika v daňovom kline zamestnanca s príjmom na úrovni 50 % priemernej mzdy zníži dlhodobú nezamestnanosť a zľahčí zamestnávanie ťažko zamestnateľných skupín. Medzera vo výbere DPH dosiahne medián EÚ.

Výsledkové a výstupové indikátory pre verejné financie

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024	Cieľ 2030
S2 – Indikátor dlhodobej udržateľnosti	SK	n/a	n/a	n/a	n/a	3,5	2,4	n/a	2,4	8,4	5	2
	EÚ	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Štrukturálne saldo (% HDP)	SK⁷	-3,9	-2,1	-2,8	-2,6	-2,4	-1,1	-1,8	-2,0	-4,0	-0,5	-0,5
	EÚ	-2,0	-1,3	-1,0	-1,0	-1,0	-1,1	-1,0	-1,1	-4,4		
Hrubý dlh (% HDP)	SK	51,8	54,7	53,5	51,9	52,0	51,3	49,4	48,0	61,2	?	?
	EÚ	86,4	88,4	88,6	86,6	85,8	83,3	81,3	79,4	95,1		
Podiel daní viac škodlivých pre	SK	63,9	64,6	64,8	65,1	65,6	65,3	65,6	NA	NA	Priemer EÚ	Priemer EÚ
	EÚ											

⁷ Výpočet podľa národnej metodiky

ekon. rast⁸ (v % celkových príjmov)	EÚ	62,7	62,7	62,7	62,8	63,0	63,3	63,4	NA	NA		
Daňový klin (jednotlivec, 50 % priemernej mzdy) (v % nákladov práce)	SK	34,1	35,7	36,0	31,9	32,8	34,3	36,7	37,4	36,4	Priemer EÚ	Priemer EÚ
	EÚ	34,5	34,3	33,5	33,5	32,9	32,2	31,9	31,5	NA		
Podiel majetkových daní (v % HDP)	SK	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	NA	NA	Priemer V3	Priemer EÚ
	EÚ	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	NA	NA		
Medze ra DPH (% potenciálneho výnosu)	SK ¹	36,7	32,2	29,2	27,8	22,9	20,9	20,3	17,5	NA	medián EÚ	
	EÚ	15,4	15,2	14,3	13,2	12,3	11,0	NA	NA	NA		

Strednodobý aj dlhodobý ukazovateľ udržateľnosti (S1, S2) podľa EK indikujú vysoké riziká udržateľnosti verejných financií. Okrem zhoršenia súčasnej rozpočtovej pozície, na ktoré mal vplyv aj COVID-19, bude v dlhodobom výhlade najväčšou výzvou starnutie populácie. Kým v roku 2019 bol pomer obyvateľov starších ako 64 rokov na aktívnom obyvateľstve len 23,5 %, v roku 2070 to bude až 57,6 %. Udržateľnosť dôchodkového systému navyše zhoršili zmeny prijaté v rokoch 2019 a 2020, ktoré zvýšili očakávané výdavky na dôchodky v roku 2070 z 10,9 % HDP na 14,2 % HDP. Ide predovšetkým o zavedenie stropu na dôchodkový vek, zvýšenie a zmenu indexácie minimálnych dôchodkov a transformáciu vianočného príspevku na 13. dôchodok. Pozornosť si vyžaduje aj neefektívna alokácia úspor v druhom dôchodkovom pilieri, kde až 72 % celkového objemu aktív bolo ku koncu júla 2020 alokovaných v dlhopisových dôchodkových fondoch. S ambicióznym cieľom posunúť Slovensko do nízkeho rizika udržateľnosti do roku 2030 bude potrebná kombinácia reforiem dôchodkového systému a štrukturálnych reforiem, najmä na trhu práce, v zdravotníctve a posunu rastového modelu smerom k znalostnej a digitálnej ekonomike⁹. Okrem opatrení v prvom pilieri dôchodkového zabezpečenia, sú pre vyššiu hodnotu aktív dôchodcov vedúce k zvýšeniu kvality života potrebné zmeny aj v druhom sporiacom pilieri a zvýšenie informovanosti o dôchodkových nárokoch.

Napriek pozitívnemu hospodárskemu vývoju v rokoch 2014 až 2019 sa Slovensku nepodarilo dosiahnuť vyrovnané hospodárenie verejných financií. Málo záväzný strednodobý rozpočtový rámec Slovenska¹⁰ nevytvára dostatočnú motiváciu na uplatňovanie proti-cyklickej fiškálnej politiky a zohľadnenie cieľov v oblasti zabezpečenia dlhodobu udržateľných verejných financií. Pre zvýšenie fiškálnej disciplíny je potrebné posilniť

⁸ Na základe detailného rozdelenia daní podľa tzv. ekonomického funkčného kódu z národných listov daní. Za menej škodlivé považujeme všetky dane zo spotreby (funkčný ekonomický kód „C“) a opakujúce sa dane z nehnuteľností (funkčný ekonomický kód „RP“), zvyšok považujeme za viac škodlivé dane.

⁹ Kapitoly 3,4,5, 6 a 8.

¹⁰ V druhej dimenzii v medium-term budgetary framework indexe získalo Slovensko 0 bodov, čo sa udeľuje, ak sú strednodobé ciele iba indikatívne a odchýlenia od nich nemusia byť vysvetlené. Pozri porovnanie členských krajín EÚ v záväznosti strednodobých rámcov: [M. Sherwood \(2015\)](#), strana 29, tabuľka 1.

rámec národných pravidiel a to najmä zaviesť viacročné výdavkové stropy a realizovať fungujúce strednodobé rozpočtovanie (skúsenosti z iných krajín¹¹ a výsledky ex-post simulácií v Hagara et al, 2020)¹². Viacročné výdavkové stropy navyše podporia lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu v kontexte princípov hodnoty za peniaze a posilnia proti-cyklickosť. Reforma programového rozpočtovania ako komplement k výdavkovým stropom pretaví princípy hodnoty za peniaze do rozpočtu a prinesie dividendu v podobe vyššej transparentnosti pri jeho riadení a vyhodnotení. Prepojenie opatrení z revízií výdavkov s rozpočtovým procesom podporí zostavovanie strednodobého rozpočtu pomocou základných scenárov pre jednotlivé kapitoly rozpočtu.

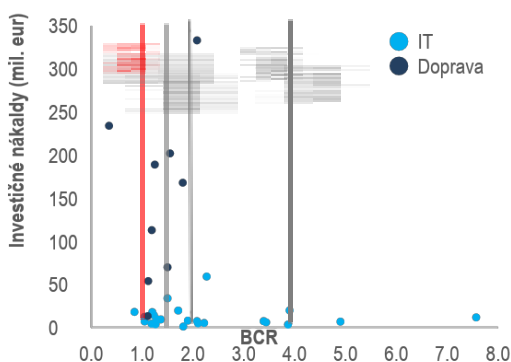
Medzera v efektívnosti verejných investícií je vyššia ako vo väčšine krajín EÚ¹³. V porovnaní s priemerom EÚ investujeme viac do ekonomickej infraštruktúry napríklad aj na úkor zdravia, či vzdelávania. Schopnosť vyčerpať eurofondy patrí medzi najnižšie v EÚ a v porovnaní s okolitými krajinami je nízke aj výsledné vnímanie kvality infraštruktúry. Štát dlhodobo pripravuje viac projektov, než je schopný realizovať a pri rozhodovaní o selekcii chýba opora o objektívne kritéria. Investičný rozpočet tak dlhodobo ostáva nevyčerpaný a hodnota za peniaze projektov zaostáva za dobrou praxou. Procesné aj inštitucionálne posilnenie všetkých prípravných fáz pri riadení verejných investícií zachytí dobré projekty hneď na začiatku, na úrovni stratégie a zaradí do rozpočtu len projekty, ktoré sú pripravené a návratné, bez ohľadu na investora. Kvalitnejšia a efektívnejšia príprava si vyžiada vytvorenie centrálnej koordinačnej autority na MF SR, dobudovanie analytických jednotiek, zjednotenie prípravného procesu a dopracovanie metodík.

Box: Reforma riadenia investícií

Nové projekty neprinesú očakávané výsledky bez reformy riadenia investícií. Ekonomická hodnota väčšiny investičných projektov hodnotených MF SR len tesne prekročila ich náklady. Vyjadruje to pomer prínosov a nákladov projektu (BCR), medzi 1,0 a 1,5; vo Veľkej Británii sa za dobré považuje BCR väčšie ako 2. Na Slovensku túto úroveň dosiahlo len približne 30 % investičných projektov hodnotených MF SR.

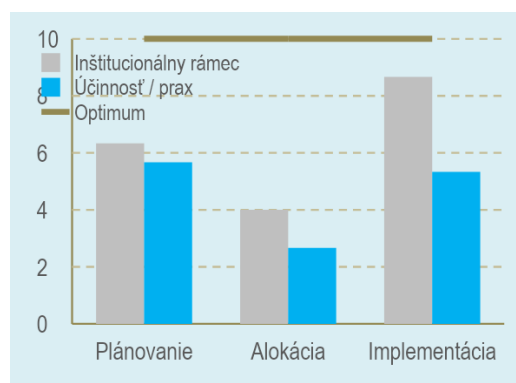
Je potrebné zaviesť pravidlá pre riadenie investícií. V súčasnosti podľa zákona o rozpočtových pravidlách kontroluje MF SR projekty jednorazovo, proces sa líši podľa zdroja financovania aj podľa sektorov. Pre účely hodnotenia je často detailne rozpracovaná len jedna preferovaná alternatíva. Hodnotenie iných alternatív vyžaduje časovo náročné prepracovanie podkladov, čo obmedzuje možnosti na skvalitnenie projektu. Reforma riadenia investícií by mala zaviesť prvotnú kontrolu už pri tvorbe stratégie a investičného plánu. Investičný proces bude štandardizovaný pre všetky projekty, kontrola sa bude uplatňovať už v skorej fáze a najväčšie projekty budú sledované aj po spracovaní súťažných podkladov, až do odovzdania do užívania.

Graf A: Návratnosť investícií hodnotených MF SR

Zdroj: PIMA, IMF

Graf B: Hodnotenie riadenia investícií MMF

Zdroj: MF SR

Pre dobrý manažment investícií je potrebné vybudovať robustnejšie inštitúcie a procesy. Vychádza to z odporúčaní MMF, OECD aj z najlepšej praxi v zahraničí. MMF odporúča Slovensku okrem zlepšenia strategického plánovania a vytvorenia prioritizácie projektov najmä zlepšenie rozpočtovania investícií, posilnenie centrálnej úlohy MF SR pri plánovaní projektov a identifikácii rizík a zefektívnenie obstarávania.

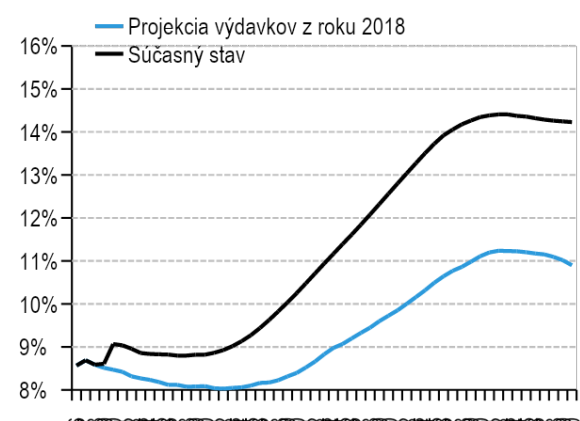
¹¹ Napríklad Cordes et al. 2015, Bonfati a Forni. 2017 a Deroose et al. 2006. V Programe stability Slovenskej republiky na roky 2019-2022.

¹² Štátna kasa na uzde, Návrh viacročných výdavkových stropov

¹³ Viď Hodnotenie riadenia verejných investícií v rámci technickej pomoci MMF (Graf 33).

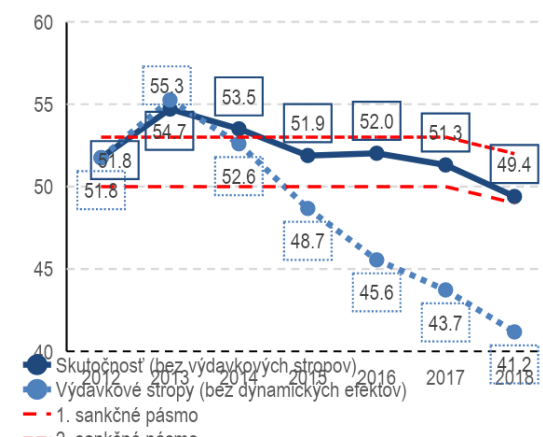
Efektívnejšie hospodárenie a nakladanie s verejným majetkom prinesie profesionálny manažment štátnych aktív a pasív. Posun vo výkazníctve štátu od agregátnych veličín ako deficit a dlh smerom ku komplexnému vyhodnoteniu čistého bohatstva krajiny posilní udržateľnosť verejných financií. Navyše krajiny, ktoré zlepšili vykazovanie čistého bohatstva sa štandardne lepšie vysporiadajú s hospodárskou recesiou a dokážu lacnejšie financovať svoj dlh¹⁴. Intenzívnejšia a transparentná komunikácia implicitných a podmienených záväzkov, monitoring fiškálnych rizík, zlepšené hospodárenie v štátnych podnikoch a centralizované rozhodovanie aj pri manažovaní štátom vlastnených nehnuteľností posunú Slovensko do roku 2030 k špičke európskych krajín v riadení verejných financií. Nevyhnutnosťou je aj využitie analytických nástrojov pri riadení stratégie štátneho dlhu, odhade nedaňových príjmov, či legislatívne stanovených výdavkov.

Graf 1: Očakávané výdavky na dôchodky (v % HDP)

Zdroj: MF SR, komentár IFP Štátna kasa na uzde

Graf 2: Hrubý dlh (v % HDP) - simulácia zavedenia výdavkových stropov v roku 2012

Zdroj: MF SR

Daňový systém nevie reagovať na dlhodobé výzvy dostatočne pružne a je čoraz menej konkurencieschopný. Produktivita hospodárstva spomaľuje a daňové zaťaženie resp. príjmy z daní ako percento veľkosti ekonomiky od finančnej krízy rástli s výnimkou Grécka na Slovensku najrýchlejšie a aj v nevhodnej štruktúre. Slovensko sa tak stále väčšmi spolieha na dane, ktoré výraznejšie brzdia ekonomickú aktivitu. Naopak majetkové a spotrebné dane, ktoré sú menej škodlivé pre hospodársky rast, sú využívané relatívne menej. Prioritou vlády preto bude pro-rastový daňový mix, ktorý s rastúcim vplyvom digitalizácie a automatizácie pomôže financovať budúce rozpočty a súčasne zvýši potenciál ekonomického rastu Slovenska. Férovejšie a adresnejšie zdanenie majetku v súlade s jeho trhovou hodnotou spolu s vyššími daňami zo spotreby a zdanením negatívnych externalít vytvorí priestor pre zníženie daňovo-odvodového zaťaženia práce, ktoré zlepší zamestnávanie nízko-kvalifikovaných a podporí sociálnu inklúziu¹⁵. Environmentálne zodpovednejšie, ale aj zdraviu prospešnejšie správanie podporí zvýšený dôraz na princíp znečisťovateľ platí a primeraná indexácia fixných sadzieb existujúcich daní z externalít. Prehodnotí sa aj účelnosť daňovo-odvodových výnimiek a úľav¹⁶.

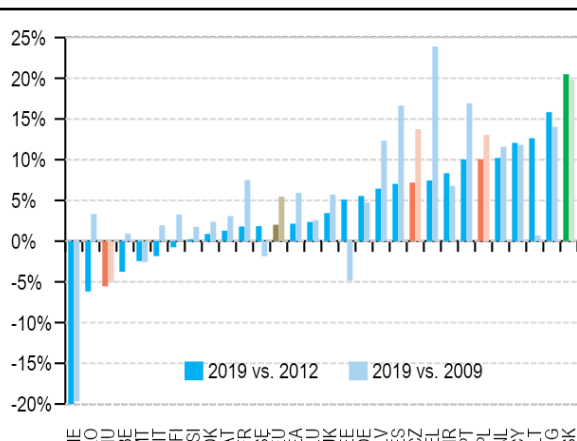
Graf 3: Zmena daňového zaťaženia (dane na HDP) v %

Graf 4: Daňový klin zamestnanca s nízkou mzdou 2009 a 2019 (50% priemernej mzdy, v % nákladov práce)

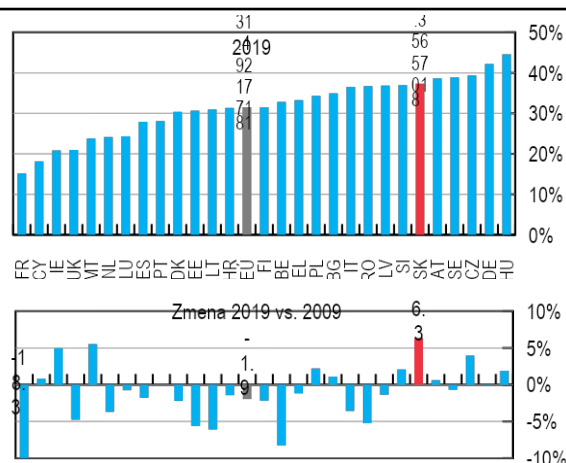
¹⁴ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/08/06/Public-Sector-Balance-Sheet-Strength-and-the-Macro-Economy-48529>

¹⁵ Nezamestnanosť nízko kvalifikovaných je najvyššia v EÚ a miera dlhodobej nezamestnanosti je 5. najvyššia v EÚ, via c v Kapitole 3.

¹⁶ V súčasnosti v celkovom objeme 1,6 mld. eur (1,7 % HDP).

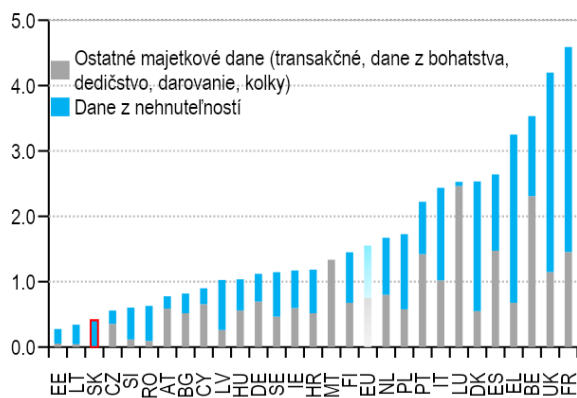
Zdroj: EK, Taxation Trends in the EU 2020

Zdroj: EK, Taxation Trends in the EU 2020

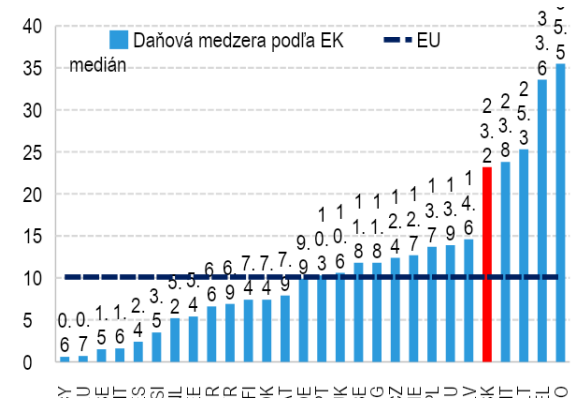
Výsledky boja proti daňovým únikom na DPH sa výrazne zlepšili¹⁷, ale v medzinárodnom porovnaní je Slovensko stále na chvoste krajín EÚ (Graf 6). Medzeru v príjmoch na DPH sa oproti roku 2012 podarilo znížiť o viac než polovicu, no i tak je stále viac než dvojnásobkom priemeru EÚ. V ostatných daniach má Slovensko pilotné odhady medzery dane z príjmu, pre ktoré však neexistuje medzinárodné porovnanie. Zvýšenie efektívnosti správy daní sa bude realizovať v súlade s najlepšou praxou a výsledkami diagnostiky Finančnej správy SR realizovanej MMF (TADAT)¹⁸. Záväzný program zlepšenia fungovania Finančnej správy sa každoročne verejne vyhodnotí vo výročnej správe. Na podporu adresných opatrení zvyšovania efektivity výberu daní budú posilnené analytické kapacity Finančnej správy s dôrazom na prepracovaný systém zberu dát, včasnú analýzu rizík v dodržiavaní daňových predpisov a využívaní behaviorálnych poznatkov pri plnení daňových povinností. Viaceré kroky spojené s využívaním digitálnych služieb povedú k zjednodušeniu platenia daní a obnoví sa vízia zjednoteného výberu daní, cieľ a odvodov.

Graf 5: Majetkové dane, 2018 (v % HDP)

Zdroj: EK, Taxation Trends in the EU 2020

Graf 6: Daňová medzera 2017 (v % pot. výberu)

Zdroj: Centre for Social and Economic Research, 2019

Reformný štart v rokoch 2020 a 2021 - rýchlo implementovateľné opatrenia vo verejných financiách

Opatrenie, cielený ukazovateľ	Zdôvodnenie	Časovanie, míľniky
Automatické naviazanie dôchodkového veku na demografický vývoj a férové krátenie/zvyšovanie dôchodku (ukazovateľ S2)	V budúcnosti bude stredná dĺžka života v starobe rásť. Pri stope na dôchodkový vek budú ľudia na dôchodku dlhšie, čo zvýši výdavky na dôchodky. Naviazanie dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života výrazne zvýši dlhodobú udržateľnosť dôchodkového	Míľnik 1: december 2020: schválenie ústavného zákona o dôchodkovom systéme Míľnik 2: jún 2021: zapracovanie princípov aktuárnej neutrality do zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z.z.

¹⁷ Špecifické odporúčanie Rady v oblasti zlepšenia daňovej disciplíny Slovensko dostalo naposledy v roku 2016.

¹⁸ Link –bude zverejnené v septembri.

	systému. Výška dôchodku priznaného pred alebo po dovŕšení dôchodkového veku zohľadňuje princíp aktuárnej neutrality.	
Zmena zvyšovania minimálnych dôchodkov a zavedenie minimálneho odvodu pre získanie kvalifikovaného obdobia (ukazovateľ S2)	Výška minimálneho dôchodku rastie rýchlejšie než starobné dôchodky, preto je potrebné naviazať rast minimálneho dôchodku späť na rast životného minima. Zároveň s cieľom predchádzať špekuláciám sa určí minimálny odvod na starobné poistenie ako podmienka pre získanie kvalifikovaného obdobia pri výpočte minimálnych dôchodkov.	Míľnik 1: december 2020: zmena zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z.z.
Zmeny v druhom pilieri dôchodkového systému (ukazovateľ alokácia aktív II. piliera v akciách)	Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie v II. pilieri, prinesie efektívne rozloženie aktív sporiteľov medzi akcie a dlhopisy, ktoré im zvýši výnosy, zohľadňujúci ich vek. Výkonnosť fondov v II. pilieri sa zároveň bude porovnávať s referenčnými indexami. Reforma výplatnej fázy sporenia v II. pilieri odstráni riziká neadekvátneho dôchodku vo vyššom veku. Zmena nastavenia výplatnej fázy obmedzí možnosť jednorazového výberu úspor a podporí sa dlhodobé poberanie dôchodku z II. piliera. Automatický vstup do II. piliera zabezpečí diverzifikáciu zdrojov príjmov jednotlivcov na dôchodku. Novo vstupujúci na trh práce budú mať možnosť v obmedzenom čase vystúpiť a zotrvať výlučne v I. pilieri. Iný výstup z II. piliera nebude umožnený. Definovanie garantovanej minimálnej sadzby povinných príspevkov do II. piliera zabráni znižovaniu úlohy II. piliera v dôchodkovom systéme.	Míľnik 1: december 2020: schválenie ústavného zákona o dôchodkovom systéme Míľnik 2: december 2021: zmena zákona o starobnom dôchodkovom sporení 43/2004 Z.z.
Poskytnutie jednotnej informácie o dôchodkových nárokoch (miera informovanosti o dôchodkových nárokoch)	V súčasnosti poistenec nepozná svoje budúce dôchodkové nároky. Prostredníctvom pravidelne zasielaného výpisu by zistil jeho individualizovanú očakávanú výšku dôchodku zo všetkých troch pilierov dôchodkového systému tzv. oranžová obálka.	Míľnik 1: december 2020: schválenie ústavného zákona o dôchodkovom systéme Míľnik 2: december 2021: zmena zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z.z., zákona o starobnom dôchodkovom sporení 43/2004 Z.z. a zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení 650/2004 Z.z.

Pravidelne zverejňovať informácie o stave dôchodkového systému (ukazovateľ S2)	S cieľom prijímať informované rozhodnutia, podporiť dlhodobé ciele v oblasti dôchodkového systému zohľadňujúc medzigeneračnú solidaritu a stabilitu verejných financií bude RRZ pravidelne publikovať hodnotiacu správu dôchodkového systému.	Míľnik 1: december 2020: schválenie ústavného zákona o dôchodkovom systéme Míľnik 2: december 2021: zmena zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z.z. a zákona o starobnom dôchodkovom sporení 43/2004 Z.z.
Zavedenie viacročných výdavkových stropov (ukazovateľ štrukturálne saldo)	Národné fiškálne pravidlá posilňujú fiškálnu disciplínu. Výdavkové limity ukotvia záväzný viacročný rámec, posilnia proti-cyklickosť fiškálnej politiky a umožnia lepšie riadenie rozpočtu, s väzbou na implementáciu hodnoty za peniaze a dlhodobú udržateľnosť verejných financií.	Míľnik 1: október 2020: schválenie ukotvenia výdavkových stropov v ústavnom zákone Míľnik 2: jún 2021: schválenie ukotvenia výdavkových stropov vo vykonávacom zákone 523/2004 Z. z. Míľnik 3: september 2021: implementácia výdavkových stropov v Návrhu rozpočtového plánu na rok 2022
Zavedenie kvantitatívnej stratégie do riadenia štátneho dlhu (úspora na úrokových nákladoch, obozretné riadenie rizík)	V súlade s najlepšou praxou v zahraničí je potrebné do Stratégie riadenia dlhu integrovať analytickú prácu a zaviesť viacrozmerné kritériá. Slovensko sa bude sústrediť na emisie 2 až 10-ročných dlhopisov s cieľom znížiť likviditnú prírážku pri dodržaní rizikových limitov.	Míľnik 1: December 2020 - schválenie stratégie riadenia dlhu na roky 2021 až 2024 Míľnik 2: Január 2022 - verejný odpočet plnenia stratégie za rok 2021
Analytické rozpočtovanie nedaňových príjmov, úrokových nákladov a legislatívne definovaných výdavkov (ukazovateľ štrukturálne saldo)	Rozšíri sa pôsobnosť Výboru pre daňové prognózy. Vybrané rozpočtové položky budú predmetom rokovania a schválenia Výboru.	Míľnik 1: December 2020 - zmena štatútu Výboru pre daňové prognózy Míľnik 2: rozšírenie kapacít Inštitútu finančnej politiky Míľnik 3: Február 2021 – prognóza položiek na roky 2021 až 2024
Výsledková diagnostika MMF Finančnej správy SR – TADAT (ukazovateľ zlepšenia daňovej disciplíny)	Plnenie cieľov Finančnej správy SR bude každoročne vyhodnocované vo výročnej správe. Ciele sú v 9 oblastiach zahŕňajúcich 1) integritu informácií o registrovaných daňových subjektoch, 2) riadenie rizík, 3) podpora dobrovoľného platenia daní, 4) včasné podávanie daňových priznaní a 5) včasné platenie daní, 6) správnosť informácií v daňových priznaniach, 7) riešenie daňových sporov, 8) manažment výberu daňových príjmov a 9) transparentnosť a zodpovednosť voči verejnosti a vláde, vrátane transparentných výberových konaní.	Míľnik 1: September 2020 - zverejnenie výsledkov diagnostiky TADAT Míľnik 2: koniec 2020 - zmena zamerania daňových kontrol s väčším dôrazom na priame dane a využívanie analytického nástroja eKasy, rešpektujúc riziká z odhadov daňových medzier Míľnik 3: koniec 2021 - aktualizácia registra daňových subjektov - vyčistenie o neaktívne subjekty Míľnik 4: jún 2021 - posilnenie analytických kapacít zameraných na manažment rizík „tax compliance“
Programové rozpočtovanie (ukazovatele open budget index)	Rozpočtovanie orientované na výsledok je trendom najvyspelejších krajín, no u nás nefunguje. Zmena štruktúry programov, využívanie	Míľnik 1: október 2020: stanovenie hlavných výsledkových ukazovateľov na úrovni kapitol a programov

	medzinárodne porovnateľných výsledkových ukazovateľov a rozšírenie o ďalšie subjekty podporí verejnú diskusiu, silnejšiu kontrolu a vyššiu hodnotu za peniaze vo verejných financiách.	Míľnik 2: december 2020: rozšírenie programového rozpočtovania na vybrané ostatné subjekty verejnej správy Míľnik 3: október 2021: zmena programových štruktúr kapitol ŠR a stanovenie výsledkových ukazovateľov na úrovni programov
Efektívnejšie riadenie investícií a investičná autorita (ukazovateľ dlhodobý ekonomický rast)	Slovensko rozpracováva priveľa investičných projektov, vyberajú sa často bez jasných kritérií. Investičný rozpočet tak dlhodobo zostáva nevyčerpaný a hodnota za peniaze projektov zaostáva za dobrou praxou. Je preto potrebné procesne aj inštitucionálne posilniť všetky prípravne fázy. Cieľom je definovať dobré projekty hneď na začiatku, na úrovni stratégie a zaradiť do rozpočtu len projekty, ktoré sú pripravené a návratné, bez ohľadu na investora. Slovensko sa bude po vzore UK riadiť indikátorom BCR, ktorý sa analyticky rozpracuje.	Míľnik 1: október 2020: zavedenie tzv. zero-based budgetingu a centrálného vyhodnocovania investičných požiadaviek rozpočtových kapitol na MF SR Míľnik 2: december 2020: aktualizácia pravidiel prípravy a hodnotenia verejných investícií Míľnik 3: október 2021: schválený investičný plán každého ministerstva na základe analyticky podloženej prioritizácie Míľnik 4: jún 2021: zjednodušenie projektovej prípravy zohľadnené v legislatíve
Implementácia opatrení z revízií výdavkov ¹⁹ (bez medzinárodne porovnateľnej metodiky)	Opatrenia z revízií výdavkov sú len čiastočne prepojené na rozpočtový proces. Všetky vládou schválené opatrenia revízií výdavkov budú súčasťou rozpočtu verejnej správy, čo je základný nástroj na ich splnenie. Revízie výdavkov a ďalšie analytické materiály (Národný program reforiem), budú zároveň základom pre lepšiu alokáciu verejných výdavkov s cieľom posilniť ekonomický rast a kvalitu života.	Míľnik 1: október 2020: vládny rozpočet so zapracovanými opatreniami zo schválených revízií výdavkov Míľnik 2: apríl 2021: analytický návrh pre lepšiu alokáciu verejných výdavkov
CFC pravidlá pre fyzické osoby a nadväzujúca úprava trestného zákona (počet firiem v daňových rajoch)	Odstránenie výnimky z uplatňovania CFC pravidiel pre fyzické osoby cieľi zníženie počtu slovenských schránkových firiem v jurisdikciách s nízkym daňovým zaťažením a/alebo škodlivými AML praktikami a zvýši daňovú spravodlivosť. Nevyhnutným komplementom je úprava trestného zákona, ktorý vo svojej dnešnej podobe cez účinnú ľútosť nemotivuje k dobrovoľnému plateniu daní, ale naopak poskytuje nezodpovedným subjektom de facto neobmedzenú daňovú amnestiu.	Míľnik 1: do decembra 2020 - schválenie novely zákona o dani z príjmu a novely trestného zákona s účinnosťou 1.1.2021

Hlavné strategické politiky a iniciatívy vo verejných financiách do roku 2030

¹⁹ Vybrané úsporné a hodnotové opatrenia sú súčasťou vybraných kapitol.

Popis strategických politik do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, ciele
1. Prorastový daňový mix (ukazovateľ podiel škodlivých daní) Míľnik 1: december 2020 - Analýza "daňový systém pre 21. storočie" Míľnik 2: január 2021 – posilnenie zdaňovania externalít - zdaňovania vonkajšej reklamy Míľnik 3: január 2022 - zníženie zdaňovania práce a zvýšenie zdaňovania spotreby v rámci veľkej daňovej reformy Míľnik 4: január 2022 – zavedenie plného odpisovania investícií do priemyslu 4.0 Míľnik 5: január 2022 - efektívne zavedenie hodnotového zdaňovania nehnuteľností	Cieľom je, aby daňový systém menej zaťažoval ekonomickú aktivitu a väčšmi sa sústredil na zdaňovanie spotreby, majetku a negatívnych externalít. Aby nebol prekážkou, ale napomáhal pri zvládnutí dlhodobých cieľov a transformačných výziev Slovenska. Zmeny v daňovom mixe budú orientované na zvýšenie motivácie pracovať a zamestnávať (špecificky pre nízko-príjmových a dlhodobo nezamestnaných), zvýšenie investičnej atraktivity Slovenska, spravodlivé zdanenie majetku a uplatnenie princípu znečisťovateľ platí, férovosť v zdanení (daňová neutralita). Zmeny budú koncipované tak, aby čo najmenej prispievali k potenciálnym deformáciám, nespravodlivosti a nerovnosti v spoločnosti. K odklonu od hospodárstva „montážnej haly“ k priemyslu 4.0 a zvýšeniu konkurencieschopnosti prispeje podpora produktívnych investícií a inovácií cez superodpis pre technológie priemyslu 4.0 a zvýšenie daňovej neutrality pri odpočte daňových strát, ktorá je v súčasnosti obmedzená najstriktnejšie v EÚ. Majetkové dane z nehnuteľností sú mimoriadne efektívne a ak sú naviazané na trhovú hodnotu tak aj značne spravodlivé. Zvýšením daní z nehnuteľností sa posilnia aj vlastné zdroje samospráv. Opatrenie si vyžiada vytvorenie cenových máp, elektronizáciu a digitalizáciu služieb katastra. V súlade s princípom znečisťovateľ platí sa upravia environmentálne dane a poplatky tak, aby výsledné ceny väčšmi zohľadňovali ekonomické a implicitné náklady a zaručili environmentálne udržateľnú produkciu. Aj v tomto duchu sa zavedie pravidelná indexácia pevne stanovených daní a poplatkov uvalených na viaceré externality. Zdanenie motorových vozidiel bude zohľadňovať množstvo vypúšťaných emisií CO₂. Zdanenia sa aj iné negatívne externality ako napr. vizuálny smog z vonkajšej reklamy.	Ciele: Do 2024 dosiahnuť priemer EÚ v ukazovateli podielu škodlivých daní na celkových daniach Do 2024 dosiahnuť priemer V3 v pomere majetkových daní ako % HDP Do 2024 dosiahnuť daňový klin pre jednotlivcov na úrovni 50 % priemernej mzdy na úrovni priemeru EÚ
2. Revízia a rušenie daňových výdavkov (ukazovateľ - % zrušených výnimiek z revízií indikovaných neúčelných a neefektívnych daňových úľav) Míľnik 1: december 2020 – harmonogram priebežnej revízie daňových výdavkov	Cieľom je analogicky ako v prípade revízie výdavkov priebežne vyhodnocovať opodstatnenosť a efektívnosť existujúcich výnimiek v zdanení z hľadiska dosahovania svojho účelu a verejne deklarovaných priorít v daňovej oblasti. Pravidelná každoročná revízia vybraných daňových výdavkov (v súčasnosti cca 60 identifikovaných položiek v celkovom objeme cca 1,7 mld. eur) by transparentne vyhodnotila ich účelnosť, efektívnosť a adresnosť. V súlade s orientáciou aktuálneho programového obdobia sa prioritne zrevidujú daňové výnimky, ktoré	

Míľník 2: júl 2021 – prvá revízia vybranej skupiny daňových výdavkov Míľník 3: január 2022- zrušenie neúčelných daňových výdavkov z prvej revízie Míľník 4: júl 2023-2026- automatický proces revízie daňových výdavkov – revízia k júlu roku t a zrušenie identifikovaných neúčelných daňových výdavkov následne v t+1	môžu podkopávať ambíciu dosiahnuť stanovené ciele EÚ politik. S cieľom eliminovať potenciálne distribučné vplyvy na najzraniteľnejších si rušenie niektorých výnimiek vyžiada potrebu čiastočných kompenzácií na výdavkovej strane .	
3. Zjednodušenie platenia daní a odvodov (ukazovateľ – čas potrebný na splnenie daňových a odvodových povinností a počet platieb) Míľník 1: september 2021 – povinné zverejňovanie záväzných stanovísk FS SR Míľník 2: január 2022 - pilotná fáza vybraných predvyplnených daňových priznaní Míľník 3: január 2023 - zavedenie e-faktúr Míľník 4: január 2024 - jednotný výber daní a odvodov	Popri zmene daňového mixu a revízii daňových výdavkov pozornosť súčasne zameriame aj na zvýšenie jednoduchosti, transparentnosti a zrozumiteľnosti daňovo-odvodového zariadenia, obzvlášť práce. Zjednodušenie systému je predpokladom pre zjednotenie daní a odvodov a zlepšenie konkurencieschopnosti v jednoduchosti platenia daní. Viacere kroky spojené s využívaním digitálnych služieb pri plnení daňových povinností (napr. predvyplnené daňové priznania, e-faktúry) spolu s prístupnejšími verejnými záväznými stanoviskami FS SR povedú k zvýšeniu právnej istoty a zjednodušeniu platenia daní. Obnoví sa vízia zjednoteného výberu daní, ciel a odvodov, ktorá má zásadný potenciál šetriť náklady štátu, podnikateľov a firiem. Táto zmena si vyžiada úpravu činností ako aj organizačnú reformu dotknutých inštitúcií.	
4. Boj proti daňovým únikom a zlepšenie úspešnosti výberu (ukazovateľ – medzera DPH) Míľník 1: jún 2021 – plná digitalizácia daňovej správy, posilnenie manažmentu rizík a lepšie využitie indexu daňovej spoľahlivosti Míľník 2: január 2022 – posilnenie kontrolnej činnosti na základe analytických výstupov a aplikácie TADAT	Cieľom je moderná finančná správa, ktorá bude efektívne bojovať proti daňovým únikom, transparentne komunikovať výsledky svojej efektívnosti (viď TADAT) a zároveň bude čo najviac podporovať pohodlie občanov a občianok cez digitalizovanie svojich služieb, ktoré zlepšia dobrovoľnú ochotu platiť dane. Na podporu adresných opatrení zvyšovania efektivity výberu daní budú posilnené analytické kapacity FS SR s dôrazom na prepracovaný systém zberu dát, včasnú analýzu rizík v dodržiavaní daňových predpisov využitím moderných analytických metód a behaviorálnych poznatkov pri dobrovoľnom plnení daňových povinností. Podporia sa opatrenia na sprísnenie pravidiel s cieľom obmedziť daňové úniky. Zdokonalenie a sfunkčnenie využitia indexu daňovej spoľahlivosti, najmä cez aktívny proklientský prístup pre tých, ktorí platia dane a zodpovedne pristupujú ku komunikácii so štátom.	Cieľ: Do roku 2024 dosiahnuť medián EÚ v medzere na DPH

5. Nastavenie udržateľného dôchodkového systému (ukazovateľ S2) Míľnik 1: január 2022 –zavedenie čiastočného dôchodku	Udržateľnosť dôchodkového systému sa dodatočne zhoršila z dôvodu zmien prijatých v rokoch 2019 a 2020, ktoré zvýšili očakávané výdavky na dôchodky. Viaceré zmeny reagujúce na zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému budú v rámci reformnej ambície prijaté už v rokoch 2021 až 2022 (viď tabuľka 1). Nad rámec identifikovaných reforiem sa zavedú aj čiastočné dôchodky, ktoré umožnia poistencovi postupný odchod z trhu práce a tým aj zvýši participáciu starších na trhu práce. Od roku 2030 začnú do dôchodku odchádzať silné ročníky zvyšujúce výdavky na dôchodku, čiastočný dôchodok môže udržať ľudí na trhu práce dlhšie a znížiť tlak na verejné financie. Poberaním čiastočného dôchodku si bude môcť znížiť pracovný úväzok. Pri dlhšej kariére získa jednotlivec zároveň vyššie dôchodkové nároky, čím sa zníži riziko neadekvátneho dôchodku vo vyššom veku.	Cieľ: Do roku 2024 zlepšiť ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti S2 na hodnotu 5, t.j. zníženie rizika z vysokého na stredné
6. Vyhodnocovanie fiškálnych rizík, vyššia transparentnosť a meranie čistého bohatstva (ukazovateľ hrubý dlh) Míľnik 1: december 2020 - zverejnenie „rozpočtu pre ľudí“ Míľnik 2: január 2021 – zverejnenie metodiky na výpočet chýbajúcich prvkov čistého bohatstva Míľnik 3: júl 2021- zákonná povinnosť pravidelného zverejňovania polročnej správy o rozpočte, vrátane identifikácie fiškálnych rizík Míľnik 4: jún 2022 – zostavenie registra štátnych aktív	Cieľom je, aby všetky fiškálne riziká (krátkodobé, strednodobé aj dlhodobé) boli komunikované ucelene v rozpočtových dokumentoch. Zrozumiteľné, spoľahlivé, úplné a včasné informovanie o rozpočte umožňuje efektívnu verejnú kontrolu rozpočtu. Nedostupné informácie či skryté čísla sťažujú efektívne rozhodovanie. Zavedie sa proces na identifikáciu rizík a mechanizmy pre prípad ich materializácie. Na riziká prameniace z odlišného makroekonomického resp. rozpočtového scenára bude reagovať v primeranej miere rozpočtová rezerva. Podmienené záväzky, ktoré sú v súčasnosti pomenované len kvalitatívne v súhrnnej výročnej správe (napr. prebiehajúce súdne spory, PPP projekty), budú z pohľadu ich potenciálnej materializácie kvantifikované na strednodobom horizonte, na základe historických skúseností z iných krajín. Implicitné záväzky, prameniace najmä zo starnutia populácia, budú rovnako pravidelne reportované. Pohľad na celkovú súvahu verejného sektora, teda nielen pasíva, ale aj aktíva, je kľúčový pre vyhodnotenie čistého bohatstva krajiny. Krajiny so silnou súvahou sa štandardne lepšie vysporiadajú s hospodárskou recesiou a lacnejšie financujú svoj dlh. V prípade Slovenska je pre zostavenie celkovej súvahy verejného sektora potrebné rozšíriť aktuálne sledované údaje na celý verejný sektor a kvantifikovať všetky zložky čistého bohatstva (aj tie, ktoré nie sú vykázané v účtovných výkazoch). Ide najmä o budovy, infraštruktúru, prírodné zdroje, ekologické bohatstvo, atď. To si vyžiada dobudovanie informačných systémov, ale aj centralizáciu rozhodovania napr. pri štátom vlastnených nehnuteľnostiach, či výkone akcionárskych práv štátu (viď časť verejná správa).	

2 Zelená ekonomika

Zmena klímy a zhoršovanie stavu životného prostredia predstavujú existenčnú hrozbu pre celú Európu. Kým Slovensko aj v dôsledku štrukturálnych zmien v ekonomike výrazne znížilo svoje emisie skleníkových plynov, v mnohých oblastiach ako odpadové hospodárstvo, OZE, či kvalita ovzdušia zaostáva a cieľ energetickej efektívnosti bude pre rastúcu primárnu energetickú spotrebu problematické naplniť. Do roku 2030 Slovensko dosiahne ciele zo Stratégie environmentálnej politiky a priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší budú na úrovni odporúčanej Svetovou zdravotníckou organizáciou. Zelené ciele v životnom prostredí sú zosúladené s reformami v energetike a investičným plánom v doprave. Vzhľadom na nárast osobnej automobilovej dopravy je nutné riešiť rozvoj verejnej a bezmotorovej dopravy a prechod na nízkouhlíkové palivá a významne zvýšiť počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa. Tieto ciele a opatrenia sú v súlade s odporúčaniami Európskej komisie.

Výsledkové indikátory kapitoly Zelená ekonomika a strategické ciele

		2010	2012	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2024	Cieľ 2030
Zníženie emisí skleníko vých plynov %	SK	9,47	15,8	18,51	17,5	15,21	15,5	-	24,5	33 ²⁰
	EÚ	8,29	12,37	16,62	16,94	16,38	-	-		
Miera recyklác ie komunál neho odpadu %	SK	9,1	13,4	14,9	23	29,8	36,3	39	50	60
	EÚ	38,1	41,1	44,7	46	46,2	47	-		
Priemer né koncent rácie PM2,5 v ovzdu ší, ktorým je obyv. vystave né µg/m3	SK	22,8	22,7	19	14,7	17,5	-	-	13	10
	EÚ	18,1	16,8	14,6	13,8	14,1				
Primárn a energeti	SK	6,1	-0,7	-3,1	-2,1	2,9	0,6	-	0	0

²⁰ Cieľ je stanovený prepočtom čiastkových cieľov zo Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 pre znižovania emisií pre sektory ETS (43 %) a mimo ETS (20 %) oproti roku 2005, čo predstavuje pokles o 53 % oproti roku 1990.

cká spotreba a % vzdialen osť od cieľa 2030	EÚ	14,6	9,8	6,4	7,3	8,8	8,1	-		
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie %	SK	9,1	10,5	12,9	12	11,5	11,9	-	15,5	19,2
	EÚ	13,2	14,7	16,7	17	17,5	18	-		32
Počet kilometr ov najazde ných vlakom na obyvate ľa km/obyv.	SK	-	455	629	642	691	697	-	941	1100
	EÚ ²¹	-	865	894	908	932	941	-		

Napriek pokroku v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov za posledných tridsať rokov je Slovensko stále ďaleko od uhlíkovej neutrality. Transformácia priemyslu v 90. rokoch a relatívne voľne stanovený cieľ na znižovanie emisií skleníkových plynov umožnili Slovensku ho nielen výrazne prekročiť ale aj zvýšiť. Ani takéto zníženie emisií však nebude dostatočné na dosiahnutie uhlíkovej neutrality domácej ekonomiky. Zmena klímy ako aj pandémia COVID-19 predstavujú bezprecedentnú výzvu vyžadujúcu si smerovanie k zelenej, viac obehovej a uhlíkovo neutrálnej ekonomike. Slovensko je jednou z najviac priemyselných krajín a je vysoko závislé na automobilovom priemysle. Elektrifikácia priemyselných činností a prechod na obehové hospodárstvo pri využívaní odpadových produktov má veľký potenciál pri znižovaní emisií v priemysle. Alternatívne palivá a infraštruktúra ponúkajú príležitosť na zníženie emisií ako aj diverzifikáciu výroby.

Odpadové hospodárstvo, čistenie odpadových vôd, znečistenie ovzdušia a ochrana biotopov sú oblasti životného prostredia, kde Slovensko najviac zaostáva. Kvôli nadpriemernému znečisteniu ovzdušia prachovými časticami u nás predčasne každoročne predčasne umiera 4 600 ľudí ročne.²² Hoci sa miera recyklácie a pripojenie obyvateľstva na čistiareň odpadových vôd postupne zvyšuje, v prípade miery recyklácie za priemerom EÚ zaostávame o viac ako 10 p.b. a v čistení odpadových vôd až o 25 p.b.²³ Necelá polovica útvarov povrchových vôd nedosahuje dobrý ekologický potenciál a len pätina druhov a tretina biotopov európskeho významu má priaznivý stav.²⁴ Ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa kritériá IUCN pre národné parky, teda podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou. Na Slovensku sa momentálne nachádza 1 817 environmentálnych záťaží, z toho iba 808 je sanovaných. Ich sanácia sa odhaduje rádovo na miliardy eur, preto záťaž predstavujú najväčší investičný dlh v oblasti životného prostredia.

Graf 2: Zmena v množstve emisií skleníkových plynov

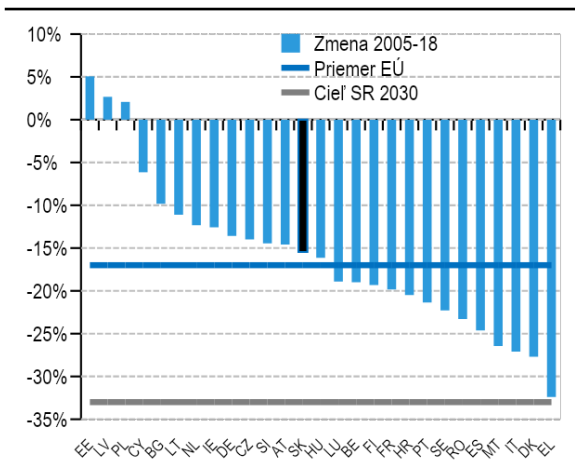
Graf 3: Pripojenie obyv. k čistiarnam odpadových vody (2017 alebo posledný dostupný údaj)

²¹ 23 krajín EÚ s dostupnými dátami a Spojené kráľovstvo, Nórsko a Švajčiarsko.

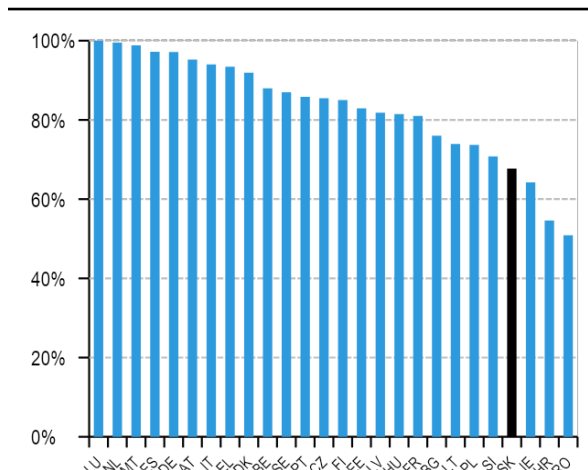
²² <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>. Vplyv prostredia na zdravotný stav obyvateľstva a identifikácia potrebných reforiem je súčasťou tejto kapitoly a nie kapitoly Zdravie.

²³ Eurostat [CEI_WM011] a [env_ww_con]

²⁴ <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=401> a <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=183>

Zdroj: IEP podľa Eurostat [env_air_gge]

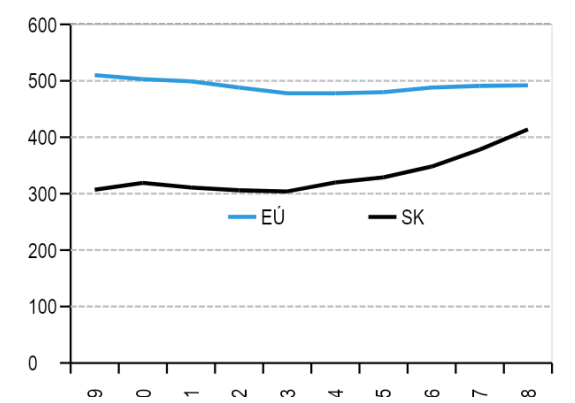

Zdroj: Eurostat [env_ww_con]

Systém odpadového hospodárstva stagnuje a potrebuje výraznú reformu, ktorá priblíži Slovensko k obehovej ekonomike. Kým miera skládkovania v EÚ je približne 24 %, Slovensko posielala na skládky stále viac ako 50 % komunálneho odpadu.²⁵ Miera recyklácie sa síce od roku 2005 takmer stonásobila, do veľkej miery za to ale môže zmena vykazovania a iba v menšej miere skutočný rozvoj recyklácie. Z podobných dôvodov narástlo aj množstvo vyprodukovaného odpadu na obyvateľa, ktoré sa začalo približovať európskemu priemeru. Prechod na obehové hospodárstvo má veľký potenciál pri znižovaní emisií v priemysle.

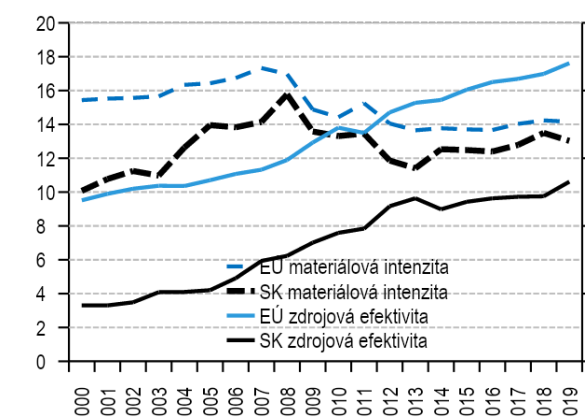
Z rovnakého množstva materiálov Slovensko vyrobí výrazne nižšiu hodnotu, než je priemer EÚ. Aj keď je materiálová intenzita slovenskej ekonomiky len o niečo nižšia než európsky priemer, zdrojová efektivita je na úrovni 60 % výkonu EÚ. Slovensko je jednou z najpriemyselnejších krajín EÚ, je vysoko závislé na automobilovom priemysle a má dlhodobo nadpriemernú energetickú náročnosť ekonomiky. Motivácie na prechod k zelenej ekonomike sú dnes ale nedostatočné, lebo v pomere k HDP boli výnosy z environmentálnych daní v roku 2018 nižšie než v roku 1994. Naopak fosílna palivá sú v mnohých prípadoch stále dotované alebo daňovo zvýhodnené. Jedným z pilierov prechodu na zelenú ekonomiku je preto daňová reforma uplatňujúca princíp „znečisťovateľ platí“.

Graf 4: Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov (kg/obyv.)

Zdroj: Eurostat [env_wasgen]

Graf 5: Materiálová intenzita (tony/obyv.) a zdrojová efektivita (eur/kg)

Zdroj: Eurostat [env_ac_mfain] a [env_ac_rp]

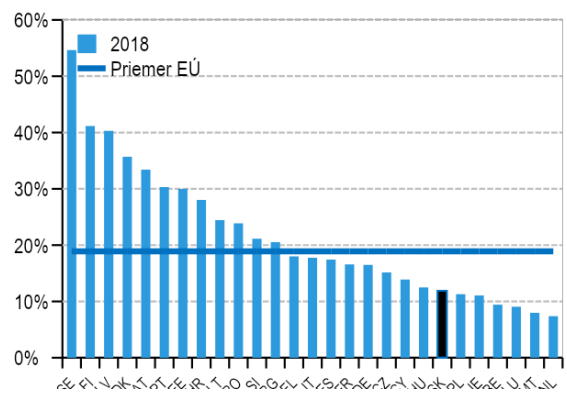
Systém podpory OZE a KVET nie je efektívny, energetickú reguláciu je potrebné zmodernizovať. Existuje riziko, že SR nespĺní cieľ podielu OZE na konečnej energetickej spotrebe do roku 2020 a malí výrobcovia stále čelia bariéram vstupu na trh. Splnenie 19,2% cieľa bude veľmi náročné aj vzhľadom k tomu, že všetkým subjektom končí podpora pred 2030. Pre ďalší rozvoj OZE bude potrebné zvyšovať ich využitie v elektroenergetike a teplárenstve a investovať do flexibility prenosových sústav, skladovania energie a projektov inteligentnej distribúcie. Nadmerná energetická regulácia spolu s vysokými sieťovými poplatkami zvyšujú ceny elektriny pre priemysel a znižujú tak konkurencieschopnosť podnikov. Pre sektor vykurovania a chladenia

²⁵ Eurostat [T2020_RT110] a [T2020_RT120]

zároveň platí záväzný cieľ zvýšenia podielu OZE 1,1 (resp 1,3) pb vyjadrený ako ročný priemer za 2021-2025 a 2026-2030.

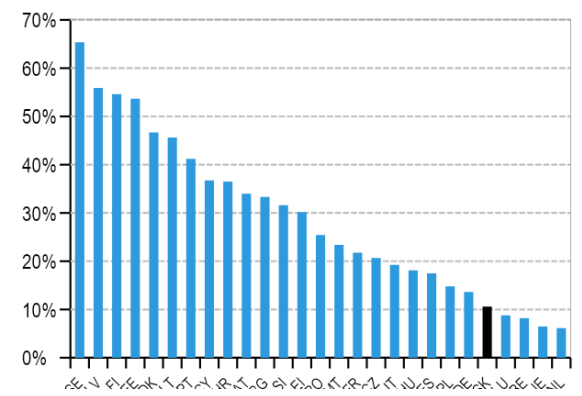
Komplexná obnova budov spolu s modernizáciou teplárne poskytuje veľký priestor pre znižovanie emisií skleníkových plynov. Iba 25 % verejných budov bolo obnovených²⁶, obnova rodinných domov napreduje len pomaly a často ide o čiastkové riešenia nepokrývajúce komplexný potenciál zvyšovania energetickej efektívnosti. Pri centrálnom zásobovaní teplom sa prejavujú vysoké distribučné straty spolu so zastaranými procesmi výroby tepla z emisne náročných a neefektívnych zdrojov, ako napríklad uhlie. Existuje priestor pre ich náhradu za kombináciu OZE, plynu ako tranzitného paliva a technológií na uskladnenie tepla. Zároveň je potrebné zabezpečiť diverzifikáciu zdrojov tepla smerom k obnoviteľným zdrojom, zmenu rozvodnej sústavy a inteligentné riadenie. Po ukončení spaľovania uhlia je na Hornej Nitre priestor pre transformáciu teplárne.

Graf 6: Podiel OZE na energetickej spotrebe²⁷

Zdroj: Eurostat [T2020_31]

Graf 7: Podiel OZE v sektore vykurovania a chladenia

Zdroj: Eurostat [nrg_ind_ren]

Slovensko má tretie najvyššie priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší v EÚ. Síce sa kvalita ovzdušia na Slovensku v ostatných rokoch významne zvýšila, na Slovensku je stále viac ľudí vystavených znečisteniu ovzdušia než v EÚ. Až 17,5 % obyvateľstva bolo v roku 2017 vystavených nadmerným koncentráciám PM_{2.5} a 24,2 % koncentráciám prachových častíc PM₁₀.²⁸ Podľa údajov SHMÚ až 86 % prachových častíc pochádza z malých zdrojov, najmä domácností. Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami, ktoré by mohli byť nahradené šetrnejšími kotlami. Významný objem škodlivín je vypúšťaný dopravnými prostriedkami. Najväčšie zastúpenie medzi exhalátmi z dopravy majú oxidy dusíka, ktoré majú o to škodlivejší efekt, že sú vypúšťané pri zemi a hlavne v mestách. Napriek sprísňujúcim sa limitom produkujú dieselové autá viac oxidov dusíka ako benzínové.

Podiel železničnej dopravy je na Slovensku v porovnaní s EÚ nízky, situáciu zhoršuje rastúca automobilizácia. Využitie ekologickej železničnej dopravy na Slovensku (697 km/obyvateľa/rok) výrazne zaostáva za priemerom EÚ (941 km najazdenými na obyvateľa ročne). Miera automobilizácie na Slovensku za posledných 10 rokov vzrástla o 46 %, stále však zostáva jedna z najnižších v Európe (425 oproti 511 autám na 1000 obyvateľov) a je pravdepodobné, že aj v budúcnosti bude negatívne ovplyvňovať využívanie verejnej dopravy. Okrem udržania kvality a modernizácie cestnej siete je preto kľúčové zamerať sa na zvýšenie atraktivity alternatívnych druhov dopravy a efektívnejšie plánovanie investícií do železníc.

Riadenie investícií do dopravnej infraštruktúry doposiaľ na Slovensku zlyháva, pripravuje sa naraz priveľa projektov bez prioritizácie²⁹ a často sa preferujú nákladné a relatívne menej efektívne technické riešenia. Slovensko má v porovnaní s krajinami z EÚ 15 menej diaľnic a rýchlostných ciest, čo je typické pre konvergujúce krajiny. Súčasný zásobník dopravných projektov (20+ mld. eur) je nerealistický aj v porovnaní s vyspelými ekonomikami.

²⁶ Budovy pre budúcnosť (2017): Program budovy 2050: Správa o stave budov na Slovensku.

²⁷ Slovensko má dostatok energie, po spustení nových jadrových kapacít bude dlhodobým exportérom. Po Francúzsku máme druhý najvyšší podiel elektriny z jadra (54 %).

²⁸ Eurostat [SDG_11_50]

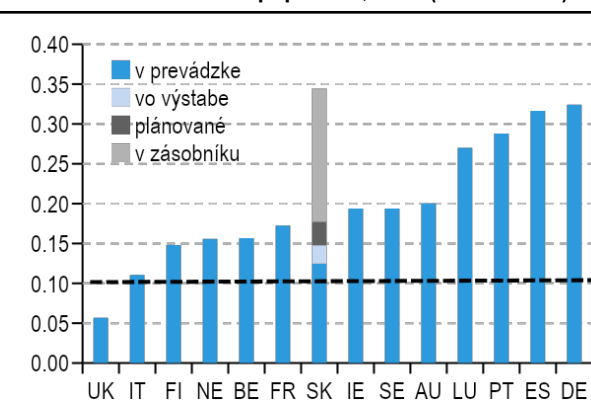
²⁹ Reforma riadenia verejných investícií je prioritný reformných balík vo Fiškálnych reformách. Základom je „zero-based budgeting“, uplatňovanie vyhodnocovania hodnoty za peniaze a vytvorenie realistického zásobníka investičných projektov vo všetkých oblastiach rozvoja krajiny.

V železničnej infraštruktúre sú dlhodobo preferované nákladné a relatívne menej efektívne modernizácie transeurópskych koridorov vo výrazne vyšších parametroch než legislatívne požiadavky. Tieto projekty zvyšujú atraktivitosť siete len pomaly. Zdroje je potrebné investovať predovšetkým do rekonštrukcií a menej náročných modernizácií najviac využívaných tratí, ktoré obslúžia významne väčšiu časť obyvateľstva. Nevyhnutná je aj automatizácia riadenia dopravy, ktorá zvýši bezpečnosť a zníži dnes neudržateľné finančné nároky na prevádzku tratí. V cestnej a železničnej infraštruktúre je potrebné určiť priority, ktoré zohľadnia naliehavé problémy existujúcej infraštruktúry, sociálne hľadisko a spoločenský prínos.

Záujem o verejnú dopravu napriek rastúcim výdavkom stagnuje. Reforma verejnej dopravy zefektívni jej financovanie a zvýši atraktivitu. Vo verejnej doprave chýba integrácia medzi vlakmi, autobusmi a mestskou dopravou, ktorá by garantovala rýchle a časté spojenia schopné konkurovať osobným automobilom. Na národnej a regionálnej úrovni je nevyhnutné vypracovať integrované plány dopravnej obslužnosti vychádzajúce z najlepšej zahraničnej praxe a zohľadňujúce potenciál presunu cestujúcich z áut do vlakov a autobusov. Tieto plány budú zároveň podkladom pre ciele plánovanie nových investícií do vozidiel a infraštruktúry, železničných staníc a prestupných terminálov. Zjednotenie objednávanie a financovania dopravy, ktoré je dnes fragmentované medzi štát, kraje a mestá, umožní lepšie a celoplošne integrovať verejnú dopravu.

Nemotorové formy dopravy môžu výrazne odbremeniť mestá a obce od automobilovej premávky. Cyklistika je na Slovensku dlhodobo považovaná len za doplnkový alebo rekreačný druh dopravy, nie za reálnu alternatívu na každodennú dochádzku do práce, škôl alebo za službami na krátke vzdialenosti. Chýba dostatočné financovanie a koncepčné plánovanie rozvoja cyklistickej infraštruktúry v mestách tak, aby sa vytvorili ucelené mestské siete cyklotrás s dostatkom stojísk. Výstavbe cyklotrás môže pomôcť aj odsun časti automobilovej dopravy z centier miest na novobudované obchvaty, čím sa zároveň zvýši kvalita ovzdušia v mestách.

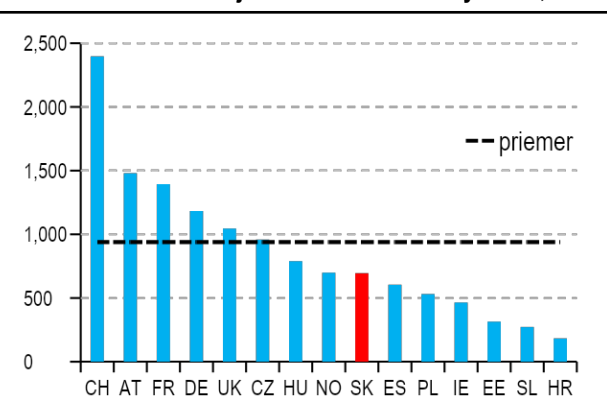
Graf 1: Dĺžka diaľnic k populácii*, 2016 (km/1000 ob.)

* Za Slovensko sú uvedené diaľnice aj RC

Zdroj: Eurostat, NDS, MDV SR

Graf 2: Kilometre najazdené vlakom na obyvateľa, 2018

Zdroj: ZSR

Reformný štart 2020 a 2021 – rýchlo implementovateľné opatrenia v zelených politikách

Krátky popis opatrení pre roky 2020 a 2021	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Časovanie, míľniky
Zvyšovanie podielu OZE (ukazovateľ podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie %)	Výroba energie z OZE menej zaťažuje životné prostredie a prispieva k trvalo udržateľnému rozvoju. Podpora prostredníctvom výkupných cien nie je v súčasnosti optimálne nastavená a pre inštaláciu nových zdrojov väčšej kapacity platí už niekoľko rokov stop stav, ktorý neumožňuje ďalší rozvoj. Pri malých zdrojoch v domácnostiach je možné žiadať o finančnú podporu, ktorá by sa mala zjednodušiť a zintenzívniť. S cieľom naplniť trajektóriu OZE v NECP vytvoriť nástroje pre podporu nových zdrojov OZE schváliť záväzný plán aukcií pre nové zdroje, vrátane stanovenia dostupných očakávaných kapacít a opatrení na riešenie otázok spojených so zabezpečením flexibility elektrizačnej sústavy.	Míľnik 1: jún 2021: Prijatie dlhodobého plánu aukcií pre OZE do roku 2030 Zmena/doplnenie zákona č. 309/2009 Z.z. Míľnik 2: jún 2021: Rozšírenie a zefektívnenie schémy Zelená domácnostiam financovanej z OP KŽP, zahrnutie MSP do schémy Zmena znenia výziev SIEA
Zvyšovanie energetickej efektívnosti (ukazovateľ energetická spotreba)	Takmer 75 % verejných budov je dnes zastaralých, ich komplexná obnova bude viesť k významným energetickým úsporám.	Míľnik 1: jún 2021: Investície do komplexnej obnovy budov. Vyhlásenie výzvy MDV SR
Implementácia zimného energetického balíčka (transpozícia relevantnej európskej legislatívy)	V rámci implementácie zimného balíčka vytvoriť legislatívny rámec pre integráciu OZE v sektorech elektroenergetiky a teplárstva. Vytvorenie nástrojov pre uplatnenie nových subjektov na trhu s elektrinou a vytvorenie transparentného regulačného rámca.	Míľnik 1: december 2021: Prijatie nového zákona o energetike a novely zákona 250/2012 Z.z. (zákon o regulácii v sieťových odvetiach) Míľnik 2: december 2021: Prijatie novely zákona o 309/2009 Z.z. (zákon o podpore energie z obnoviteľných zdrojov) a novely zákona 657/2004 Z.z. (zákon o teplárstve)

Revízia regulačnej politiky v energetike a vodárenstve (ukazovateľ spôsob výkonu cenovej regulácie)	Pri nastavovaní transparentnej a otvorenej regulácie je potrebné posilniť analytické kapacity. Regulácia v teplárstve a elektroenergetike, čiastočne pri vodárenstve, je veľmi zastaraná a bráni zavádzaniu inovatívnych riešení a rozširovaniu OZE kapacít.	Míľnik 1: november 2020: Prijatie dodatku k regulačnej politike URSO v sieťových odvetviach Míľnik 2: jún 2021: Prijatie novely vyhlášok URSO ohľadne spôsobu výkonu cenovej regulácie v sieťových odvetviach
Posilnenie ochrany prírody a mäkkého turizmu (ukazovateľ stav biotopov a druhov európskeho významu)	Správa chránených území je dnes inštitucionálne rozdrobená. Štátne pozemky spravuje takmer bezvýhradne rezort pôdohospodárstva, samotná Štátna ochrana prírody (ŠOP SR) a jednotlivé správy chránených území majú veľmi obmedzené možnosti ako vykonávať samotnú ochranu. Finančné a personálne kapacity ŠOP SR a jednotlivých správ sú násobne nižšie než v podobných chránených územiach v zahraničí (napr. v Českej republike). Delimitácia pozemkov a dofinancovanie ŠOP sú nevyhnutné pre ďalší rozvoj ochrany prírody i mäkkého turizmu na Slovensku a zlepšovanie stavu biotopov európskeho významu.	Míľnik 1: jún 2021: delimitácia štátnych pozemkov v chránených územiach (3 a vyšší stupeň ochrany prípadne ďalších vo významných chránených územiach) zo správy lesných organizácií na štátnu ochranu prírody a jednotlivé správy chránených území. Zákon č. 326/2005 Z. z. Zákon o lesoch Zákon č. 543/2002 Z. z. Zákon o ochrane prírody a krajiny Zákon č. 229/1991 Z. z. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku Míľnik 2: jún 2021: Posilnenie kapacít a dofinancovanie Štátnej ochrany prírody a správ chránených území. Zákon č. 543/2002 Z. z. Zákon o ochrane prírody a krajiny Zákon o štátnom rozpočte na rok 2022
Znižovanie znečisťovania ovzdušia z dopravy a domácností (ukazovateľ priemerné koncentrácie PM_{2,5} v ovzduší)	Slovensko má dlhodobo vyššie koncentrácie ovzdušia znečisťujúcich látok i podiel obyvateľstva vystavených nadmerným koncentráciám prachových častíc. Zároveň spolu so zvýšením životnej úrovne sa zvýšilo aj využívanie osobnej automobilovej dopravy, ktorá je významným emitentom dusičnanov a ozónu. Kvalita ovzdušia je preto jednou z prioritných oblastí slovenského životného prostredia, ako ich definuje Environmentálna stratégia.	Míľnik 1: január 2021: Zvýšenie poplatkov za znečisťovanie ovzdušia Zmena/doplnenie zákona č. 401/1998 Z.z. Míľnik 2: január 2021: Spustenie kotlíkových dotácií Vyhlásenie výzvy SAŽP Míľnik 3: december 2020: Podpora elektromobility a nízkoemisnej dopravy a jej infraštruktúry: realizácia schémy podpory pre vybudovanie siete nabíjajúcich staníc pre elektromobily Vyhlásenie výzvy MH SR

		Míľník 4: apríl 2021: Rozšírenie a zefektívnenie schémy Bývajte úsporne Vyhlásenie výzvy MDV SR.
Rozvoj environmentálnej infraštruktúry (ukazovatele pripojenie obyvateľstva k čistiarňam odpadovej vody, celková spotreba energie)	Projekty zároveň podporia obnovu ekonomiky a zamestnanosti po zásahu pandémie, keďže opatrenia si vyžadujú relatívne intenzívne zapojenie pracovnej sily. Takmer 75 % verejných budov je dnes v nevyhovujúcom stave, ich zateplenie bude viesť k významným energetickým úsporám. Na Slovensku sú na verejnú kanalizáciu pripojené necelé dve tretiny obyvateľstva. Rozvoj tejto oblasti, napriek dosiahnutému pokroku, zaostáva za rozvojom verejných vodovodov. Projekty sú financované z Environmentálneho fondu, ktorého reforma smerom k vyššej transparentnosti a efektívnosti vynakladaných prostriedkov je žiadaná.	Míľník 1: január 2021: Reforma Environmentálneho fondu Zákon č.587 / 2004 Z. z. Zákon o Environmentálnom fonde Míľník 3: marec 2021: Investície do budovania verejných kanalizácií. Výzva Environmentálneho fondu.
Prioritizácia cestných investícií (ukazovateľ: pomer prínosov a nákladov realizovaných projektov)	V rámci reformy riadenia investícií sa určia priority, ktoré zohľadňujúce dopravné a sociálne hľadisko, spoločenský prínos, kapacitu štátu pripraviť projekty, rozpočtové obmedzenia, kapacitu stavebného sektora a ekonomický cyklus. Efektívny plán výstavby ciest a diaľnic by mal byť dlhodobý, verejný a bez častých zmien.	Míľník 1: august 2020: schválenie prioritizácie cestných projektov. Míľník 2: jún 2021: Aktualizácia technických predpisov a noriem pre efektívnejšiu výstavbu ciest.
Prioritizácia železničných investícií (ukazovateľ: pokles produkcie CO2 v doprave)	V rámci reformy riadenia investícií bude výber priorít zohľadňovať dopravné a environmentálne hľadisko, spoločenský prínos, kapacitu štátu pripraviť projekty, rozpočtové obmedzenia, kapacitu stavebného sektora a ekonomický cyklus. Efektívny plán investícií do železníc by mal byť dlhodobý, verejný a bez častých zmien.	Míľník 1: december 2020: schválenie prioritizácie železničných projektov. Míľník 2: jún 2021: Aktualizácia technických predpisov a noriem pre efektívnejšiu výstavbu a modernizáciu železníc.. Míľník 3: december 2021: Nastavenie dlhodobého udržateľného financovania prevádzky železničnej infraštruktúry.

Reforma verejnej dopravy (ukazovateľ: počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa)	Pre zvýšenie atraktivity verejnej dopravy je nutné dosiahnuť optimalizáciu jej siete, zefektívnením jej plánovania a financovania. Je preto potrebné posilniť dopravu, skrátiť intervaly a zrýchliť spojenia na potenciálnych trasách, zaviesť nadväznosti medzi vlakmi, autobusmi a mestskou dopravou. Toto zabezpečí plán dopravnej obsluhy, ktorý bude zároveň podkladom pre investície do vozidiel a tratí. Zjednotenie jej financovania pomôže odstrániť neefektívnu konkurenciu jednotlivých druhov dopravy a umožní zjednotiť cestovné a zľavy.	Míľnik 1: december 2020: vytvorenie celoštátneho plánu dopravnej obslužnosti železničnou dopravou Míľnik 2: jún 2021: Prijatie nového zákona o verejnej doprave Míľnik 3: december 2021: Optimalizácia cestovných poriadkov podľa celoštátneho plánu dopravnej obslužnosti železničnou dopravou Míľnik 4: jún 2022: zriadenie Národnej dopravnej agentúry, ktorá bude koordinovať vlaky, autobusy a mestskú dopravu Míľnik 5: december 2022: zjednotenie cestovného vo vlakoch, autobusoch a mestskej doprave
Rozvoj nemotorových foriem dopravy	Je potrebná systémová podpora a rozvoj cyklistickej a pešej dopravy ako jej najekologickejších foriem pri krátkych cestách do práce, škôl a za službami. Vybudovanie ucelených a bezpečných sietí cyklociest v mestách presunie časť motoristov pri ich každodenných cestách na bicykle, čím sa výrazne zníži cestná premávka v mestách a zlepší kvalita ovzdušia.	Míľnik 1: Jún 2021: Zjednotenie štandardov, aktualizácie noriem a legislatívy na efektívnejšiu prípravu cyklistickej infraštruktúry a jej preferenciu pred infraštruktúrou pre osobné autá. Míľnik 2: December 2021: Vypracovať plán rozvoja cyklistickej dopravy definujúci základnú kostru cyklotrás v jednotlivých mestách

Hlavné strategické politiky a iniciatívy v životnom prostredí, energetike a doprave do roku 2030

Popis strategických politík do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, ciele
1. Energetická efektívnosť Míľnik 1: 2024: Komplexné renovácie budov Míľnik 2: 2024: Podpora výmeny kotlov Míľnik 3: 2024: Znižovanie objemu tepla vyrobeného z uhlia	Slovensko ostáva, najmä vzhľadom na štruktúru priemyslu, jedným z energeticky najnáročnejších hospodárstiev, pretože spotrebuje takmer o 80 % viac energie na HDP ako priemer EÚ. Okrem toho máme vysoký podiel budov v nevyhovujúcom stave, do ktorých by mali pritecť investície na rekonštrukciu. Súčasťou komplexnej obnovy bude výmena neefektívnych kotlov na tuhé palivá. Viacero veľkých teplární využíva neefektívne spaľovanie uhlia na výrobu tepla, čím zároveň znečisťujú ovzdušie. Transformácia nastane v rokoch 2021-2025, kedy väčšina z nich prejde na plyn a biomasu v udržateľnom objeme.	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Priemerné koncentrácie PM _{2,5} v ovzduší, ktorým je obyv. vystavené Cieľ 1: Počet obnovených budov/domov kumulatívne 5 000 do roku 2022, 15 000 do roku 2024, 25 000 do roku 2026 Cieľ 2: Počet domácností s vymeneným kotlom kumulatívne 15 000 do roku 2022, 40 000 do roku 2024 a 80 000 do roku 2026 Cieľ 3: Zníženie podielu tepla vyrobeného z uhlia oproti roku 2019 do roku 2024 o 40 % a do roku 2026 o 70 %

	Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 1 800 mil. eur	
2. OZE a energetická regulácia Míľnik 1: 2022: Implementácia zimného energetického balíčka Míľnik 2: 2024: Integrácia OZE a zvyšovanie ich kapacít	Je potrebné prijať nevyhnutné zmeny v energetickej regulácii záväzne vyplývajúce zo zimného energetického balíčka. Slovensko na jednej strane zaostáva pri plnení cieľa na zvýšenie podielu OZE do 2020 na úrovni 14%, na druhej strane však súčasný systém podpory OZE zvyšuje ceny elektrickej energie. Regulácia je zároveň v mnohých prípadoch komplikovaná hlavne pre malé zdroje a výrobcov. Prijatie záväzného plánu aukcií by bolo pozitívnym signálom pre ďalší rozvoj OZE a dôveru investorov. Popri rozvoji nových zdrojoch je potrebné prehodnotiť a prípadne predĺžiť podporné schémy pre existujúce zdroje. Pre udržateľné využívanie energie je nutné zohľadniť ekonomické ako aj environmentálne aspekty a dbať na regulačné nastavenie, ktoré neohrozí väčšiu časť obyvateľstva energetickou chudobou. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 700 mil. eur	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie % Cieľ 1: Objem novoinštalovanej kapacity OZE do roku 2026 800 MW.
3. Energetická infraštruktúra Míľnik 1: 2024: Podpora inovatívnych a smart riešení v energetike	Slovensko potrebuje akcelerovať presadzovanie inteligentných riešení v energetike tak v oblasti regulácie ako aj budovania energetickej infraštruktúry vrátane skladovania či podpory alternatívnych zdrojov energie. Hlavne v elektroenergetike sú siete slabo pripravené na vyšší podiel OZE. Príkladmi inteligentnej distribúcie môžu byť ACON a InGrid. Existuje potreba rozvoja inteligentných metód prevádzky a rozvoja energetickej infraštruktúry (napr. smart asset management) ako aj inteligentných riešení na rozvoj a integráciu hráčov tzv. novej energetiky do energetického trhu s cieľom dekarbonizácie, decentralizácie a digitalizácie energetiky. Zároveň je vhodné uvedené aktivity realizovať v kontexte sektorovej integrácie, ktorá je popri renovačnej vlně základným elementom Európskej zelenej dohody a EÚ plánu obnovy. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 200 mil. eur	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Primárna energetická spotreba Cieľ 1: Objem vytvorenej voľnej kapacity pre premenlivé OZE do roku 2026 550 MW.
4. Prechod na obehovú ekonomiku: Míľnik 1: 2023: Reforma odpadového hospodárstva smerom k vyššej recyklácii	Miera recyklácie komunálneho odpadu je jedna z najnižších v EÚ a skládkovanie je na Slovensku stále dominantná forma nakladania s odpadom. Slovensko síce produkuje relatívne menej odpadu než ostatné krajiny EÚ, no jeho množstvo sa už	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Miera recyklácie komunálneho odpadu

Míľník 2: 2024: Zavedenie povinného zeleného verejného obstarávania Míľník 3: 2024: Prevencia vzniku odpadu	priblihuje európskemu priemeru a zároveň krajina recykluje výrazne menej odpadu než priemer EÚ. Existuje taktiež potreba dôsledného triedenia a zhodnocovania biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu, ktorý doteraz nebol významne podchytený. Ekonomika takto prichádza o významný objem materiálov, ktoré by mohli byť druhotne využité. Súbor opatrení má za cieľ významne zvýšiť mieru recyklácie, znížiť mieru skládkovania, ako aj znížiť vyprodukované množstvo odpadu predchádzaním jeho vzniku. Štát pôjde dôsledným príkladom a bude stimulovať inovácie cez zelené verejné obstarávanie. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 139 mil. eur	Cieľ 1: Miera recyklácie komunálneho odpadu do roku 2024 50 % a do roku 2026 55 % Cieľ 2: Podiel zeleného verejného obstarávania na z počtu zákaziek i z hodnoty v roku 2024 30 % a v roku 2026 50 % Cieľ 3: Množstvo komunálneho odpadu v roku 2024 2,04 mil. ton a v roku 2026 2,11 mil. ton
5. Posilnenie ochrany prírody a podpora mäkkého turizmu a rozvoja regiónov: Míľník 1: 2024: Obnova prírody, biodiverzity a krajiny Míľník 2: 2026: Zonácia národných a prírodných parkov na Slovensku Míľník 3: 2026: Podpora mäkkého turizmu a rozvoj regiónov	Systém chránených území nebol na Slovensku historicky budovaný na základe širokej odbornej diskusie a medzinárodných štandardov. Chránené územia sa dnes nedajú jednoducho kategorizovať podľa manažmentových kategórií IUCN, napríklad ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou. V priaznivom stave sa v roku 2013 nachádzala asi pätina druhov a tretina biotopov európskeho významu na Slovensku. Nedostatočná ochrana sa netýka len chránených území ale celej krajiny. Intenzita ťažby, teda podiel skutočnej ťažby a prírastku dreva, je dlhodobo vyššia než v ostatných krajinách OECD a za posledných 10 rokov je jej trend rastúci. Viac ako tretina stromov na Slovensku je vo vysokom stupni defoliácie, kedy je aspoň štvrtina ich listov poškodená, čo je dlhodobo viac, než je celoeurópsky priemer. Kysuce, Orava a spišsko-tatranská oblasť sú oblasťami s dlhodobo najhorším zdravotným stavom lesov. V najbližšom desaťročí by sa ekonomika v národných a prírodných parkoch mala preorientovať z ťažby dreva na mäkký turizmus, čo si bude vyžadovať rozvojový plán spojený s investíciami. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 145 mil. eur	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Podiel bezzásahových území na rozlohe SR Cieľ 1: Podiel bezzásahových území na rozlohe SR v roku 2024 3,4 % a v roku 2026 4,1 % Cieľ 2: TBA Cieľ 3: Vybrané prostriedky cez spoplatnutie vstupov do vybraných národných parkov a chránených území v roku 2024 3 mil. eur a v roku 2026 6 mil. eur
6. Slovensko pripravené na zmenu klímy a boj proti nedostatku vody: Míľník 1: 2024: Budovanie prírody blízkyh protipovodňových opatrení a vodozádržných opatrení	Do roku 2030 sa očakáva zvyšovanie priemerných teplôt v každom ročnom období a v dôsledku zmeny klímy zvýšený výskyt extrémnych udalostí. Pre zmiernenie tempa zmeny klímy je potrebné zavádzať mitigačné opatrenia zamerané na obmedzovanie množstva vypúšťaných skleníkových plynov do ovzdušia a zvyšovať záchyty uhlíka a pre lepšie	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Podiel pripojených obyvateľov k čistiarňam odpadových vôd Cieľ 1: Zvýšenie počtu chránených obyvateľov pred povodňami k roku 2024 o 15 000 a k roku 2026 o ďalších 12 000 (spolu 27 000)

vrátane zelenej obnovy meandrov, mokradí a iných vodných prvkov Míľnik 2: 2024: Priorizácia a postupné budovanie kanalizácií a vodovodov Míľnik 3: 2024: Ozelenovanie miest	prispôsobenie sa dôsledkom zmeny klímy je potrebné prijať adaptačné opatrenia na regionálnej a lokálnej úrovni. Výrazný pokrok je nutné spraviť aj v dostupnosti a efektívnosti prevádzky infraštruktúry, ako sú vodovody alebo pripojenia na čistiare odpadových vôd. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 2 404 mil. eur	Cieľ 2: Podiel pripojených obyvateľov k čistiarnam odpadových vôd v roku 2024 74 % a v roku 2026 76 % Cieľ 3: Podiel zelene na rozlohe krajských miest (okrem mestských lesov) v roku 2024 2 % a v roku 2026 3 %
7. Odstránenie najrizikovejších environmentálnych záťaží Míľnik 1: 2021: Prioritizácia environmentálnych záťaží Míľnik 2: 2024: Sanácia záťaží s dosledným uplatňovaním princípu znečisťovateľ platí	Na Slovensku máme momentálne 1 817 envirozáťaží, z čoho je 932 pravdepodobných environmentálnych záťaží, 310 potvrdených a 808 sanovaných resp. rekultivovaných lokalít. Environmentálna záťaž (EZ) je znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu. Pováčšine ide o územia kontaminované priemyselnou, vojenskou, banskou, dopravnou a poľnohospodárskou činnosťou, ale aj nesprávnym nakladaním s odpadom. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: TBA	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Počet sanovaných environmentálnych záťaží Cieľ 1: Počet sanovaných environmentálnych záťaží v roku 2024 TBA a v roku 2026 TBA
8. Efektívne investície v doprave Míľnik 1: 2021 Vypracovanie plánov priorít pre rozvoj cestnej, železničnej a cyklistickej infraštruktúry. Míľnik 2: 2022 Aktualizácia technických predpisov a noriem pre efektívnejšiu výstavbu a prípravu dopravnej infraštruktúry	Efektívny, finančne udržateľný a dlhodobý plán rozvoja dopravnej infraštruktúry postavený na jasných prioritách bude viesť k výberu najviac potrebných a účelných projektov. Prioritou budú rekonštrukcie najviac využívaných ciest a železníc, odstraňovanie kapacitných problémov a rozvoj transeurópskej dopravnej siete. Prioritou je tiež znižovanie negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie elektrifikáciu železníc, zlepšovaním infraštruktúry pre mestskú a prímestskú cyklistickú dopravu vrátane odsunu časti automobilovej dopravy z centier miest na novobudované obchvaty. Úprava zastaraných a neaktuálnych predpisov, noriem a legislatívy pre projektovanie dopravnej infraštruktúry pomôže zefektívniť ich technické riešenia, zvýšiť ich prínosy a znížiť náklady. Výrazné zrýchlenie prípravy umožnia zmeny zákonov o územnom plánovaní a výstavbe, posudzovaní vplyvov na životné prostredie a verejnom obstarávaní. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026: 8 595 mil. eur	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Pomer prínosov a nákladov investičných projektov (BCR) Cieľ 1: Pomer prínosov a nákladov investičných projektov (BCR) v roku 2022 0,5, v roku 2024 1 a v roku 2026 1
9. Atraktívna verejná doprava	Pre zvýšenie atraktivity verejnej dopravy je nutné optimalizovať jej sieť, zlepšiť intervaly a kvalitu na potenciálnych trasách	Hlavný výsledkový ukazovateľ:

Míľnik 1: 2021: Vypracovanie 1. etapy národného plánu dopravnej obslužnosti a optimalizácia osobnej železničnej dopravy Míľnik 2: 2022: Prijatie nového zákona o verejnej doprave a zriadenie Národnej dopravnej agentúry Míľnik 3: 2023: Koordinácia vlakov a autobusov a zjednotenie cestovného	vrátane vytvorenia nadväzností vlakov a autobusov. Toto zabezpečí plán dopravnej obsluhy, ktorý bude zároveň podkladom pre budúce investície do vozidiel, železničných tratí a prestupných terminálov. V prvej etape sa vypracuje východiskový plán koordinácie vlakov a prímestských autobusov na základe jednotných štandardov obsluhy a z neho vychádzajúca optimalizácia osobnej železničnej dopravy aplikovaná do praxe v roku 2021. Zjednotenie financovania, objednávaní a plánovania verejnej dopravy Národnou dopravnou agentúrou (resp. regionálnymi koordinátormi), umožní odstrániť neefektívne súbehy vlakov s autobusmi a umožní zjednotiť v nich cestovné a zľavy. Za týmto účelom sa vypracuje a od roku 2023 implementuje druhá etapa národného plánu dopravnej obsluhy a zavedie jednotná tarifa. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026): 300 mil. eur	Počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa Cieľ 1: Počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa v roku 2022 83, v roku 2024 245 a v roku 2026 350
--	---	---

3 Trh práce a sociálna udržateľnosť

Podľa špecifických odporúčaní pre Slovensko zostáva zamestnanosť znevýhodnených skupín dlhoročnou hlavnou výzvou trhu práce. Pandémia koronavírusu po rokoch pozitívneho vývoja na trhu práce môže tento problém ešte viac prehĺbiť. Hlavným cieľom Slovenska do roku 2030 je zvýšiť participáciu nízkokvalifikovaných ľudí na úroveň priemeru krajín EÚ. Na podporu zamestnanosti žien sa podiel detí do troch rokov v nejakej forme formálnej starostlivosti zvýši na úroveň priemeru krajín V3. Výsledky na trhu práce vplyvajú na riziko chudoby domácností. Do roku 2030 sa s cieľmi trhu práce zníži chudoba detí rodičov s nízkym vzdelaním na úroveň krajín EÚ. Aktivácia znevýhodnených skupín pomôže zmierniť nesúlad medzi dopytom a ponukou na trhu práce. Opatrenia zamerané na rekvalifikáciu, získavanie zručností a podporu mobility pracovnej sily zo zahraničia a medzi regiónmi Slovenska pomôžu tento nesúlad ešte viac znížiť.

Výsledkové a výstupové indikátory pre trh práce a sociálnu udržateľnosť

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024	Cieľ 2030
Počet pracujúcich na 100 obyvateľov v (domáca zamestnanosť na populácii) Zamestnanosť ľudí s nízkym vzdelaním (% populácie vo veku 20-64 rokov, ISCED 0-2)	SK	41,8	42,7	43,6	44,4	44,9		Priemer EÚ	Top 10 EÚ
	EÚ	44,5	45,0	45,7	46,2	46,6			
	SK	33,2	35,9	37,3	36,4	36,1		43,7	Priemer V3
	EÚ	51,7	52,5	53,9	55,0	55,7			
Dlhodobá nezamestnanosť (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SK	7,6	5,8	5,1	4,0	3,4		Priemer EÚ	Priemer EÚ
	EÚ	4,5	4,0	3,4	2,9	2,5			
Podiel detí vo formálnej starostlivosti³⁰ (% vo vekovej skupine do troch rokov)	SK	1,1	0,5	0,6	1,4			6,7	Priemer V3
	EÚ	30,3	32,8	34,3	35,1				
Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí rodičov	SK	94,4	93,1	89,4	84,2			67	Priemer EÚ

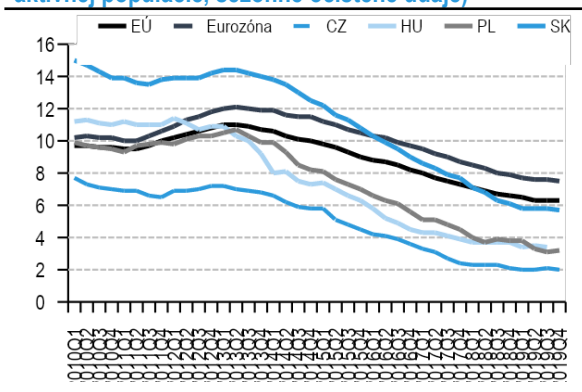
³⁰ V Kapitole 4 sa ako výsledkový ukazovateľ sleduje podiel detí v predškolskom vzdelávaní (od 4 rokov po začiatok povinného primárneho vzdelávania) s cieľom poskytnúť všetkým deťom dostatočnú včasnú podporu a eliminovať rozdiely pri vstupe do vzdelávacieho systému. V tejto kapitole indikátor podiel detí vo formálnej starostlivosti vo veku 0 až 2 roky sleduje výsledky žien na trhu práce. Dostatočnými kapacitami sa podporí zosúladenie pracovného a rodinného života a vytvorí priestor pre voľbu žien, pri zapájaní sa na trh práce flexibilnými formami úväzkov.

s nízkym vzdelaním (% populácie)	EÚ	66,3	65,6	62,9	59,3		
Závažná deprivácia v bývaní pod hranicou rizika chudoby (% populácie)	SK	15,2	16,0	20,7	14,3	Priemer EÚ	Priemer EÚ
	EÚ	13,3	12,8	10,1	10,5		

Napriek cyklickému zlepšovaniu v posledných rokoch zostáva dlhodobá nezamestnanosť a nízka zamestnanosť niektorých skupín populácie výzvou slovenského trhu práce³¹. V rokoch 2018 a 2019 miera nezamestnanosti dosahovala lepšie hodnoty ako priemer krajín eurozóny a EÚ (5,8 % oproti 7,5 % a 6,7 % v roku 2019). Miera dlhodobej nezamestnanosti je napriek výraznému poklesu stále nad priemerom EÚ a aj regionálnych susedov. Takmer 60 % nezamestnaných sa nachádza v dlhodobej nezamestnanosti, pričom len Grécko dosahuje vyššie hodnoty. Pandémia koronavírusu v roku 2020 preruší pozitívny vývoj na trhu práce a prehĺbi štrukturálne problémy. Kvôli prudkému poklesu ekonomického rastu sa očakáva v roku 2020 zvýšenie miery nezamestnanosti na 8,2 %³². Ľudia prídu o prácu najmä vo vybraných sektoroch služieb s nižšou kvalifikovanou pracovnou silou, ale aj v priemysle a stavebníctve.

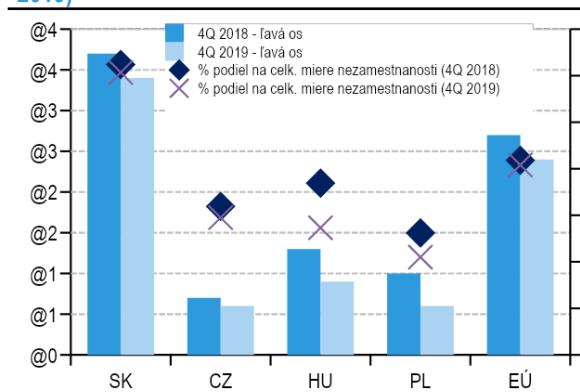
Vzhľadom na počet obyvateľov v aktívnom veku je miera zamestnanosti domácej pracovnej sily relatívne nízka. Kým v Česku a Nemecku je to približne 51 a 54 pracujúcich na 100 obyvateľov, na Slovensku je to len približne 45³³. Zaostávanie v počte pracujúcich oproti priemeru krajín EÚ vysvetľuje deficit z pracovnej migrácie a nižšia participácia na trhu práce znevýhodnených skupín (s vplyvom na celkovo nižšiu participáciu na trhu práce oproti najlepším krajinám). Relatívne veľký podiel z domácej pracovnej sily pracuje v zahraničí³⁴. Podľa počtu zdravotne poistených klesol v období rokov 2004 až 2015 počet ľudí na Slovensku o približne 300 tisíc³⁵. Nízky prílev zahraničných pracovníkov tento deficit nedokáže kompenzovať. Napriek takmer päťnásobnému nárastu od roku 2014 dosahuje počet pracovníkov zo zahraničia len 2,7 % z celkovej pracovnej sily. Nižšia miera aktivity v porovnaní s krajinami EÚ prevláda v skupinách nízkoqualifikovaných ľudí, marginalizovaných rómskych komunit (MRK), matiek s deťmi do troch rokov, ale aj v skupine ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím.

Graf X: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti (% aktívnej populácie, sezónne očistené údaje)

Zdroj: Eurostat (une_rt_q), ŠÚ SR

Graf X: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 4Q 2018, 4Q 2019)

Zdroj: Eurostat (une_ltu_q), ŠÚ SR

Mobilita pracovnej sily výrazne ovplyvňuje výsledky trhu práce medzi regiónmi. V takmer štvrtine okresov klesla miera nezamestnanosti pod 3 %, všetky sa nachádzajú na západe Slovenska. Napriek rastúcemu počtu

³¹ Daňový klin pri 50 % priemernej mzdy v hospodárske je siedmy najhorší spomedzi krajín EÚ – pozri Kapitulu 1. Relatívne vysoký daňový klin tak môže byť prekážkou pri sezónnych prácach a čiastočných úväzkoch prevládajúcich u znevýhodnených skupinách obyvateľstva. Pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva výška daňovo-odvodového zaťaženia jednoznačne vplyva na výsledky na trhu práce.

³² Komentár IFP (2020): *Ekonomika zadržiava dych (jún 2020)*

³³ Zdroj: Eurostat [nama_10_pe]

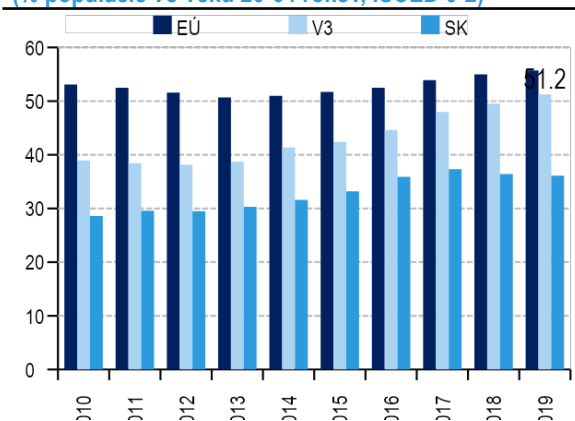
³⁴ Rozdiel medzi celkovým počtom zamestnaných a zamestnaných v domácej ekonomike patrí k najvyšším v EÚ (Eurostat - nama_10_pe).

³⁵ Komentár IFP (2017): *Odliv mozgov po slovensky*

zahraničných pracovníkov čelia zamestnávateľia v týchto okresoch nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily. V desiatich okresoch na strednom a východnom Slovensku nezamestnanosť stále zostáva nad 10 %. Trh s bývaním je jedným z faktorov nízkej regionálnej mobility pracovnej sily na Slovensku³⁶. Je charakterizovaný vysokým podielom bytov obývaných vlastníckmi a neexistenciou trhu s regulovaným nájomným bývaním (zdroj + mama hotel. V regulovanom nájomnom bývaní žije len 1,5 % populácie Slovenska. Podiel populácie žijúcej v bytoch s trhovým nájomom je tiež značne pod priemerom EÚ (8,5 % vs. 20 %).

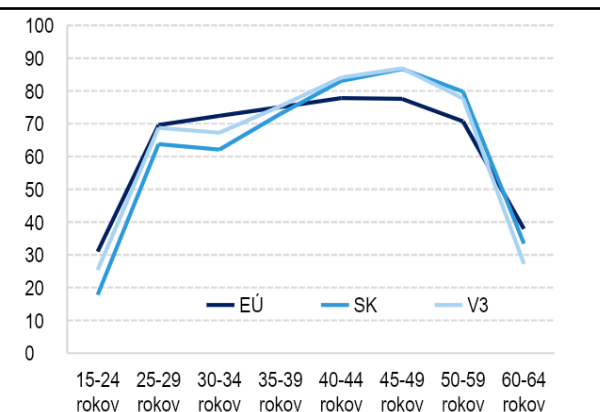
Od finančnej dostupnosti a polohy bývania závisí prístup k verejným službám a na trh práce. Podpora bývania by mala cieľiť nielen zvýšenie mobility pracovnej sily, ale aj kvalitu bývania a základnej infraštruktúry s dopadom na zdravie populácie. V preľudnenom bývaní nízkej kvality býva na Slovensku 14,3 % ľudí žijúcich pod hranicou rizika chudoby, výrazne viac ako priemer EÚ (10,5 %). K najproblémovjším lokalitám z pohľadu kvality bývania a infraštruktúry patria viaceré koncentrované rómske osídlenia. Slovensku tiež chýba ucelená koncepcia riešenia bezdomovectva.

Graf X: Zamestnanosť ľudí s nízkym vzdelaním (% populácie vo veku 20-64 rokov, ISCED 0-2)

Zdroj: Eurostat (lfsa_ergaed), ŠÚ SR

Graf X: Miera zamestnanosti žien (2019, % populácie)

Zdroj: Eurostat (lfsa_ergan), ŠÚ SR

Miera zamestnanosti znevýhodnených skupín patrí medzi najnižšie v EÚ. Zamestnanosť ľudí bez vzdelania dosahuje len približne polovicu miery zamestnanosti populácie, pričom priemer krajín 3 sa dostal v roku 2019 cez 50 %. V krajinách s lepšou praxou dosahuje dokonca vyše 60 % populácie. Napriek ekonomickému rastu v rokoch 2014 až 2019 zostáva zamestnanosť ľudí z MRK na tretinovej úrovni oproti väčšinovej populácii³⁷. S lepšou integráciou na trh práce by sa mohlo dodatočne zamestnať približne 3 až 4 % z populácie v produktívnom veku. Miera zamestnanosti žien z dôvodu starostlivosti o deti je nižšia v porovnaní s krajinami EÚ a V3. Napriek podobne dlhej štátnej rodičovskej podpore je v Česku a Maďarsku výrazne vyšší podiel detí do troch rokov vo formálnej starostlivosti. Na Slovensku navštevujú jasle menej ako 2 % detí do troch rokov, pričom priemer krajín V3 dosahuje približne 12 %³⁸. Zamestnanosť ľudí s čiastočnou invaliditou, ktorí tvoria približne 4 % populácie v produktívnom veku, dosahuje polovičné hodnoty zamestnanosti populácie.

Služby zamestnanosti necielia dostatočne zamestnávanie a rekvalifikáciu znevýhodnených skupín. Na výdavky na AOTP vynakladá Slovensko výrazne menej ako priemer krajín EÚ (0,19 % HDP oproti priemeru EÚ 0,4 % HDP). Štruktúra nástrojov je zameraná skôr na podporu dopytu na trhu práce dotovaním pracovných miest ako na efektívnejšie nástroje s prvkami vzdelávania a rekvalifikácie³⁹. Počet podporených cez služby zamestnanosti a AOTP v posledných rokoch narástol, ale podiel podporených dlhodobo nezamestnaných zostáva približne na úrovni polovice všetkých podporených účastníkov. Uchádzači o zamestnanie v systéme pomoci v hmotnej núdzi (PHN) a z MRK majú menšiu ako tretinovú účasť na nástrojoch AOTP okrem aktivačných prác oproti ostatným uchádzačom⁴⁰. V dlhodobom horizonte bude Slovensko navyše čeliť riziku automatizácie pracovných miest spojenej so starnutím obyvateľstva. OECD odhaduje, že až tretina pracovných miest na slovenskom trhu práce bude čeliť vysokému riziku automatizácie, čo je najviac spomedzi rozvinutých krajín⁴¹. Pre

³⁶ Analýza IFP (2019): V nájme ďalej zájdeš: Podpora bývania na Slovensku

³⁷ Komentár IFP (2018): Inklúzia Rómov je celospoločenskou výzvou.

³⁸ Podľa národných výkazov sa tento podiel približuje hodnote 7 %. Podľa údajov z národných výkazov bolo v školskom roku 2018/19 v materských školách okolo 8 600 detí do 3 rokov a v zariadeniach starostlivosti o deti do 3 rokov (jasliach) približne 2 670 detí do 3 rokov (ku koncu roka 2018).

³⁹ IFP (2016): Veľa práce na úradoch práce - Efektivita a účinnosť služieb zamestnanosti.

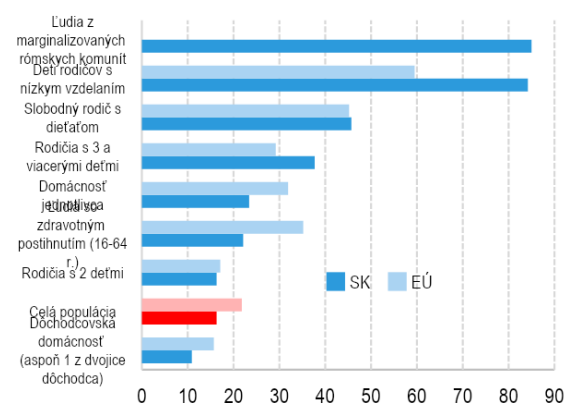
⁴⁰ ÚHP (2020): Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením.

⁴¹ Ekonomický prehľad Slovenska 2019.

zvyšovanie a requalifikáciu existujúcej pracovnej sily bude potrebné nastaviť efektívne a účinne nástroje AOTP⁴². Zníženie rizika automatizácie v dlhšom horizonte však možno dosiahnuť najmä vyššou kvalitou vzdelávania na všetkých stupňoch (opatrenia na zlepšenie systému vzdelávania sú rozpracované v kapitole 4).

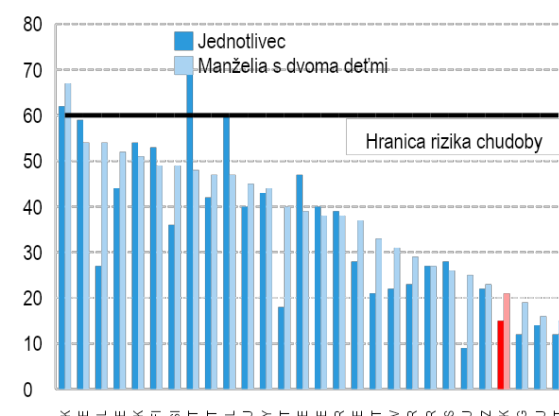
Výsledky na trhu práce vplyvajú výrazne na riziko chudoby a sociálneho vylúčenia. V tomto ukazovateli dosahuje Slovensko jednu z najlepších hodnôt v EÚ (16,3 % oproti 21,8 % v EÚ). Niektoré skupiny populácie však kvôli horším výsledkom na trhu práce a nedostatočným príjmom čelia výrazne vyššiemu riziku. Najviac sú chudobou a sociálnym vylúčením ohrození ľudia z MRK, slobodní rodičia a domácnosti s viacerými deťmi. V porovnaní s priemerom v populácii sú viac ohrození aj ľudia so zdravotným postihnutím (22,1 %).

Graf X: Riziko chudoby a sociálneho vylúčenia (2018, % populácie)

Zdroj: Eurostat (ilc_peps03), ŠÚ SR (EU SILC MRK)

Graf X: Adekvátnosť minimálneho príjmu (2019, % stredného príjmu domácnosti)

Zdroj: OECD)

Nedostatočné vzdelanie, obmedzený prístup k efektívnym nástrojom integrácie na trhu práce, a v prípade MRK aj diskriminácia zo strany zamestnávateľov, necháva značnú časť ohrozených ľudí odkázaných na sociálnu pomoc. Tá garantuje výrazne nižší minimálny príjem ako obdobná pomoc vo väčšine európskych krajín. Prístup k aktivačným programom nie je na Slovensku garantovaný pre všetkých záujemcov v hmotnej núdzi, závisí skôr na aktivite obce a samospráv. Vo výsledku menej ako polovica uchádzačov o zamestnanie v systéme PHN má nárok na aktivačný príspevok, takmer všetci z nich z titulu účasti na aktivačných prácach. Osobitný príspevok v rámci PHN motivuje k práci cez podporu nízkopríjmových zamestnancov, nedokáže však zabezpečiť ich dlhodobé ukotvenie v zamestnaní. Aj z nedostatočnej aktivácie zostáva príjem rodín v hmotnej núdzi výrazne hranicou rizika chudoby v porovnaní s inými krajinami. Najchudobnejšie rodiny s deťmi navyše nemajú žiaden finančný prínos z rodičovského príspevku, nakoľko PHN sa kráti úmerne s jeho výškou.

Reformný štart v rokoch 2020 a 2021 – rýchlo implementovateľné opatrenia na trhu práce a v sociálnej udržiateľnosti

Krátky popis opatrení pre roky 2020 a 2021	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Časovanie a míľniky
Zmeny v systéme aktivačných prác v rámci AOTP (ukazovatele dlhodobá nezamestnanosť, zamestnanosť ľudí s nízkym vzdelávaním)	Zavedie sa hodnotenie účastníkov aktivačných prác koordinátorom alebo organizátorom (pracovníkom obce). Na dobré výsledky naviazať prístup ku sofistikovanejším nástrojom v rámci AOTP a na slabé výsledky naviazať intenzívnejšie individualizované poradenstvo. Obmedzí sa zaraďovanie ľudí s úplným stredným vzdelaním na aktivačné práce. Príspevok na aktivačnú činnosť pre organizátora sa podmieni poskytnutím práce s vyššou pridanou hodnotou a možnosťami rozvoja zručností relevantných pre trh práce.	Míľnik 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: 5/2004 Z. z. Zákon o službách zamestnanosti; úprava metodických usmernení pre úrady práce

⁴² Na zvyšovanie kvalifikácie novej pracovnej sily na trhu práce a preorientovanie štruktúry ekonomiky na vyššiu pridanú hodnotu sa zameriavajú kapitoly Vzdelávanie a Veda, výskum a inovácie.

	Zavedie sa lepšia profilácia účastníkov a následne obmedzenie dĺžky pre úspešnejších účastníkov s poskytnutím iného nástroja (rekvalifikácia, dotovanie zamestnania na otvorenom trhu práce v rámci AOTP). Odhad investičnej potreby pre roky 2021 až 2027: 1,06 mld eur. (EŠIF).	
Zaviesť tretiu úroveň aktivačného príspevku (ukazovatele dlhodobá nezamestnanosť, zamestnanosť ľudí s nízkym vzdelávaním)	Zavedie sa vyšší aktivačný príspevok pre ľudí, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní (vo vymedzenom okruhu na dodržanie minimálnej kvality), alebo si zvyšujú kvalifikáciu ako pre účastníkov aktivačných prác.	Míľnik 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: 5/2004 Z. z. Zákon o službách zamestnanosti; 417/2013 Z.z. Zákon o pomoci v hmotnej núdzi
Zmeny v systéme pomoci v hmotnej núdzi (PHN) (ukazovateľ riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí rodičov s nízkym vzdelávaním)	NMaximálna výška nárokov v systéme PHN pre rodiny s deťmi spolu s prídavkom na dieťa sa naviaže na ekvivalent životného minima jednotlivca bez detí zohľadňujúc veľkosť a zloženie domácnosti použitím OECD ekvivalenčnej škály. Príspevok na nezaopatrené dieťa sa rozšíri na všetky deti v systéme PHN od narodenia až po ukončenie povinnej školskej dochádzky, od 3 rokov veku dieťaťa podmienené jeho účasťou vo vzdelávaní. Nárok na osobitný príspevok sa ponechá pre rodičov, ktorí stratili nárok na PHN z dôvodu získania nároku na rodičovský príspevok, a ktorí sa následne zamestnajú.	Míľnik 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: 417/2013 Z.z. Zákon o pomoci v hmotnej núdzi
Zavedenie samostatného príspevku na bývanie (ukazovateľ závažná deprivácia v bývaní pod hranicou rizika chudoby, riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí rodičov s nízkym vzdelávaním)	Opatrenie cieľi znižovanie energetickej chudoby. Upraví sa podmienky poskytovania príspevku na bývanie - príspevok bude vyňatý zo systému pomoci v hmotnej núdzi a zmenia sa kritériá nároku s cieľom rozšíriť jeho dostupnosť pre širšie skupiny obyvateľstva. Výška príspevku bude zohľadňovať veľkosť a zloženie domácnosti, ako aj reálne náklady spojené s bývaním (možné prepojenie s investíciami do zatepľovania a do kotlíkov).	Míľnik 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: nový zákon o príspevku na bývanie; 417/2013 Z.z. Zákon o pomoci v hmotnej núdzi
Nastavenie flexibilného rodičovského príspevku (ukazovateľ podiel detí vo formálnej starostlivosti)	Súbežne s rozvojom zariadení starostlivosti o dieťa sa zavedie flexibilné poberanie rodičovského príspevku. Umožnil by sa výber rôznej dĺžky platenej rodičovskej dovolenky s rovnakou celkovou sumou v súčasnosti trojročného rodičovského príspevku bez ohľadu na dĺžku vybranej možnosti: - Nárok na poberanie príspevku v dĺžkach 1 rok, 1,5 roka a 2 roky by bol umožnený rodičom, ktorí si platili nemocenské poistenie pred narodením dieťaťa, a teda splnili nárok na výplatu materského. - Len dlhšie obdobia (2 roky a 2,5 roka) by boli umožnené bez ohľadu na platenie nemocenského poistenia pred narodením dieťaťa.	Míľnik 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: 561/2008 Z. z. Zákon o rodičovskom príspevku; 461/2003 Z. z. Zákon o sociálnom poistení

	S flexibilným poberaním rodičovského príspevku sa nepriamo zavedie tzv. rodičovská kvóta pre druhého rodiča. Maximálna dĺžka poberania materskej dávky a rodičovského príspevku jedným rodičom sa v štandardných prípadoch skracuje z 3 na 2,5 roka. Po uplynutí tohto obdobia môže byť starostlivosť o dieťa za súčasného poberania dávky zabezpečená druhým rodičom. Celková dĺžka oboch rodičovských dovolení by tak nepresiahla súčasné obdobie troch rokov. Zaviedli by sa výnimky pre osamelých rodičov alebo tých bez nároku na materské.	
Nastavenie motivujúceho príspevku na starostlivosť o dieťa (ukazovateľ podiel detí vo formálnej starostlivosti)	Zavedie sa motivujúci nástroj pre rodičov, ktorí sa rozhodnú využiť formu formálnej starostlivosti o deti do troch rokov. Bude sa poskytovať do konca augusta bezprostredne nasledujúcim po dovŕšení 3 rokov. Po zvyšovaní rodičovského príspevku je v podstate tento nástroj na podporu rodičov nefunkčný.	Milník 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: 561/2008 Z. z. Zákon o príspevku na starostlivosť o dieťa
Nový systém ochrany a podpory obetí domáceho násillia (zvlášť detí, žien, seniorov a zdravotne postihnutých osôb) + Reforma siete poradenstva pre rodiny v kríze (ukazovateľ riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí rodičov s nízkym vzdelávaním)	Na odhaľovanie skrytého násillia v rodinách a riešenie akútneho nedostatku bezpečných domovov pre obe domáceho násillia a na chýbajúcu komplexnú odbornú pomoc pre detské obe počas trestného konania sa zameria nový systém ochrany a podpory obetí domáceho násillia. Zefektívni sa sieť poradenstva pre rodiny v kríze na riešenie rodičovských a manželských konfliktov, sociálnej situácie rodín vrátane zvyšovania finančnej gramotnosti.	Milník 1: november 2020 – analýza právnych predpisov poskytovaných ambulantných a pobytových služieb pre obe domáceho násillia Milník 2: marec 2021 – schválenie Koncepce poradenstva pre rodiny Milník 3: december 2021 – schválený návrh zákona komplexne upravujúci predchádzaniu, ochrane a podpore obetí domáceho násillia (účinnosť od 2023) Milník 4: marec 2022 – schválenie legislatívy komplexnej siete poradenstva pre rodiny v kríze (účinnosť od januára 2023)
Zvýšiť povinný podiel zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím a MRK (ukazovatele dlhodobý ekonomický rast, podiel zamestnaných na populácii)	Slovensko má v porovnaní s okolitými krajinami EÚ nižší povinný podiel zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím. Zvýšením povinného podielu sa podporí nielen integrácia OZP na otvorenom trhu práce, ale aj vznikajúci sektor sociálneho podnikania, nakoľko určenú kvótu je možné naplniť aj nákupom tovarov a služieb od určených subjektov sociálnej ekonomiky. Odvod za neplnenie povinného podielu by mal byť vyňatý z daňových výdavkov zamestnávateľa. Povinný podiel by bol pre firmy podmienkou pre zapojenie sa do verejného obstarávania. Takéto nastavenie legislatívy by sa mohlo rozšíriť ja na zamestnávania ľudí z MRK. Zamestnanosť tejto skupiny výrazne zaostáva za väčšinou populáciou.	Milník 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislatíva: 5/2004 Z. z. Zákon o službách zamestnanosti 595/2003 Z. z. Zákon o dani z príjmov 343/2015 Z. z. Zákon o verejnom obstarávaní

Nová Stratégia pre integráciu Rómov (ukazovateľ riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí rodičov s nízkym vzdelávaním)	V priebehu roka sa pripraví Stratégia pre integráciu Rómov. Súčasťou budú aj príslušné akčné plány na úrovni aktivít opatrení, termínov a najdôležitejšie zo všetkého finančných alokácii a určení zodpovednosti.	Milník 1: schválenie stratégie a akčný plánov – koniec roka 2021
Stanovenie jasných priorít a cieľov bytovej politiky s cieľom zvyšovania mobility pracovnej sily (ukazovatele závažná deprivácia v bývaní pod hranicou rizika chudoby, mobilita pracovnej sily)	Schváli sa nová Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2030. Bude sformulovaná tak, aby z nej vyplýval jasný cieľ, ktorý chce podporou bývania dosiahnuť – zvýšenie mobility pracovnej sily, či zlepšenie podmienok bývania. V prípade konfliktu v cieľoch bytovej politiky sa určia jasné priority. V rámci prioritizácie cieľov bude kľúčové zvýšenie celkového počtu bytov a zvýšenie podielu nájomných bytov s trhovým nájomom, ako aj cenovo dostupných nájomných bytov podporených z verejných zdrojov. Sektor nájomných byt sa zameria dostupnosť priestorovo integrovaného bývania pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva (v súčasnosti cieľ túto skupinu len 9 % novopostavených bytov). V dlhodobom horizonte je cieľom dosiahnuť v týchto parametroch priemer EÚ. Na základe cieľa sa upraví aj čerpanie financií z existujúcich nástrojov podpory bývania (dotácie z MDV SR a úvery ŠFRB).	Milník 1: Schválenie Koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2030 – jún 2021
Legislatíva na podporu nájomného bývania + Zavedenie povinného podielu nájomných bytov s regulovaným nájomom v nových developerských projektoch (ukazovatele závažná deprivácia v bývaní pod hranicou rizika chudoby, mobilita pracovnej sily)	V priebehu roka 2020 sa zvyšuje a zjednodušuje podpora na výstavbu a obstaranie nájomných bytov. V priebehu roka 2021 sa navrhne zmena výpočtu výšky nájmu s cieľom zvýšenia atraktivity výstavby nájomných bytov. Výpočet bude zohľadňovať infláciu a ceny bytu na základe znaleckého posudku. Zavedie sa povinný podiel nájomných bytov s regulovaným nájomom v nových developerských projektoch. Pri nových developerských projektoch, ktoré žiadajú o stavebné povolenie od roku 2022, by sa tento podiel mohol pohybovať na úrovni od 5 % do 10 %. Jednou z možností ako podporiť výstavbu takýchto bytov v projekte bude prostredníctvom výhodného úveru zo ŠFRB. Tento podiel by sa mal uplatňovať vo väčších mestách v úzkej spolupráci so samosprávou. Výška regulovaného nájomného by mala zohľadňovať aj príjem rodiny.	Milník 1: schválenie legislatívy – december 2020 150/2013 Z. z. Zákon o Štátnom fonde rozvoja bývania 443/2010 Z. z. Zákon o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní Milník 2: schválenie legislatívy – jún 2021 443/2010 Z. z. Zákon o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní Novela zákona č 50/1976 o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)
Vypracovanie a prijatie národnej stratégie prevencie a riešenia bezdomovectva (ukazovatele závažná deprivácia v bývaní pod hranicou rizika chudoby, riziko chudoby alebo sociálneho)	Pripraví sa národná stratégia prevencie a riešenia problémov ľudí bez domova a ľudí ohrozených stratou bývania. Slovensko zatiaľ nemá ucelenú koncepciu riešenia bezdomovectva na národnej úrovni. Prepájanie sociálnych služieb zameraných na pomoc ľuďom v bytovej núdzi do uceleného systému	Milník 1: Príprava a schválenie národnej stratégie prevencie a riešenia problémov ľudí bez domova – december 2021

vylúčenia detí rodičov s nízkym vzdelávaním)	nie je legislatívne ukotvené. To negatívne vplýva na kvalitu života ľudí bez domova a zvyšuje verejné výdavky spojené s bezdomovectvom. O ľuďoch bez domova a ľuďoch ohrozených stratou bývania sa systematicky nezberajú údaje, ktoré by umožňovali lepšie plánovanie verejných politík.	
--	---	--

Hlavné strategické politiky a iniciatívy na trhu práce a v sociálnej udržateľnosti

Popis strategických politík do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, ciele
1. Zvýšenie kapacít pre kvalitnú a dostupnú formálnu starostlivosť o deti do troch rokov - 2021: Podpora poskytovania ranej starostlivosti pre deti do troch rokov - 2021: Podpora zručností a vzdelania učiteľov a vychovávateľov	Dostupnosť a kvalita starostlivosti v ranom detstve sú podstatné pre budúci život znevýhodnených detí. Podporia sa projekty vytvárania kapacít formálnej starostlivosti pre deti vo veku do troch rokov (vrátane flexibilnejších možností takejto starostlivosti ako sú napr. detské kútiky a opatrovanie priamo už zamestnávateľov, či zariadenia dočasnej starostlivosti). Systém starostlivosti o deti do 3 rokov sa zosúladi s kapacitami rezortu školstva pre staršie deti vrátane regulačného nastavenia. Podporí sa tiež poskytovanie ranej starostlivosti deťom vo veku 0 až 3 roky žijúcim v prostredí MRK (podľa vzoru projektu „Omama“) (Program bude zahŕňať návštevu rodín s deťmi vo veku 0 až 3 roky vyškoľenými pracovníčkami z komunity, ktoré sa s deťmi a ich rodičmi (najčastejšie matkami) budú venovať rôznym hrám a aktivitám zameraným na psycho-sociálnu stimuláciu (jemná a hrubá motorika, kognitívne, jazykové, komunikačné schopnosti, socio-emocionálna oblasť). Spoluprácu s pracovníčkami by mal nadviazať aj rezort zdravotníctva v súvislosti s administráciou novozavedeného skríningu psychomotorického vývinu detí vo veku 0 až 3 rokov. Okrem toho by mal program poskytovať poradenstvo matkám a tehotným ženám a poskytovať skupinové vzdelávanie pre rodičov. Podporné nástroje sa zamerajú aj na rekvalifikáciu a tréningy (vrátane kurzov rómskeho a slovenského jazyka) vychovávateľov/učiteľov vrátane zamestnávania ľudí z MRK. Odhad investičnej potreby pre roky 2021 až 2024: 170 mil. eur (EŠIF). Odhad operatívnych nákladov projektu poskytovania ranej starostlivosti pre deti z MRK pre roky 2021 až 2024: 19,6 mil. eur (EŠIF alebo RRF).	Cieľ 1: 2024 – Zvýšenie počtu detí do troch rokov vo formálnej starostlivosti na 6,7 % (oproti 1,4 % v roku 2018) Cieľ 2: 2024 – Zapojenie 50 % počtu detí do troch rokov z prostredia MRK do projektu poskytovania ranej starostlivosti (takmer 3 800 detí) Míľnik: 2021 – Nastavenie a implementácia projektov financovaných z EŠIF na zriadenie služieb na poskytovanie formálnej starostlivosti, vrátane programov ranej starostlivosti pre deti z MRK. Súbežne sa nastavujú projekty pre rekvalifikáciu a tréningy učiteľov a vychovávateľov z prostredia MRK.
2. Systematické individualizované služby s profiláciou klientov na úradoch práce	V horizonte 2 rokov sa zabezpečí individuálna práca so znevýhodnenými skupinami na trhu práce. Úrady práce nemajú dostatočné kapacity na individuálnu podporu ťažšie uplatniteľných uchádzačov o zamestnanie pri hľadaní a udržaní si vhodného zamestnania s ohľadom na ich špecifické potreby (napr. odborné poradenstvo, zisťovanie odborných schopností a zručností uchádzačov, príprava na zamestnanie, sprostredkovanie vhodného zamestnania, poskytovanie odborného poradenstva zamestnávateľovi pri úprave pracovného miesta a pracovných podmienok pre potreby	Cieľ: 2024 – Podiel najťažšie zamestnateľných skupín umiestnených na trh práce – 15 % (% nezamestnaných bez ukončeného základného vzdelania, so základným vzdelaním; 3 300 ľudí ročne v období 2022 až 2024). Míľnik: 2022 – Spustenie profilácie klientov, navýšenie počtu odborného personálu úradov práce

	znevýhodnenej osoby a „mentoring“ či asistenciu po nástupe do zamestnania). V niektorých krajinách je tento druh individualizovaných verejných služieb zamestnanosti poskytovaný neštátnymi poskytovateľmi, čo pri správnom nastavení podmienok môže predstavovať nákladovo efektívnu alternatívu. Odhad investičnej potreby pre roky 2021 až 2024: 36 mil. eur (EŠIF).	a počtu neštátnych poskytovateľov služieb zamestnanosti.
3. Vypracovanie návrhu funkčného systému pracovnej rehabilitácie a rekvalifikácie	S cieľom pracovného začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím sa nastaví jasne definovaná koncepcia pracovnej rehabilitácie a rekvalifikácie v podmienkach Slovenska. V súčasnosti je definovaná len v kontexte sociálneho poistenia ako dávka financovaná z úrazového poistenia v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, ak podľa posudku lekára možno predpokladať opätovné zaradenie poškodeného do pracovného procesu. V praxi sa však nevyužíva. Pracovná rehabilitácia je nástrojom zameraným na identifikáciu a rozvoj schopností a zručností osôb so zdravotným znevýhodnením (nielen v dôsledku úrazu alebo choroby z povolania) vedúci k ich pracovnému začleneniu. Klientom poskytuje napríklad možnosti tréningu pracovných návykov, adaptácie na pracovné prostredie, rekvalifikácie či rozvoja motoriky. Môže sa poskytovať spolu s ďalšími formami rehabilitácie, napríklad sociálnou, liečebnou, pedagogickou či psychologickou rehabilitáciou.	Milník: 2022 – Vypracovanie návrhu systému pracovnej rehabilitácie a rekvalifikácie s definovaním úloh pre inštitúcie (Sociálna poisťovňa, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, zdravotnícke inštitúcie a ostatné).
4. Zabezpečenie debarierizácie úradov a inštitúcií verejnej správy	Ako podporné opatrenie na zlepšenie pracovného začlenenia sa zabezpečí debarierizácia úradov práce (potenciál 0,6 milióna eur podľa Revízie výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením) a ďalších inštitúcií (pobočky Sociálnej poisťovne, daňové úrady a pod.). Bariérové prostredie na niektorých úradoch práce a iných inštitúciách potrebných na riešenie životných situácií môže obmedzovať prístup k verejným službám pre ľudí s obmedzenou mobilitou. Odhad investičnej potreby pre roky 2021 až 2024: 2 mil. eur (RRF).	Cieľ: 2024 – zabezpečenie bezbariérového prístupu (100 % z identifikovaných inštitúcií poskytujúcich verejné služby cieľovej skupine)
5. Vypracovanie a prijatie národnej stratégie prevencie a riešenia bezdomovectva + podpora projektov „housing first“	Pripraví sa národná stratégia prevencie a riešenia problémov ľudí bez domova a ľudí ohrozených stratou bývania. Slovensko zatiaľ nemá ucelenú koncepciu riešenia bezdomovectva na národnej úrovni. Prepájanie sociálnych služieb zameraných na pomoc ľuďom v bytovej núdzi do uceleného systému nie je legislatívne ukotvené. To negatívne vplyva na kvalitu života ľudí bez domova a zvyšuje verejné výdavky spojené s bezdomovectvom. O ľuďoch bez domova a ľuďoch ohrozených stratou	Milník: 2021 – schválenie národnej stratégie prevencie a riešenia problémov ľudí bez domova. Cieľ: 2024 – spustenie pilotných projektov v každom krajskom meste (celkom 8 projektov)

	bývania sa systematicky nezberajú údaje, ktoré by umožňovali lepšie plánovanie verejných politík. Pilotne sa overí prístup „housing first“ ako riešenie bezdomovectva v každom krajskom meste. Dĺžka projektu po zabezpečení potrebného počtu bytových jednotiek je predpokladaná na 3 roky z toho 6 mesiacov je predpokladaná príprava (výber vzorky, školenie terénnych pracovníkov atď.), 2 roky sa predpokladá podpora bývania zúčastnených rodín a 6 mesiacov je určených na hodnotenie projektu. Pre uskutočnenie projektu bude potrebné obstaráť 400 nájomných bytových jednotiek. Výpočet predpokladá financovanie pomocou mechanizmu dotácie MDV na rozvoj bývania v hodnote 90 % priemernej obstarávacej ceny nájomného bytu podporeného dotáciou v roku 2019 (spolu 16,8 mil. eur). Súčasťou projektov budú aj mzdové náklady na terénnych sociálnych pracovníkov, koordinátorov, právnikov a psychológov. Náklady zohľadňujú finančnú pomoc pre zúčastnené rodiny v hodnote príspevku na bývanie počas prvých 6 mesiacov a garančný fond, ktorý v prípade potreby umožní zníženie nájomného pre zúčastnené rodiny počas 2 rokov trvania intervencie. Výdavky tiež zahŕňajú vzdelávanie a odbornú prípravu terénnych sociálnych pracovníkov, evidenciu a prípravu účastníkov programu a uskutočnenie a odborné vyhodnotenie navrhovaného experimentu. Náklady projekty mimo obstarania nájomných bytov predstavujú odhadom (6,4 mil. eur). Odhad investičnej potreby pre roky 2022 až 2024: 16,8 mil. eur (RRF). Odhad operatívnych nákladov projektu pre roky 2022 až 2024: 6,4 mil. eur (EŠIF alebo RRF).	
6. Rozšírenie projektov na podporu integrácie MRK a iných ohrozených skupín (komunitné centrá, Zdravé regióny, terénna sociálna práca, miestna občianska poriadková služba, terénni domovníci)	Programy na podporu integrácie MRK sa rozšíria o obce, v ktorých chýba (komunitné centrá, zdravé komunity, terénna sociálna práca, a miestna občianska poriadková služba). Obce s prítomnosťou MRK majú prístup k viacerým podporným programom zameraným na zlepšenie prístupu k sociálnej a právnej pomoci, poradenstvu, verejným službám, zdravotnej starostlivosti ako aj preventívnym aktivitám v oblasti zdravia či kriminality. Nie všetky obce plne využívajú možnosti, ktoré tieto programy poskytujú, napriek ich pozitívnemu hodnoteniu. Medzi bariéry účasti niektorých obcí patria finančné podmienky súvisiace s refundáciou nákladov na mzdy zamestnancov ale aj neochota niektorých predstaviteľov obcí pomáhať tejto cieľovej skupine. V súvislosti s podporou bývania najzraniteľnejších domácností sa na širšie	Cieľ: 2024 – pokrytie všetkých 629 obciach s prítomnosťou MRK. V súčasnosti v súčasnosti je to: - pri sociálnej práci 376 obcí - pri komunitných centrách 159 obcí - Zdravé regióny v 271 obciach - miestna občianska poriadková služba v 151 obciach - terénni domovníci – zatiaľ len ako pilotný projekt vo Veľkom Krtíši Míľnik: 2021 – nastavenie projektov pre nové programové obdobie

	pilotovanie spustí projekt „Terénni domovníci“. Úlohou je pomoc pri obnove priestorov bývaniam komunikácia medzi obyvateľmi a inými zúčastnenými stranami. Rozšírenie pokrytia si okrem dodatočných personálnych výdavkov vyžaduje aj zmenu riadenia niektorých programov. Terénnej sociálnej práci by prospelo zlúčenie dvoch národných projektov do jedného a zavedenie centrálného modelu riadenia. Riadiaca organizácia by okrem administratívneho a účtovného vedenia programov poskytovala aj metodickú podporu, supervíziu a monitorovanie. Pracovníci by sa stali zamestnancami tejto organizácie, nie obcí, čo by posilnilo ich nezávislosť od miestnej politiky a organizácii by dalo slobodu v rozhodovaní o tom, v ktorých lokalitách rozvíjať svoju činnosť. Zároveň je potrebné ponechať priestor na účasť mimovládnych organizácií v tejto oblasti (napríklad cez zmluvné partnerstvo) a zabezpečiť aby služby zostali prispôbené lokálnym podmienkam. Finančné prostriedky by sa mali zamerať aj na pravidelný zber údajov na sledovanie úspešnosti integrácie MRK (po vzore EU SILC 2018, ktorý sa špeciálne jednorazovo zameria na zber údajov v MRK). Odhad celkovej investičnej potreby pre roky 2021 až 2027: 647 mil. eur (EŠIF). Rozšírenie projektov (EŠIF, pre prípadné urýchlenie aj RRF): 95 mil. eur ročne; 380 mil. eur pre roky 2021 až 2024 (predpoklad plného pokrytia obcí s MRK)	
7. Posilnenie koordinačnej úlohy Úradu splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity	Za účelom poskytovania integrovanej pomoci a efektívnejšej koordinácie programov zameraných na MRK, tak horizontálnej (naprieč jednotlivými projektmi) ako aj vertikálnej (medzi vládou, samosprávami a mimovládnymi organizáciami) sa posilní mandát a administratívne kapacity Úradu splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity. Do úvahy by mohla prísť aj transformácia na úrad podpredsedkyne vlády po vzore bývalého Úradu podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu. Úrad vypracuje novú stratégiu pre integráciu Rómov a sprevádzajúci akčný plán, ktorý samosprávy budú povinne reflektovať vo svojich vlastných rozvojových plánoch. Okrem koordinácie by mal byť úradu daný mandát a zdroje na pravidelný zber údajov a monitorovanie pokroku v oblasti ekonomickej a sociálnej integrácie ľudí z MRK.	Milník: 2022 – Posilnenie pozície Úradu splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity (novela zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy).

4 Vzdelávanie

Špecifické odporúčania pre Slovensko sa dlhodobo zameriavajú na kvalitu vzdelávania na všetkých stupňoch škôl. Tú určujú dva základné piliere: učitelia a obsahová reforma vzdelávania. Predpokladom zvýšenia kvality a motivácie učiteľov je skokový nárast ich plátov, no aj ich kvalitná príprava na pedagogických fakultách, kontinuálne vzdelávanie, metodická podpora či mentoring. Nevyhnutnosťou je kurikulárna reforma zameriavajúca sa na kognitívne a nekognitívne zručnosti potrebné pre 21. storočie a digitálnu výučbu. Výraznou slabinou slovenského vzdelávacieho systému je podľa EK nedostatočná inklúzia už od predškolského vzdelávania, najmä vo vylúčených komunitách. Riešením je najmä prístup k ranej starostlivosti, k predprimárnemu vzdelávaniu a posilnenie podporných tímov. Hlavným cieľom Slovenska je priblížiť sa do roku 2030 vo výsledkoch PISA testovania k priemeru OECD. Pokrok v inklúzii bude meraný podielom detí v predškolskom vzdelávaní, ktorý dosiahne priemer EÚ a v nízkom podiele žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku. Tri najlepšie vysoké školy sa dostanú na úroveň najlepších škôl v krajinách V3, z toho jedna do TOP 500. Účasť dospelých na vzdelávaní sa zvýši aspoň na úroveň mediánu v EÚ.

Výsledkové indikátory pre vzdelávanie

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024	Cieľ 2030
Podiel detí v predškolskom vzdelávaní (od 4 rokov po začiatok povinného primárneho vzdelávania)	SK	78,4	76,5	78,2	82,2			Priemer EÚ	Priemer EÚ
	EÚ	94,9	95,3	95,4	95,3				
	SK	463	-	-	469	-	-	480	
	OECD	490	-	-	488	-	-		TOP 10
Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	SK	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3			
	EÚ	11	10,7	10,6	10,5	10,3			
	SK	0	0	0	0	0		0	1
	V3				1,0	1,0			
Priemerné umiestnenie top 3 slovenských vysokých škôl (poradie v rebríčkoch kvality)	SK				823	879		800	Priemer V3 ⁴³
	V3				507	541			
	SK								
	V3								

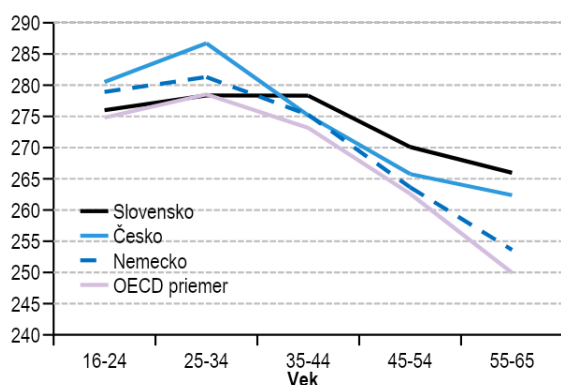
⁴³ Aspoň jedna univerzita v TOP 500 v renomovanom rebríčku (Times, QS, ARWU)

vysokých škôl)								
Nesúlad v odbore vzdelania (vek.skupin a 15-34; ISCED 3-8)	SK	39,7	40,4	38,2	39,2		36	Priemer V3
	EÚ	28,6	28,5	28,6	28,1			
Účasť dospelých na vzdelávaní (celoživotné vzdelávanie) (% vo vekovej skupine 25 - 64 rokov)	SK	3,1	2,9	3,4	4	3,6		Priemer V3
	EÚ	10,8	10,8	10,9	11,1	11,3		Medián EÚ

Na Slovensku je kvalitný ľudský kapitál, ale nie pre ekonomiku 21. storočia. Slovensko síce má relatívne nízky podiel žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku, relatívne vysoké skóre v testovaniach zručností dospelých PIAAC⁴⁴ a významne rastie aj podiel absolventov s vysokoškolským vzdelaním, no trendy a vyhliadky vo viacerých oblastiach sú znepokojivé. Napr. klesajú zručnosti a vedomosti mladých (merané podľa PISA a PIAAC) a stúpa podiel žiakov predčasne vypadávajúcich zo vzdelávacieho systému. Rastie aj podiel študentov študujúcich na univerzitách v zahraničí a z toho vyplývajúci únik mozgov je jeden z najvyšších v rámci EÚ. Navyše, podiel ľudí, resp. pracovných miest ohrozených alebo ovplyvnených automatizáciou je najvyšší v rámci krajín OECD. Naopak, podiel ľudí zúčastňujúcich sa vzdelávania dospelých, ktoré by mohlo pomôcť čeliť tejto štrukturálnej výzve, je jeden z najnižších.

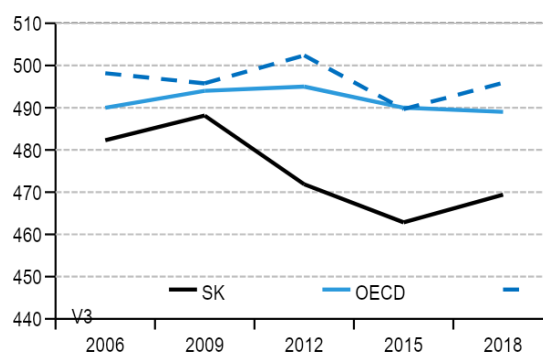
Kvalita vzdelávania je nedostatočná, obsah vzdelávania zameraný vo veľkej miere na encyklopedické vedomosti a preto sa kompetencie mladších vekových kohort dlhodobo zhoršujú. Zhoršenie výsledkov je pozorované najmä v populácii, ktorá absolvovala podstatnú časť vzdelávania po roku 1989. Testovanie PIAAC síce ukazuje mierne nadpriemerné výsledky dospeljej populácie (15-65) na Slovensku v porovnaní s OECD, to je však dané najmä vekovými kohortami od 35 rokov a vyššie. Vo vekových kohortách 16-34 sa približujú kompetencie Slovákov smerom k priemeru OECD a testovania PISA naznačujú do budúcnosti prepád dokonca pod úroveň OECD.

Graf X: Priemerné bodové hodnotenie v čitateľskej gramotnosti podľa vekových kohort (testovanie PIAAC)

Zdroj: OECD

Graf X: Priemerné výsledky testovania PISA (priemer čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti)

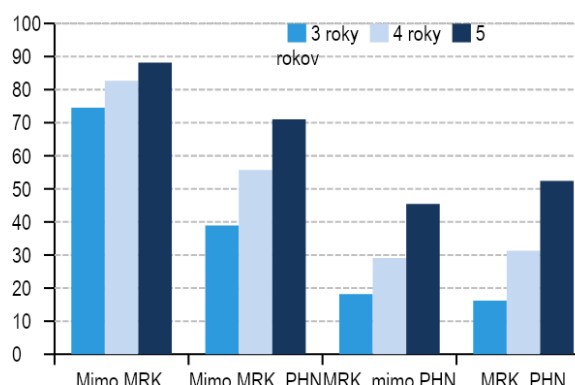
Zdroj: PISA 2018, OECD

⁴⁴ PIAAC (2011-2014)

Veľkou výzvou vo vzdelávaní je inklúzia. Vplyv socio-ekonomického zázemia sa odráža vo výraznom rozdiel v priemernom skóre najlepšie a najhoršie situovaných žiakov.⁴⁵ Veľmi málo detí má prístup k ranej starostlivosti a k predprimárnemu vzdelávaniu, čo znižuje ich úspešnosť v ďalších fázach vzdelávania, a to najmä pri deťoch zo sociálne znevýhodneného prostredia a so zdravotným znevýhodnením. Vysoký podiel funkčne negramotných žiakov naznačuje⁴⁶, že neuspokojivé výsledky idú nad rámec sociálneho znevýhodnenia. Preto je nutné na školách riešiť nielen inklúziu MRK, ale celé inkluzívne tímy, ktoré budú včas reagovať na individuálne potreby všetkých žiakov.

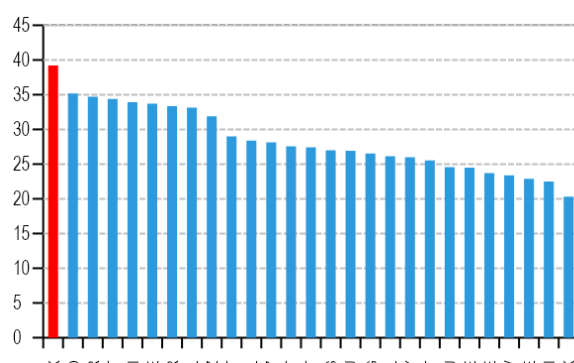
Tí, ktorí získajú vzdelanie, často čelia nesúladu svojich zručností s potrebami praxe. Vzdelávanie v stredných odborných školách, rovnako ako aj na vysokých školách nie je v dostatočnom súlade s potrebami trhu práce, čo spolu so štrukturálnymi zmenami v ekonomike vedie k tomu, že absolventi sa nevedia uplatniť v oblastiach svojho štúdia a nedokážu naplno využiť potenciál nadobudnutého ľudského kapitálu. Navyše, vysoké školstvo produkuje zbytočne veľa absolventov druhého stupňa, ktorí sa uplatňujú na pozíciách, kde by prakticky postačoval prvý stupeň. To vedie k vysokej neefektívnosti zdrojov investovaných do vysokého školstva.

Graf X: Zaškolenosť detí v predprimárnom vzdelávaní

Zdroj: Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (PHN označuje deti v systéme pomoci v hmotnej núdzi).

Graf X: Nesúlad odboru vzdelania s vykonávanou prácou (% , ISCED 3-8, vek.skupina 15-34)

Zdroj: Eurostat

Slovensko má problém aj so vzdelávaním a udržaním najšikovnejších ľudí, ktorí by mali byť motorom inovácií a ekonomického rastu. Otvorené hranice a relatívne nižšia kvalita VŠ vzdelávania na Slovensku motivuje mladých ľudí, aby išli študovať do zahraničia. S výnimkou Luxemburska má Slovensko najvyšší podiel vysokoškolských študentov študujúcich v zahraničí (18%)⁴⁷. Pri nich je vysoká pravdepodobnosť zotrvania v zahraničí aj po skončení štúdia. Údaje zo zdravotných poisťovní (Haluš et al., 2017) ako aj akademický výskum (Bahna, 2015) ukazujú, že iba približne polovica ľudí sa po čase vracia späť na Slovensko. K tomu sa pridáva odchod absolventov domácich univerzít do zahraničia (okolo 10 % absolventov), najmä v medicíne.

Kvalita vysokých škôl nie je na dostatočnej úrovni. To je jeden z hlavných dôvodov úniku mozgov z krajiny. Slovenské vysoké školy sa na rozdiel od susedných krajín len zriedka objavujú medzi top 1000 univerzitami sveta v renomovaných medzinárodných rebríčkoch vysokých škôl a odstup od najlepších svetových univerzít je až na výnimky obrovský. Dostatočne nie je rozvinutá spolupráca s praxou a internacionalizácia učiteľov a výskumných pracovníkov, študentov a kurikula.

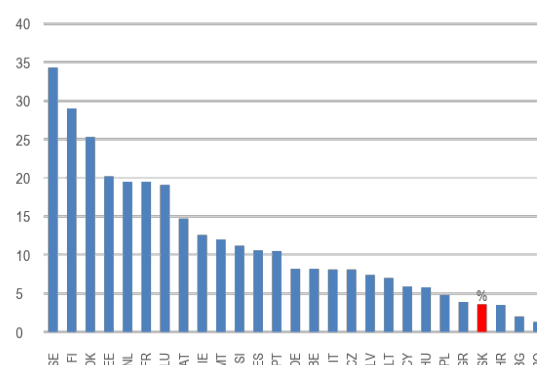
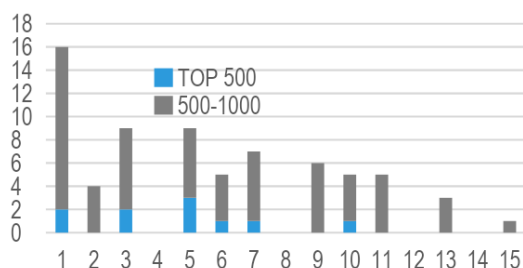
Štruktúra pracovnej sily a pokračujúca automatizácia znižuje využiteľnosť existujúceho ľudského kapitálu. Zvyšovanie úrovne a zmena orientácie ľudského kapitálu prostredníctvom celoživotného vzdelávania by mali vytvoriť podmienky pre lepšiu adaptáciu na trend automatizácie. Vzdelávanie dospelých však zostáva výzvou pre slovenskú ekonomiku, keď iba 3,6 % populácie vo veku 25-64 rokov sa v roku 2019 počas posledných 4 týždňov pred prieskumom zúčastnilo vzdelávania.

⁴⁵ Slovensko je najhoršie zo všetkých krajín OECD v rozdiel medzi najlepším a najhorším decilom podľa socio-ekonomického statusu. Pozri [OECD \(2019\): PISA 2018 results. Volume II, Figure II.2.2](#). Z európskych alebo OECD krajín sa nám približujú iba Maďarsko, Bulharsko a Rumunsko.

⁴⁶ Na Slovensku až 31,4 % testovaných žiakov nedosahuje základnú úroveň 2 v testovaní čitateľskej gramotnosti (Table I.B1.1).. Navyše má Slovensko vysoký podiel najmä rómskych žiakov, ktorí sa do testovania nedostanú, pretože nedosiahnu do 7. ročníka ZŠ.

⁴⁷ Podiel slovenských VŠ študentov v zahraničí je dvojnásobne vyšší ako podiel druhej najhoršej krajiny po Slovensku (Estónsku), s výnimkou Luxemburska.

Graf X: Počet univerzít umiestnených v renomovaných rebríčkoch (posledný dostupný údaj) **Graf X: : Účasť na vzdelávaní dospelých v %, vek 25-64, 2019**

Zdroj: universityrankings.ch

Zdroj: Eurostat

Reformný štart v rokoch 2020 a 2021 - rýchlo implementovateľné opatrenia vo vzdelávaní

Opatrenie, cieľový ukazovateľ	Zdôvodnenie	Časovanie, míľniky
Povinné predprimárne vzdelávanie od 5 rokov (ukazovateľ Podiel detí v predškolskom vzdelávaní)	Povinné predprimárne vzdelávanie podporí inklúziu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a vyrovnanie rozdielov v pripravenosti detí pred nástupom na povinnú školskú dochádzku. Podľa odhadov IFP má samotné opatrenie potenciál zvýšiť HDP v dlhodobom horizonte o 0,3% HDP (NPR 2020). Zvládnutie implementácie povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov aj pomocou podporného personálu a ďalších cieľových opatrení navyšuje ekonomický a spoločenský benefit ešte viac.	Míľnik 1: júl 2021: Otvorenie výzvy na dofinancovanie podporného personálu na zvládnutie povinnej predškolskej dochádzky od 5 rokov Míľnik 2: september 2021: Spustenie povinnej predškolskej dochádzky od 5 rokov
Individuálne vzdelávacie účty (ukazovateľ celoživotné vzdelávanie)	Podpora kultúry vzdelávania dospelých podľa najlepšej praxe.	Míľnik 1: december 2020: Zverejnenie analýzy IVP a IFP ku individuálnym vzdelávacím účtom Míľnik 2: jún 2021: Spustenie schémy
Otvorenie trhu s učebnicami (ukazovateľ PISA)	Ako nultý krok ku zmene spôsobu výučby je nutné otvoriť trh s učebnicami, aby učitelia mali prístup k učebným materiálom pre rozličné spôsoby učenia.	Míľnik 1: marec 2021 otvorenie trhu učebníc, novelizácia zákona XX/20XX Z.z.

Hlavné strategické politiky a iniciatívy vo vzdelávaní do roku 2030

Popis strategických politík do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, ciele
1. Posilnenie ranej starostlivosti a predprimárneho vzdelávania - 2021: Vytvorenie podmienok pre implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov veku v školskom roku 2021/2022 - 2022: Vytvorenie nadrezortnej stratégie ranej starostlivosti pre deti v riziku vrátane systému financovania a poskytovania vzdelávacích programov - 2023-2024: Vytvorenie podmienok a implementácia právneho nároku v MŠ pre deti od 3 rokov a zmena financovania	Posilňovanie ranej starostlivosti je najúčinnější spôsob inklúzie, ktorá je jedna z prioritných výziev vo vzdelávaní. Zvládnutie implementácie povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov od školského roku 21/22 si okrem budovania kapacít vyžaduje celý rad podporných opatrení, najmä nárokovateľnosť podporného personálu (pedagogickí asistenti, pomocní vychávavatelja) a zníženie ich kvalifikačných predpokladov, ustanovenie školských obvodov pre MŠ, informačná kampaň v jazyku menšín, debarierizácia priestorov alebo odstránenie neformálnych poplatkov a zabezpečenie školských autobusov na trasách medzi segregovanými osídleniami a MŠ. Vytvorí sa nadrezortná stratégia ranej starostlivosti (0-3 roky) pre deti v riziku a zavedú sa štandardy ranej starostlivosti, ktoré zadefinujú rozsah a kvalitu starostlivosti pre deti a rodiny v riziku (zdravotne a sociálne znevýhodnené deti, deti s ohrozeným vývinom). Následne sa vytvorí systém financovania ranej starostlivosti (tak, aby mohla byť starostlivosť v stanovenom rozsahu a kvalite skutočne poskytovaná), integrovaný systém účastníkov poskytovania ranej starostlivosti od detských lekárov, terénnych pracovníkov až po podporné centrá. S cieľom zvýšiť zaškolenosť 3- a 4-ročných detí v materských školách je potrebné zaviesť právny nárok na miesto v MŠ. Zavedeniu právneho nároku by malo predchádzať vybudovanie dostatočných kapacít vrátane vytvorenia podmienok pre alternatívne formy predprimárneho vzdelávania (napr. detské skupiny, lesné školy) a zmeny financovania predprimárneho vzdelávania. Znižovanie bariér a zavedenie adresnejšej podpory v podobe podporného personálu je obdobné ako pri zavádzaní povinného predprimárneho vzdelávania. Súčasťou opatrenia bude aj potreba zmeny financovania materských škôl z originálnych na prenesené kompetencie. Odhad nákladov na nové kapacity škôlok - do 300 mil. eur a odhadované prevádzkové náklady na podporné tímy do 76 mil. eur ročne. Odhad investičnej potreby pre roky 2021-2024: 242 mil.eur (RRF) Odhad dodatočných ročných nákladov na ranú starostlivosť 26 mil.eur Odhad nákladov na podporný personál v MŠ kvôli povinnému predprimárnemu vzdelávaniu od 5 rokov: 39 mil. eur Odhad nákladov na podporný personál v MŠ kvôli garantovanému miestu od 3 rokov: 12 mil. eur	Cieľ: 2021 – Zaškolenosť detí vo veku 5 rokov – 95% Cieľ: 2024 – Zaškolenosť detí vo veku 4-6 rokov – 95% Míľnik: 2022 – Prijatá stratégia ranej starostlivosti a zapracovanie do rozpočtu verejnej správy Cieľ 2026: Pokrytie detí SZP a ZZ ranou starostlivosťou: 50% Míľnik: 2023 – Právny nárok v MŠ pre deti od 4 rokov Míľnik: 2024 – Právny nárok v MŠ pre deti od 3 rokov
2. Desegregácia	S inklúziou úzko súvisí problém vyčleňovanie žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím do špeciálnych škôl a špeciálnych tried, kvôli čomu je voči Slovensku vedený infringement zo strany EK. Cieľom je postupne začleniť zdravotne znevýhodnené deti zo špeciálneho do bežného prúdu, zabrániť chybnému začleňovaniu detí do	Míľnik: 2021 – Pilotné rušenie špeciálnych tried a špeciálnych škôl

- Vytvorenie záväzných štandardov pre školské zariadenia poradenstva a prevencie - 2021: Pilotné rušenie špeciálnych tried a špeciálnych škôl	špeciálneho prúdu a zároveň znížiť priestorovú segregáciu detí z marginalizovaných komún. V súvislosti s elimináciou diskriminačného vyčleňovania žiakov do špeciálnych škôl sa vytvoria záväzné štandardy pre školské zariadenia poradenstva a prevencie, ktoré budú garantovať objektívnu a komplexnú diagnostiku intelektových schopností dieťaťa (Kým v celkovej populácii zdravotne znevýhodnených žiakov mali ľahké mentálne postihnutie diagnostikované 4 % žiakov, v populácii žiakov v systéme PHN to bolo troj- (12 %) a v populácii žiakov z prostredia MRK až takmer päťnásobne viac (19,3 %)). Sofistikovanejší, komplexnejší a dlhodobjší spôsob diagnostiky ľahkého mentálneho postihnutia by mal eliminovať prípady rýchleho zaraďovania žiakov do špeciálneho prúdu po krátkom jednorazovom testovaní. Nová diagnostika bude použitá aj na pretestovanie už v minulosti nesprávne ide rokoventifikovaných a vyčlenených žiakov a ich citlivý návrat do hlavného vzdelávacieho prúdu. Pilotovanie postupného rušenia špeciálnych škôl a špeciálnych tried, ktoré vzdelávajú výlučne alebo prevažne žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím. Časť špeciálnych škôl bude transformovaná na zdrojové centrá a časť sa zlúči s bežnými školami.	Cieľ: 2024 – Zníženie počtu detí s diagnostikovaným zdravotným znevýhodnením na 8% populácie žiakov vo veku 6 rokov (oproti 11% v roku 2019)
3. Inkluzívne vzdelávanie - 2021: Prijatie Stratégie inkluzívneho vzdelávania - 2021-2023: Reforma školských zariadení poradenstva prevencie - 2022: Nárokovateľnosť škôl na odborných zamestnancov v ZŠ	Paralelne s posilňovaním ranej starostlivosti a predprimárneho vzdelávania a v nadväznosti na realizáciu desegregačných opatrení sa bude posilňovať inkluzívnosť bežných základných škôl. Výhodiskovým dokument pre zvyšovanie inkluzívnosti škôl a školských zariadení bude Stratégia inkluzívneho vzdelávania. S cieľom efektívnejšie identifikovať vzdelávacie potreby detí sa pristúpi k reforme školských zariadení poradenstva a prevencie (CPPPaP a ČŠPP). Nový typ podpory bude mať charakter nárokovateľných podporných opatrení (všeobecné, cielené a špecifické opatrenia). Vytvoria sa štandardy, ktoré stanovia minimálnu kvalitu a rozsah služieb, dôjde k zjednoteniu financovania štátnych a neštátnych poradenských zariadení a k vytvoreniu nových pravidiel pre zaraďovanie do siete. Výrazne sa posilní kvalita a ponuka vzdelávacích programov pre odborných zamestnancov pôsobiacich v poradenských zariadeniach. Za účelom zlepšenia pripravenosti budúcich pedagogických a odborných zamestnancov sa bude kladť dôraz aj na nadobúdanie zručností potrebných pre prácu so sociálne a zdravotne znevýhodnenými žiakmi. Posilnia sa podporné tímy v školách prostredníctvom zavedenia nárokovateľnosti škôl na odborných zamestnancov, pričom veľkosť úväzkov bude závisieť od veľkosti školy. Zadefinuje sa rola pedagogického asistenta a pomocného vychovávateľa. Zavedie sa transparentný a finančne zabezpečený proces prideľovania prostriedkov na pedagogických asistentov/pomocných vychovávateľov. Žiaci s odlišným materinským jazykom (deti z národnostných menšín a deti cudzincov) budú mať nárok na výučbu slovenčiny ako druhého jazyka a podporí sa prístup k rozvíjaniu jazykov národnostných menšín. Súčasťou systému bude vytvorenie metodík, učebníc a	Míľnik: 2021 – Prijatie stratégie inkluzívneho vzdelávania Míľnik: 2022 – Zavedenie právneho nároku škôl na odborných zamestnancov

- 2020-2026: Debarierizácia škôl	relevantných vzdelávacích programov pre učiteľov. S cieľom eliminovať negatívny trend v oblasti predčasného ukončovania školskej dochádzky sa vytvorí systém včasného varovania, ktorý pomôže identifikovať žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky v základných a stredných školách, zavedie sa nárokovateľná mentoringová a tútoringová podpora v základných a stredných školách a pristúpi sa k navýšeniu stredoškolských štipendií. Za účelom zvýšenia prístupnosti školského prostredia sa vytvorí akčný plán debarierizácie v súlade s ktorým budú postupne debarierizované všetky materské, základné, stredné a vysoké školy (nehnutelnosti ako aj informačné a komunikačné technológie). Odhad ročných nákladov na podporné tímy: 111 mil. eur (RRF,EŠIF, št.rozpočet) Odhad kapitálových výdavkov na debarierizáciu priestorov: 95 mil. eur (RRF)	
4. Kurikulára reforma - od 2020: Otvorenie trhu s učebnicami - 2021: Vybudovanie tímu lídrov kurikulárnej reformy - 2022: Pilotné overovanie nového kurikula (na vzorke 200 ZŠ) - 2023-2030: Plošné zavádzanie zmeny do vzdelávacieho systému	Kurikulárna reforma sa zameria na zmenu obsahu a formy vzdelávania smerom k získavaniu zručností využiteľných v živote (čitateľská gramotnosť, kritické myslenie, digitálne zručnosti, podnikateľské zručnosti, atď.), STEAM a odklonom od memorovania encyklopedických vedomostí. Zároveň sa podporí obsahová previazanosť medzi jednotlivými predmetmi. Obsah vzdelávania sa definuje vo väčších časových celkoch, čo podporí individualizáciu a inklúziu vo vzdelávaní. Implementácia bude podporená prostredníctvom vybudovania tímu lídrov kurikulárnej zmeny na Štátnom pedagogickom ústave, vytvorenia regionálnych tímov na vývoj a implementáciu školských či spoločných regionálnych kurikul a profesionalizácie školských a regionálnych špecialistov v oblasti curriculum development (programy kontinuálneho vzdelávania na ŠPÚ a doktorandský program v spolupráci ŠPÚ s vybranou pedagogickou fakultou). Súčasne sa kurikulárna zmena premietne do prípravy budúcich učiteľov a zabezpečí sa plošné vzdelávanie učiteľov v zavádzaní pripravených kurikulárnych a didaktických zmien. Kurikulárna reforma bude podporená aj otvorením trhu s učebnicami a učebnými materiálmi a ich digitalizáciou. Odhad priamych nákladov na kurikulárnu reformu pre roky 2021-2024: 26 mil.Eur. (RRF, št.rozpočet)	Míľnik 2020: Otvorenie trhu s učebnicami Míľnik: Sept.2022 – Pilotné overovanie nového kurikula
5. Odmeňovanie učiteľov, ich príprava a profesijný rozvoj - 2022: Skokový nárast platov na 85% platu VŠ vzdelaných ľudí (súčasná	Výrazne sa zvýšia platy učiteľov, pričom sa posilní aj variabilná zložka platu, vďaka čomu sa podporí zásluhovosť pri odmeňovaní učiteľov. V rámci posilnenia variabilnej zložky platu sa vytvorí metodika prideľovania osobných príplatkov a odmien. Dôraz bude kladený na nástroje a kritériá, ktoré majú potenciál podporovať pozitívne motivácie a profesijný rozvoj učiteľov a nemajú negatívny vplyv na vzdelávací proces. Školám na tento účel budú poskytnuté účelovo viazané finančné	Cieľ: 2022: Nárast platov učiteľov na 85% priemerného platu VŠ vzdelaných ľudí

úroveň okolo 70%; priemer v EÚ 88%) - od 2021: Stanovenie minimálneho rozsahu praktickej prípravy budúcich učiteľov	prostriedky. Implementácia bude podporená poskytovaním vzdelávacích programov pre vedúcich pracovníkov v oblasti hodnotenia práce učiteľov a prideľovania osobných príplatkov a odmien. V rámci skvalitňovania prípravy budúcich učiteľov sa legislatívne upraví postavenie cvičných škôl a cvičných učiteľov, podporí sa vznik laboratórnych škôl, odstránia sa legislatívne bariéry pre učiteľov z praxe na vykonávanie pedagogickej činnosti na VŠ a stanoví sa minimálny rozsah praktickej prípravy budúcich učiteľov. V súvislosti s profesijným rozvojom učiteľov sa zmapujú vzdelávacie potreby učiteľov a namiesto normatívneho financovania sa zavedie príspevok na profesijný rozvoj pre konkrétneho učiteľa (individuálny vzdelávací poukaz), vďaka čomu sa odstráni finančná bariéra pre absolvovanie profesijného rozvoja a podporí sa vznik vzdelávacej ponuky zo strany neštátnych poskytovateľov. Takisto sa podporí vzdelávanie riaditeľov s dôrazom na zručnosti v riadení ľudských zdrojov. Odhad nákladov kumulatívne za obdobie 2022-2024: 1 000 mil. eur (RRF)	
6. Systém riadenia regionálneho školstva - 2022: Prenos kompetencií v oblasti riadenia, zriaďovania a financovania škôl z MV SR na MŠVVaŠ - 2022: Kariérny rast riaditeľov	Kompetencie v oblasti riadenia, zriaďovania a financovania škôl prejdú z rezortu vnútra pod rezort školstva. Kompetencie odborov školstva okresných úradov v sídle kraja prejdú pod regionálne útvary v priamej pôsobnosti ministerstva školstva (špecializovaná štátna správa). Zefektívni sa tak riadenie finančných tokov (rýchlejšie a administratívne menej náročné) medzi ministerstvom a zriaďovateľmi a umožní sa efektívnejší rozvoj stredného článku riadenia regionálneho školstva. Tento článok by mal zabezpečovať viaceré oblasti školskej politiky, ako napríklad podpora škôlám pri vzdelávaní detí cudzincov, usmerňovanie zriaďovateľov pri odstraňovaní segregáčnych školských obvodov, poskytovanie škôlám a zriaďovateľom servis pri uchádzaní sa o prostriedky z EŠIF, či poradenstvo v pedagogickom riadení škôl a kvality výchovno-vzdelávacej činnosti tak, aby vhodne dopĺňali najmä činnosti PRO rezortu školstva. Aby sa zvýšila atraktivita pozície riaditeľa školy, zvýši sa plat riaditeľov, vytvorí sa možnosť kariérového rastu riaditeľov prostredníctvom zavedenia atestácie pre riaditeľov, vzdelávacích programov aj zo strany neštátnych poskytovateľov. Zabezpečí sa kontinuálna metodická a odborná podpora pri riadení (napr. koučing, supervízia, stáže) a poradenstvo v rámci špecializovanej štátnej správy v školstve.	Míľnik 2022: Prenos kompetencií z MVSR na MŠVVaŠ.
7. Optimalizácia siete škôl Optimalizácia siete na 2. stupni ZŠ.	Optimalizovanú sústavu siete škôl zabezpečí vyššiu kvalitu (kvalifikovanosť) výučby a vyššiu nákladovú efektívnosť škôl. To by sa malo odraziť v PISA indikátore. Alternatíva 1: Prostredníctvom zmeny systému financovania. Alternatíva 2: Uskutoční sa cielená pilotná racionalizácia siete základných škôl vo vytýpovanom regióne Alternatíva 3: Uskutoční sa komunálna reforma spojená so zmenou zriaďovateľskej pôsobnosti základných škôl.	2024: počet plnoorganizovaných škôl pod 150 žiakov: XX, 2024: odbornosť vyučovania na druhom stupni : XX% 2023: Počet žiakov vyučovaných v 2.smene: 0 (súčasná hodnota 3 353)

	Alternatíva 3a: Neuskutoční sa komplexná komunálna reforma, ale zmení sa iba zriaďovateľská pôsobnosť základných škôl pod jedného zriaďovateľa. V každej alternatíve bude racionalizácia podporená cieľovými štátnymi investíciami do školskej infraštruktúry vrátane školských autobusov s cieľom zabezpečiť prístup ku kvalitnejšiemu vzdelaniu, prípadne podporou projektov na odstránenie bariér racionalizácie (napr. podpora alternatívneho využitia budov škôl). Zároveň, odstraňovanie modernizačného dlhu v rámci predpokladaných výdavkových opatrení zo zdrojov z Fondu obnovy a EŠIFov bude cieľiť primárne veľké školy tak, aby sa zvýšila ich atraktivita (telocvične, špeciálne laboratóriá, vonkajšie športoviská a pod.). Zároveň sa zabezpečí dobudovanie školskej infraštruktúry na odstránenie dvojzmennej prevádzky. Odhad výdavkov na dobudovanie kapacít: 150 mil. eur (RRF) Odhad výdavkov na dobudovanie odborných učební, výstavbu telocviční, revitalizáciu vonkajších ihrísk a hĺbkové rekonštrukcie budov : 1 240 mil.Eur. (RRF)	
8. Zmena koncepcie externých testovaní a podpora autoevalvácie škôl - 2020: Aktualizácia modelu sebahodnotenia pre MŠ, ZŠ a SŠ - 2021: Doplnenie testovania o zber ďalších informácií formou dotazníkov - 2022: Zmena testovania z rozlišovacích na kritériálne - 2023: Rozšírenie testovania o nové okruhy a zapojenie do ďalších medz.testovaní	Súčasnú národnú testovania sa zmenia z rozlišovacích na kritériálne, čím sa zabezpečí overenie miery osvojenia kurikula a porovnateľnosť výsledkov v čase. Rozšíri sa záber testovania aj o ostatné vzdelávacie okruhy (napr. prírodovedná a spoločenskovedná gramotnosť). Testovanie vo vybraných oblastiach sa posilní aj prostredníctvom zapojenia sa do existujúcich medzinárodných testovaní ICCS (občianske vzdelávanie a výchova) a ICILS (počítačová a informačná gramotnosť). Zároveň sa testovania doplnia o zber ďalších informácií prostredníctvom dotazníkov (napríklad socio-ekonomické zázemie alebo klíma školy). Lepšie testovanie a meranie výsledkov škôl umožní nastavovať a najmä vyhodnocovať zmeny v školstve, poskytovať školám kvalitnú spätnú väzbu o výsledkoch ich žiakov, identifikovať úspešné školy a školy, ktoré potrebujú podporu. Súbežne sa zavedú procesy sebahodnotenia škôl po vzore medzinárodne úspešného škótskeho modelu, vďaka ktorým školy aktívne pristúpia k identifikácii svojich nedostatkov a potrieb a následnej realizácii potrebných zmien (napr. zabezpečenie dodatočnej podpory, nastavenie individuálnych vzdelávacích plánov pedagogických a odborných zamestnancov, úprava školského vzdelávacieho programu atď.). V tejto súvislosti sa aktualizuje model sebahodnotenia škôl a školám sa poskytnú metodiky, príklady dobrej praxe a vzdelávanie a odborné poradenstvo v oblasti autoevalvácie.	Míľnik: 2021 – Doplnenie dotazníkov do existujúcich testov Míľnik: 2022 – Zmena testovania na kritériálne Míľnik 2023 – Rozšírenie testovania na iné oblasti
9. Reforma financovania a riadenia vysokých škôl	Reforma financovania a riadenia umožní efektívnejšie strategické smerovanie sektora vysokých škôl v súlade so spoločenskými a ekonomickými potrebami krajiny a jej regiónov. Zavedie sa nový finančný nástroj tzv. „výkonnostné zmluvy“. Na základe dialógu s VŠ budú školy zaviazané plniť stanovené a dohodnuté ciele. Ciele budú vychádzať z analýz VŠ prostredia a potrieb krajiny,	Míľnik: 2021: Novelizácia zákona o VŠ Míľnik: 2022 – Podpísané výkonnostné zmluvy s 50% VŠ

- 2020-2021: Audit vysokých škôl - 2021: Zmena legislatívy ku organizácii vysokých škôl - 2022: Nová štruktúra riadenia VŠ - 2022-2023: Uzatvorenie výkonnostných zmlúv	ktoré je ťažké zachytiť v súčasnej jednotnej metodike financovania. Potenciálnymi cieľmi sú napríklad podpora profilácie a diverzifikácie VŠ na základe ich silných stránok a potenciálu rozvoja (vrátane podpory krátkych terciárnych programov a profesných bakalárskych štúdií), či koncentrácia zdrojov (racionalizácia pracovísk/fakúlt/VŠ) na plnenie úloh. Na napĺňanie cieľov budú vyčlenené a podmienené dodatočné finančné prostriedky, ktorých využitie sa bude monitorovať. Pre úspešné implementovanie „výkonnostných zmlúv“ je potrebné reformovať aj systém riadenia VŠ. Zabezpečí sa transparentnosť dohadovania zmlúv, aby sa predišlo alokácii zdrojov na základe politického zadania, alebo lobingu škôl či silných lobingových skupín. Druhou nohou reformy financovania vysokých škôl bude úprava vzorca na rozpis dotácií. Rozpis dotácií vo vyššej miere zohľadní uplatniteľnosť absolventov, spoluprácu so súkromným sektorom, internacionalizáciu učiteľov aj žiakov). Reforma riadenia sa zameria na oddelenie profesionálneho strategického riadenia vysokých škôl (t. j. schvaľovanie rozpočtu, tvorba nových/utlmenie existujúcich fakúlt či odborov a pod.) od riadenia čisto akademických záležitostí (napr. kritériá na prideľovanie akademických titulov, obsah študijných programov). Kľúčové strategické rozhodnutia budú zverené jednému vrcholnému orgánu vysokej školy (Správna rada), ktorý sa sprofesionalizuje a otvorí externému prostrediu mimo sektora vysokých škôl (napr. zástupcom štátu, zamestnávateľom a pod.). Obsadzovanie riadiacich pozícií v škole (rektor, kvestor, dekan) sa sprofesionalizuje a bude sa diať iba formou otvorených výberových konaní s definovanými nárokmi na uchádzačov, ktoré vyhlasuje Správna rada. Orgán poverený akademickým riadením (Akademický senát) bude naďalej volený akademickou a študentskou obcou. Zredukujú sa zákonom predpísané požiadavky na vnútorné usporiadanie samosprávy vysokých škôl na nižších úrovniach (t. j. fakulty) s cieľom prispôsobiť vnútornú štruktúru podmienkam a potrebám VŠ, ktoré sú rôznorodé. Na vyváženie vzťahu medzi záujmami štátu a akademickou samosprávou sa v Správnej rade vytvorí paritné zastúpenie štátu (3 členovia), akademickej obce (3 členovia) a lokálnych stakeholderov (3 členovia; samospráva, zamestnávateľia). Zástupcovia štátu budú identickí naprieč univerzitami, s vlastným analytickým tímom a budú na základe analytických vstupov navrhovať a negociovateľ obsah na mieru šitých reforiem obsiahnutých vo výkonnostných zmluvách. Odhad finančných výdavkov na výkonnostné zmluvy – 43 mil. eur ročne (7% rozpočtu, RRF) Odhad kapitálových výdavkov na hĺbkovú obnovu budov (možno viazať na reformu VŠ a podpísané výkonnostné zmluvy) – 244 mil. eur (RRF)	Cieľ: 2024 – Počet verejných VŠ: 18 (20 v roku 2018) Cieľ: 2024 – Počet fakúlt verejných VŠ nižší o 10% oproti stavu 2020 Cieľ 2024 – Počet VŠ/fakúlt prijímajúcich na štúdium na 2.stupni nižší o 20% oproti stavu 2020 Cieľ 2024 – Podiel pokračujúcich študentov na 2.stupni – 60% končiacich bakalárov Cieľ 2024 – Počet VŠ prijímajúcich na štúdium na 3.stupni nižší o 25% oproti stavu 2020
--	---	---

10. Odborné vzdelávanie a príprava, vzdelávanie dospelých - 2021 – Pilotné spustenie individuálnych vzdelávacích účtov - 2022-2023 – Spustenie systému mini-kvalifikácií - Posilnenie vzdelávania v pracovnom prostredí	S cieľom lepšieho prepojenia vzdelávania a potrieb trhu práce sa zavedie flexibilnejší systém získavania kvalifikácií. V rámci neho sa vytvorí segmentovaný systém kvalifikácií, ktorý umožní získavať a zvyšovať kvalifikácie mimo formálneho vzdelávacieho systému. Tieto menšie kvalifikácie poskytnú príležitosť na získanie kvalifikácie pre populácie predčasne vypadávajúcej zo vzdelávacieho systému a pre aktívnu politiku trhu práce. Zároveň umožnia vznik modulov formálneho vzdelávania pre žiakov stredných odborných škôl, ako aj programov vzdelávania dospelých, ktoré možno ponúknuť uchádzačom o zamestnanie. Vďaka sflexibilneniu odbornej prípravy v stredných odborných školách sa znížia počty žiakov, ktorí odídu zo školy bez získania kvalifikácie. Systém môže zároveň významne napomôcť priznaniu kvalifikácií osobám, ktoré nadobudli požadované vedomosti, zručnosti a kompetencie mimo formálneho vzdelávania, najmä priamo prácou. Súčasťou opatrení v tejto oblasti je aj podpora vzdelávania v pracovnom prostredí (work based learning) poskytovaného podnikmi vo všetkých druhov škôl (teda aj gymnáziách, priemyslovkách a na vysokých školách) na základe kontraktu školy a podniku, stimulmi analogickými k duálu. Posilnenie informovanosti škôl o vývoji na trhu práce bude posilnené reformou systému sektorových rád (záväzná povinnosť zachytávať zmeny na pracoviskách a prispievať k zmenám vo vzdelávacom a kvalifikačnom systéme) a zákonným zabezpečením zberu dát uplatnenia absolventov (tzv. graduate tracking). V rámci podpory kultúry vzdelávania dospelých podľa najlepšej praxe sa zavedú individuálne vzdelávacie účty. Náklady na schému Individuálne vzdelávacie účty: XX mil. eur (EŠIF) Náklady na prax na SOŠ a mini-kvalifikácie: XX mil. eur (EŠIF)	Míľnik: 2021 – Spustenie schémy ku individuálnym vzdelávacím účtom Cieľ: 2023 – 5% populácie zúčastňujúcej sa Vzdelávania dospelých (ukazovateľ LFS) Cieľ: 2024 – 90% študentov na SOŠ s praxou vo firmách

	Náklady na hĺbkovú obnovu budov stredných škôl: 406 mil. eur (RRF)	
--	---	--

11. Digitalizácia - Dopĺňanie digitálnych zručností učiteľov - Reforma kurikula posilnením horizontálnych digitálnych zručností, ale aj špecifického IT vzdelávania	Digitálna transformácia vzdelávania a administratívnych procesov regionálneho školstva bude postavená na troch princípoch: 1) Doplnenie digitálnych zručností učiteľov, 2) Vybavenie učiteľov a škôl digitálnymi technológiami (software a hardware) a 3) Reforma kurikula posilnením horizontálnych digitálnych zručností, ale aj špecifického IT vzdelávania. Doplnenie digitálnych zručností učiteľov formou ďalšieho vzdelávania bude základným predpokladom pre úspešnú implementáciu reformy. Z technického hľadiska sa zabezpečí vybavenie učiteľov digitálnymi technológiami, skvalitnenie pripojenia škôl na internet, zabezpečenie lokalizovaného digitálneho obsahu s otvorenou licenciou dostupnou žiakom a učiteľom cez virtuálne vzdelávacie prostredia. Každý učiteľ bude mať dostupný vlastný notebook so zabezpečenou správou a mailovou adresou spravovanou školou a prístup do virtuálnych vzdelávacích prostredí. Učiteľské tímy budú vedieť spolupracovať a komunikovať cez digitálne technológie, informácie a údaje o žiakoch budú bezpečne uložené. Digitálne technológie podporia a zjednodušia administratívne procesy na škole. Každý žiak bude mať prístup k otvorenému digitálnemu vzdelávaciemu obsahu a škola a učelia budú využívať digitálne technológie na podporu prezenčného vzdelávania v triedach. V prípade krízových situácií ako sú pandémie budú školy bez zbytočných zdržaní schopné transformovať svoje procesy do online podpory žiakov. Kurikulum bude podporovať nadobúdanie digitálnych zručností ako programovanie, porozumenie bezpečnému využívaniu technológií so zreteľom na sociálne aspekty ako aj zručností v oblasti práce s robotmi a autonómnymi technologickými zariadeniami. Náklady na doplnenie digitálnych zručností učiteľov: XX mil. eur (EŠIF) Náklady na vybavenie škôl digitálnou technikou: XX mil. eur (EŠIF+RRF)	Cieľ: 2024 – Podiel žiakov na vysoko digitálne vybavených a pripojených školách – 50% (ISCED 1), 75% (ISCED 2), 90% (ISCED 3) (v roku 2018 to bolo 17%, 55%, 44%) Cieľ: 2024 - Podiel učiteľov pravidelne využívajúcich digitálne technológie vo svojej práci – 45%
12. Investícia do komplexnej obnovy budov a areálov škôl	Ako komplementárne opatrenie k reformám vzdelávania je žiaduca komplexná obnova budov a dofinancovanie vybavenia škôl. Výdavky na hĺbkovú obnovu budov môžu zahŕňať rekonštrukcie škôl a škôlok, telocviční, internátov a iných školských zariadení, vybavenie škôl (IT, laboratória), vnútorné a vonkajšie športoviská a debarierizácia škôl. Rekonštrukcie by sa mali týkať všetkých úrovní školstva od MŠ po VŠ a spojené by mali byť nielen so zatepľovaním, ale aj s digitálnymi a so zelenými riešeniami, napr. s inštaláciou tepelných čerpadiel, OZE, so zadržiavaním vody a pod. Vzhľadom na rôznorodosť potrieb jednotlivých škôl a finančné obmedzenia sa ako najvhodnejší spôsob financovania javí financovanie na žiaka a škola si vyberie, ktoré prvky potrebuje najakútnejšie prefinancovať.	Cieľ 2026: Podiel žiakov benefitujúcich zo zlepšeného prostredia a vybavenia škôl – 100%.

	Odhadovaný investičný potenciál na hĺbkovú obnovu budov: 1 890 mil. eur. (sumár za MŠ, ZŠ, SŠ a VŠ)	
--	---	--

5 Veda, výskum a inovácie

Špecifické odporúčania Rady vyzývajú Slovensko k podpore inovácií a ku zmenšeniu rozdrobenosti systému verejného výskumu. Popri riešení fragmentácie výskumných kapacít je žiaduca aj konsolidácia a koordinácia podporných agentúr a nástrojov pod jednu strešnú organizáciu, do jedného ekosystému. Nevyhnutné navýšenie verejných zdrojov na výskum a inovácie bude distribuované cez funkčný podporný ekosystém a motivujúce a zameriavať podporu predovšetkým na užšiu spoluprácou univerzít a súkromného sektora a na stratégiou na prilákanie start-upov a výskumníkov zo zahraničia. Prioritou pre Slovensko bude zvrátiť trend brain gainu a prilákať vysokokvalifikovanú pracovnú silu, a nielen vo výskume. Hlavným cieľom Slovenska je dostať sa do roku 2030 do skupiny tzv. silných inovátorov v European Innovation Scoreboard, ktorý sa prejaví v navýšení súkromných aj verejných zdrojov na vedu a výskum na úroveň priemeru EÚ a umiestnením troch najlepších slovenských univerzít aspoň na pozíciách, na ktorých sú 3 najlepšie univerzity v jednotlivých krajinách V3, z toho jednej v TOP 500..

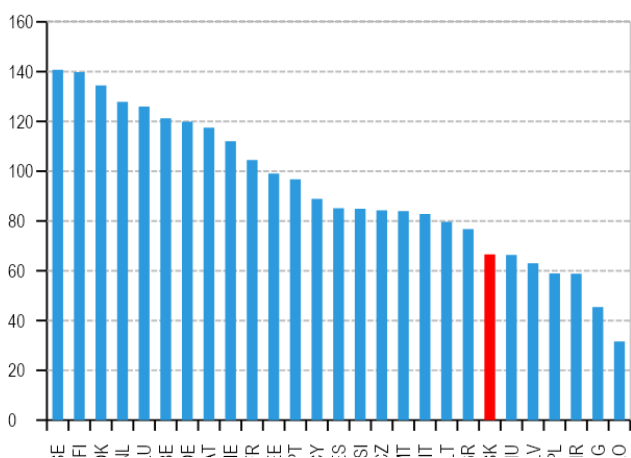
Výsledkové a výstupové indikátory pre vedu, výskum a inovácie

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024	Cieľ 2030
Produktivita práce na odpracovanú hodinu (% EÚ 27; nominálna)	SK	77,8	72,6	72	72,9	73,2			90
	EÚ	100	100	100	100	100			
European innovation scoreboard (relatívny výkon voči EÚ)	SK	67	69	64	63,5	66,6			Priemer EÚ
	EÚ	100	100	100	100	100			
BERD (Súkromné výdavky na VaV) (% HDP)	SK	0,33	0,4	0,48	0,45			Priemer V3	Priemer EÚ
	EÚ	1,36	1,37	1,42	1,45				
GERD (Celkové výdavky na VaV) (priemer dosiahnutých bodov)	SK	1,16	0,79	0,89	0,84			Priemer V3	Priemer EÚ
	EÚ	2,12	2,11	2,15	2,19				
Počet vysokých škôl v TOP 500 (priemer z 3 rebríčkov)	SK				0	0		0	1
	V3				1,0	1,0			
Priemerné umiestnenie top 3 slovenských vysokých škôl (poradie v rebríčkoch kvality vysokých škôl)	SK				823	879		800	Priemer V3
	V3				507	541			

V porovnaní so zahraničím málo podnikov na Slovensku inovuje, kvalita výskumu je všeobecne nízka a podfinancovaná a chýba výraznejšia spolupráca verejného a súkromného sektora. Podľa Európskeho prehľadu výsledkov inovácie (European innovation scoreboard) je naša krajina iba mierny inovátor (21. miesto v EÚ27). Nadpriemerný výsledok dosahuje Slovensko v rámci indikátorov iba v prípade vplyvu inovácií na tržby a zamestnanosť, čo je hnané najmä exportnou výkonnosťou automobilového priemyslu. Vo všetkých ostatných kategóriách sa Slovensko umiestňuje podpriemerne – najvýraznejšie je to v prípade finančnej podpory inovácií a výskumu, a z toho najmä v subindikátore využívania rizikového kapitálu, kde dosahuje iba 11 % priemernej úrovne v EÚ. Na úrovni súhrnných indikátorov je zaostávanie výrazné v intelektuálnych aktívach, v podiele inovujúcich malých a stredných podnikov, a všeobecne v atraktivnosti výskumného systému a v prostredí priateľskom k inováciám. V týchto kategóriách dosahuje Slovensko maximálne 50 % výkonnosti v EÚ.

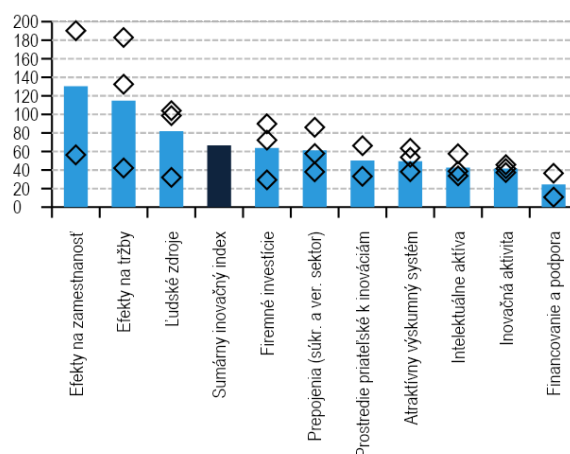
Hlavným zdrojom zásadných a originálnych inovácií býva podnikový výskum a vývoj, ktorý na Slovensku výrazne zaostáva. V roku 2017 realizovali podniky výskum a vývoj v objeme 0,48 % HDP, čo radí Slovensko na jednu z posledných priečok EÚ. Na druhej strane, podiel podnikového výskumu na HDP sa za posledných 10 rokov viac než zdvojnásobil. Hlavným dôvodom tohto trendu je príspevok automobilového priemyslu, kde sa výdavky zvýšili prakticky z nuly na dnešných 0,17 % HDP. K nárastu prispeli aj odvetvia počítačového programovania, strojárstva a gumy a plasty. Ostatné odvetvia nezvyšujú svoje výdavky na výskum a vývoj. Výsledkom nízkej miery investícií v podnikovom výskume a vývoji je málo patentov, ochranných známk, úžitkových vzorov alebo dizajnov.

Pozícia Slovenska v rebríčku European innovation scoreboard (2020)

Zdroj: Eurostat, EIS 2019

Relatívna hodnota indikátorov v EIS voči EÚ27 (EU=100)

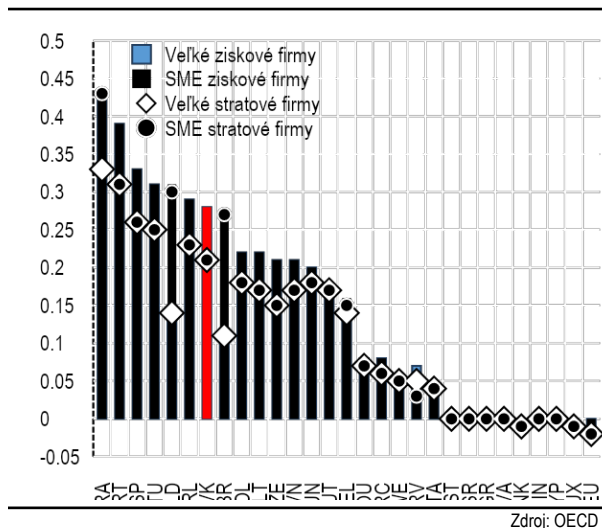
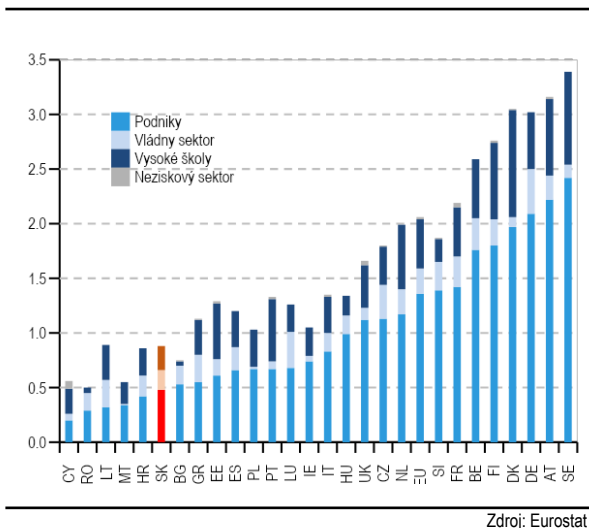

Zdroj: Eurostat, EIS 2019

Vládna podpora súkromného výskumu a vývoja sa ešte len rozbieha a to najmä nepriamou formou daňového superodpočtu a patent boxu. Priame finančné zdroje od vlády k podnikom na riešenie výskumu a vývoja dosahujú iba nepatrných 0,01 % HDP. Nepriamo je podnikový výskum podporovaný formou superodpočtu, ktorý sa zaviedol v roku 2015 a postupne stúpa (v roku 2020 na 200 %), pričom dosiahol úroveň, kedy je jeden z najštedrejších v Európe. Medzinárodné porovnanie ako aj skúsenosti s čerpaním na Slovensku ukazujú, že krajiny, resp. podniky s najvyššími investíciami do výskumu a inovácií využívajú systém daňových úľav minimálne.

Výdavky na výskum a vývoj podľa sektora, kde sa výskum uskutočňuje (% HDP, 2017)

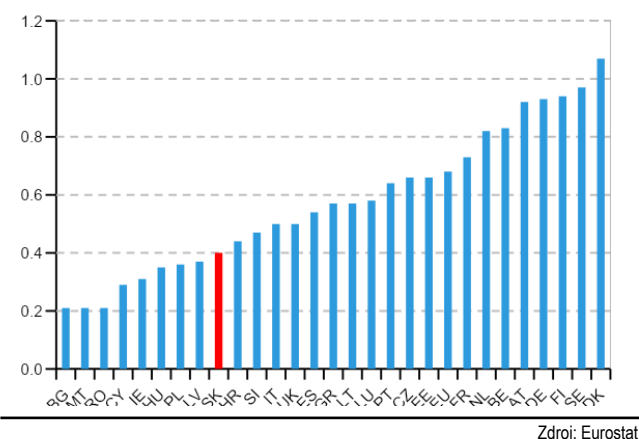
Index daňovej subvencie 1-B-index (2019)

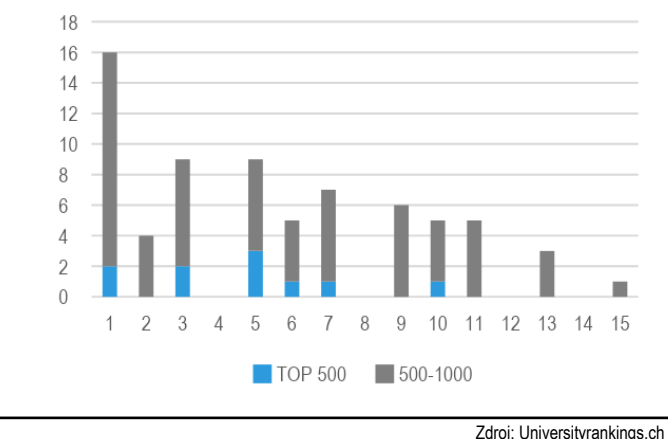
Ak Slovensko má byť atraktívnou destináciou pre podnikový výskum a vývoj, je nevyhnutné vytvárať podhubie aj výdavkami na kvalitný výskum na univerzitách a iných verejných výskumných inštitúciách. Verejné výdavky na výskum a vývoj dosahujú 0,4 % HDP, čo je v európskom porovnaní podpriemerná hodnota. Slovenské univerzity dlhodobo zaostávajú za najlepšimi univerzitami nielen v západnej Európe, ale aj v regióne. Obzvlášť kritické je zaostávanie za Českou republikou, kde odchádza najviac slovenských študentov. Slovensko nemá ani jednu TOP 500 univerzitu v žiadnom z najviac relevantných medzinárodných rebríčkov⁴⁸. Nízka úroveň domácich univerzít a výskumu vedie k výraznému úniku mozgov⁴⁹. Absencia kvalitného univerzitného podhubia je brzdou pre vyššiu mieru domáceho podnikového výskumu.

Kvalita výskumu vysokých škôl je degradovaná nielen nízkym financovaním, ale najmä nízkou kvalitou vyplývajúcou z ich uzavretosti. Univerzity nespokupujú so súkromným sektorom a nereagujú na výskumné požiadavky praxe. Bránia sa internacionalizácii a trpia na „inbreeding“, ktorý brzdí príchod nových tém a know-how, čím sa zároveň stávajú nezaujímaví pre medzinárodné výskumné konzorciá. Nezvládnutá samospráva univerzít vedie ku neefektívnemu riadeniu a vyčerpáva vedecké kapacity vnútroorganizačnými konfliktmi. Navyše fragmentácia výskumných kapacít bez vzájomnej spolupráce medzi univerzitami vedie k tomu, že chýba kapacita riešiť väčšie a komplexnejšie problémy na jednom pracovisku.

Výskum a vývoj realizovaný na univerzitách a vo vládnom sektore (% HDP, 2017)

Počet univerzít v renomovaných rebríčkoch (posledný dostupný údaj)

⁴⁸ Times World University Rankings, QS World University rankings, Shanghai Jiao Tong (ARWU) rankings

⁴⁹ Podľa prieskumu [To dá rozum \(2019\)](#), vyššia kvalita vzdelania v zahraničí je najdôležitejším dôvodom na odchod študentov do zahraničia. Veľká časť vysokoškolákov následne neuvažuje nad návratom v budúcnosti. Viac k zastaveniu úniku mozgov a inteligentnej imigrácii v Boxe v Kapitole 4.

BOX X: Zastavenie úniku mozgov a inteligentná imigrácia

Slovenská spoločnosť a ekonomika trpí na masívny únik mozgov. Primárnym dôvodom nie je výška platu, ale je to najmä kvalita verejnej správy, zdravotníctva, školstva či výskumu a spoločenská degradácia mnohých dôležitých povolání. Únik mozgov je teda hnaný nedostatočne fungujúcimi inštitúciami a nedostatočnými kariérnymi možnosťami. Výzvou pre verejnú politiku sú tri ciele: 1) zastavenie ďalšieho úniku mozgov a 2) re-migrácia tých, čo krajinu opustili a 3) umožnenie ľahšieho príchodu cudzincov z tretích krajín pre odvetvia s nedostatkom pracovnej sily.

Primárnym nástrojom na zvrátenie úniku mozgov sú reformy vo verejnej správe, v zdravotníctve, školstve a podpore výskumu. Národný integrovaný plán sa naprieč reformnými oblasťami snaží zvýšiť kvalitu života v krajine. Osobitne v kapitole vzdelávania je cieľom, aby bolo atraktívne študovať a vyučovať na slovenských univerzitách a aby bola ich kvalita a reakcie schopnosť na požiadavky biznisu natoľko výrazná, že priláka start-upy a výskumno-vývojové pracoviská firiem.

Podporný nástroj na zastavenie ďalšieho úniku mozgov je koncept „stabilizačných pôžičiek“ pre najlepších maturantov, ktoré budú mať formu podmieneného štipendia. Aj teraz sa poskytujú motivačné štipendia a študentské pôžičky, ale chýba v nich element udržania si absolventov pre potreby domácej ekonomiky. Výraznejšiu zmenu v miere návratnosti študentov možno očakávať najmä pri študentoch z českých univerzít, pretože platové rozdiely medzi Slovenskom a Českom nie sú natoľko výrazné, aby sa mohol absolvent rýchlo vyplatiť z pôžičky.

Na stimuláciu re-migrácie mozgov je vhodné vytvoriť podporné schémy, ktoré budú lákať nielen špecialistov vo výskume, ale aj v iných sektoroch, napr. v zdravotníctve. Mohlo by ísť o kópie programu SASPRO, ktorý úspešne lákal vedcov na SAV. Nemusí ísť iba o re-integráciu Slovákov pôsobiacich v zahraničí, ale aj lákanie cudzincov - expertov. Nevyhnutnou podmienkou je tiež zjednodušenie príchodu cudzincov („fast-tracking“) na slovenský trh práce.

Celý koncept lákania mozgov do krajiny musí byť zastrešený jednou zodpovednou inštitúciou, ktorá bude mať na zodpovednosť aj hospodársku diplomáciu. Žiadne podporné schémy nebudú dostatočne fungovať, ak nebude konkrétna zodpovedná inštitúcia nepretržite ľudí zo zahraničia lákať a propagovať Slovensko ako destináciu pre kariéru a podnikanie.

Reformný štart v rokoch 2020 a 2021 – rýchlo implementovateľné opatrenia vo vede, výskume a v inováciách

Opatrenia, ukazovateľ	cielený	Zdôvodnenie	Časovanie, míľniky
Update RIS3 ako horizontálnych priorit (ukazovateľ European Innovation Scoreboard)		Dokončí sa proces aktualizácie RIS3 kvôli príprave programovacieho obdobia 2021-2027. Gestorstvo následne preberie novovzniknutá strešná organizácia (SK RISE) a jej Inštitút inovačnej politiky, ktorá bude stratégiu priebežne aktualizovať, aby sa prispôbovala rýchlo sa meniacim okolnostiam. Tematické priority budú stanovené ako transformačné ciele ekonomiky, teda preferované aktivity (napr. automatizácia výroby, umelá inteligencia alebo používanie obnoviteľných zdrojov, atď.), nie ako sektor ekonomiky (napr. automobilový priemysel). Definovanie priorit podľa preferovaných aktivít rozšíri záber oprávnenosti skutočne inovatívnych firiem v žiadaných oblastiach namiesto fixovania súčasnej	Míľnik 1: december 2020: Schválenie aktualizovanej RIS3 Míľnik 2: december 2021: Rozpracovanie akčného plánu

	Štruktúry ekonomiky a predstierania inovácie podnikmi pôsobiacimi vo vybraných sektoroch.	
Konsolidácia výskumných a inovačných agentúr (ukazovateľ European Innovation Scoreboard)	Dôvodom konsolidácie je rozdrobenie inovačnej podpory, absentujúca koordinácia a zodpovednosť.	Míľnik 1: jún 2021: Založenie SK RISE Míľnik 2: december 2021: Formálne včlenenie ostatných agentúr do SK RISE
Schéma na prilákanie mozgov (ukazovateľ European Innovation Scoreboard)	Vytvorí sa podporná schéma na prilákanie vedcov zo zahraničia.	Míľnik 1: jún 2021: schválenie schémy vládou.
Zavedenie „fast-track“ migračného programu (ukazovatele dlhodobý ekonomický rast, podiel zamestnaných na populácii)	Opatrenie je súčasťou integrovaného balíčka opatrení na inteligentnú imigráciu. Zrýchli sa proces zamestnávania ľudí s univerzitným vzdelaním.	Míľnik 1: schválenie legislatívy – jún 2021 Legislativa: 404/2011 Z. z. Zákon o pobyte cudzincov
Finančná schéma na dofinancovanie Seal of Excellence	Inovatívne nápady, ktoré nedostali financovanie z Horizon 2020, ale majú pečať excelentnosti a odporúčanie na dofinancovanie z domácich zdrojov.	Míľnik 1 : január 2021: Pridelenie dotácie doterajším držiteľom.

Hlavné strategické politiky a iniciatívy vo vede, výskume a inováciách do roku 2030

Popis strategických politík do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, eiele
1. Efektívnejší governance Vedy, výskumu a inovácií - Update RIS3 ako horizontálnych priorit - Revízia výdavkov a politík na Vedu, výskum a inovácie - Presunutie podpory a koordinácie výskumu	Stratégia inteligentnej špecializácie RIS3 predstavuje strategický dokument definujúci oblasti špecializácie slovenskej politiky výskumu a inovácií (Val) a je tiež ex ante kondicionalitou pre čerpanie EÚ fondov v tejto oblasti. Zreviduje sa tak, aby namiesto sektorových priorit boli výskumné a inovačné priority definované horizontálne. Vďaka tomu sa udrží koncentrácia financovania Val na prioritné témy pre Slovensko, podporia sa skutočne inovatívne firmy v žiadaných oblastiach namiesto fixovania súčasnej štruktúry ekonomiky a predstierania inovácie podnikmi pôsobiacimi vo vybraných sektoroch. Revízia prierezo vo zmapuje existujúce politiky a výdavky na oblasti vedy, výskumu a inovácií. Vytvorí tak predpoklad na optimalizáciu a štandardizáciu procesov v podporných agentúrach. Vytvorí tiež odrazový mostík pre prácu Inštitútu inovačnej politiky, ktorého náplňou bude robiť priebežne analýzy existujúcich nástrojov a formovať stratégiu politiky v tejto prierezovej oblasti. Podpora výskumu a inovácií na Slovensku je neprehľadná, pričom absentuje strategický prístup a koordinácia. Vytvorí sa preto jedna strešná organizácia pre oblasť výskumu a inovácií (Slovak research and innovation support ecosystem; SK RISE), ktorá zastreší existujúce podporné	Cieľ: 2020 – Zrevidovaná RIS3 Cieľ: 2021 - Vypublikované revízia výdavkov a politík na vedu, výskum a inovácie Cieľ: 2021 – Založenie strešnej organizácie pre výskum a inovácie a včlenenie doterajších agentúr.

a inovácií pod jednu strešnú organizáciu	agentúry, ako sú napr. APVV, VEGA, KEGA, Výskumná agentúra, SIEA, SBA, ale aj SARIO a vo voľnejšej podobe aj SZRB a EXIM banku. Existujúca Rada vlády pre vedu a techniku sa transformuje do Správnej rady tejto novej strešnej organizácie, pričom sa zúži počet členov, na čelo sa postaví premiér a členmi sa namiesto niektorých zväzov stanú významné osobnosti z oblasti výskumu a inovácií. Organizácia dostane po vzore iných úspešných krajín (Singapur, Fínsko, Izrael) výkonný profesionálny manažment, ktorý sa bude zodpovedať Správnej rade a bude vystavaný z nových ľudí, ktorí majú skúsenosti s riadením podobných organizácií. Nie z predstaviteľov doterajších agentúr. Popri finančnej a poradenskej vetve (doterajšie agentúry) sa v rámci strešnej organizácie vystavia aj strategicko analytická jednotka Inštitút inovačnej politiky, ktorá bude mať na starosti najmä inovačnú stratégiu (momentálne RIS3) a vyhodnocovanie existujúcich nástrojov. Súčasťou strešnej organizácie bude aj Slovenský inštitút technológií a inovácií (SITI), ktorého hlavnou úlohou bude prepájať aktérov vo výskume a inováciách, pomáhať s poradenstvom pri technologickom transfere, štátnej pomoci, intelektuálnom vlastníctve a medzinárodnej spolupráci. Systematicky bude podporovať tematické klastre a vstupovať podľa potreby do inovačných hubov, inovačných centier a technologických parkov rôzneho druhu. Bude vytvárať aj regionálne inovačné centrá, ktoré budú zastrešovať a podporovať inovácie na lokálnej úrovni a spoluvytvárať regionálne rozvojové stratégie. Celková kumulovaná finančná potreba pre roky 2021-2024: 40 mil.Eur (rozbeh SK RISE, IIP, SITI). Následne financovanie z úspor po konsolidácii výskumných a inovačných agentúr, z rozpočtových a z projektových peňazí.	Cieľ: 2021 – Založenie Inštitútu inovačnej politiky Cieľ: 2021 – Založenie Slovenského inštitútu technológií a inovácií
2. Transformácia SAV	Cieľom je dokončiť transformáciu ústavov SAV na formu, ktorá umožní zvýšiť objemu spolupráce medzi verejným výskumným, akademickým výskumným a súkromným výskumným sektorom, tak aby verejné a akademické výskumné inštitúcie mohli vstupovať do obchodných a majetkových vzťahov týkajúcich sa Val s plnou ochranou práv duševného vlastníctva a finančnou profitabilitou. Opatrenie si vyžiada novelizáciu zákona 243/2017 Z. z o VVI, zákona 172/2005 Z. z o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a zákona 133/2002 Z. z o SAV.	Míľnik: 2021 - prijatie novely zákona o VVI a novely zákona o SAV Míľnik: 2023 - realizácia transformácie
3. Reforma financovania a nové nástroje podpory pre výskum a inovácie - 2022: Štandardizácia postupov v grantových agentúrach	Po presunutí podporných agentúr pod SK RISE nastane od roku 2022 proces štandardizácie postupov a zvýšenie objektivity prideľovania grantov, napr. hodnotenie medzinárodným panelom, automatické granty po splnení podmienok a pod. Podpora výskumu a inovácií bude potrebovať nové flexibilné nástroje. Sú to napr. automatické granty podľa výstupov akademikov, patentové vouchre, matching granty (spolufinancovanie ku súkromným alebo európskym	Cieľ: 2022: Výdavky na výskum a vývoj 1,0% HDP Cieľ: 2024: Výdavky na výskum a vývoj 1,2% HDP Cieľ 2026: Výdavky na výskum a vývoj 1,5% HDP

- 2021-2022: Spustenie nových schém financovania výskumu a inovácií	zdrojom), financovanie projektov „Seal of excellence“, podpora inovačným centrá a hubom, podpora veľkej výskumnej infraštruktúry v hlavných doménach špecializácie alebo podpora projektom na prilákanie mozgov a projektom na prilákanie start-upov s vlastnými patentami. Taktiež je nutné navýšiť zdroje pre rastové financovanie perspektívnym podnikom, ktoré je na Slovensku nedostatočné (dostupnosť Venture kapitálu má najhoršie hodnotenie v European innovation scoreboard). Súčasťou reformy financovania je aj záväzok stability verejných zdrojov na súťažné financovanie výskumu vrátane pravidelného navyšovania o 0,05% HDP ročne v období 2021-2030 zo štátneho rozpočtu, vďaka čomu sa dosiahne približne úroveň priemeru EÚ v roku 2030.	Cieľ 2028: Výdavky na výskum a vývoj 1,8% HDP Cieľ 2030: Výdavky na výskum a vývoj 2,2% HDP (priemer EÚ v roku 2018)
4. Stratégia lákania mozgov - Míľnik: 2021: Fast-track program pre vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín - Míľnik: 2022: Spustenie podporných schém na prilákanie vysokokvalifikovaných pracovníkov - Míľnik 2022: Spustenie podpornej schémy na prilákanie študentov zo zahraničia - Míľnik: 2022: Spustenie motivačného štipendia na udržanie najlepších maturantov	Pod jednu inštitúciu (SK RISE) sa zastreší agenda lákania mozgov na Slovensko a vytvorí sa podporné schémy na udržanie mladých ľudí na Slovensku ako aj na podporu imigrácie expertov. Vytvorí sa fast-track program pre vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín, ktorý skráti kumulatívny počet dní čakania na pracovné povolenie a povolenie k pobytu na max.15 dní. Vytvorí sa podporná schéma na prilákanie vedcov a vysokoškolských učiteľov zo zahraničia. Cieľom je zvýšiť knowledge transfer do slovenskej ekonomiky. Existujúce výskumné centrá a univerzity sa naplnia špičkovými vedcami zo zahraničia. Príchod výskumníkov zo zahraničia podporí internacionalizáciu univerzít, naruší „imbreding“ slovenských univerzít a prinesie rýchly knowledge transfer na Slovensko. Podobné schémy sa vytvoria aj pre ostatné oblasti s nedostatkom pracovnej sily, ako aj pre zahraničných študentov, aby mohli študovať na Slovensku. Na spomalenie ďalšieho odlivu mozgov sa vytvorí pomocný nástroj – tzv. „stabilizačné pôžičky“, t.j. motivačné štipendiá pre 10% najlepších maturantov, ktoré budú podmienené odpracovaním si istej doby na Slovensku. V opačnom prípade sa zmenia na návratné pôžičky.	Míľnik: 2021 – Spustenie fast-track programu pre vysokokvalifikovaných zamestnancov Cieľ: Počet podporených vysokokvalifikovaných zamestnancov - 1 000 ľudí (formou fast-track programu alebo grantom) Cieľ: 2024 – Podiel zahraničných študentov na slovenských VŠ – 10%
5. Posilnenie zdrojov na výskum a inovácie	Extra zdroje na naplnenie cieľov v oblasti nových nástrojov na podporu výskumu a inovácií ako aj na podporu brain-gain stratégie. Celková kumulovaná finančná potreba pre roky 2021-2024: 400 mil.Eur (0,1% HDP ročne)	

6 Zdravie

Nákladová udržateľnosť zdravotníctva patrí medzi špecifické odporúčania Rady pre Slovensko s výnimkou roka 2020, po prepuknutí COVID-19. Napriek porovnateľným výdavkom, výsledky slovenského zdravotníctva výrazne zaostávajú za krajinami EÚ. K lepším výsledkom povedie lepšie riadenie nemocničnej starostlivosti, posilnenie primárnej starostlivosti a strategické riadenie zdravotníckeho personálu. Starnúca ekonomika bude vyžadovať reformu v dlhodobej starostlivosti. Podpora prevencie a reforma v oblasti duševného zdravia zvýšia kvalitu života občanov a znížia ekonomické náklady. Hlavným cieľom politik v zdravotníctve je znížiť odvrátiteľné úmrtia na priemer EÚ do roku 2030. Navyše, sociálne znevýhodnené skupiny majú kratšiu očakávanú dĺžku dožitia a vyššiu novorodeneckú úmrtnosť. Inklúziou týchto skupín v zdravotnej starostlivosti Slovensko dosiahne priemer krajín EÚ v doplnkových indikátoroch.

Výsledkové indikátory pre zdravotníctvo

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ* 2024	Cieľ* 2030
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou, Počet úmrtí na 100-tisíc obyv.	SK	182,3	183,3	170,9	176,9	168,3	176,0	NA	147,4	110,5
	EÚ	120,8	116,4	112,4	113,4	110,0	110,5 ⁵⁰	NA	-	-
Očakávaná dĺžka života žien pri narodení Počet rokov	SK	76,2	76,5	76,9	76,7	77,3	77,3	77,4	81,1	82,9
	EÚ	82,1	82,4	82,7	82,5	82,9	82,8	82,9	-	-
Novorodenecká úmrtnosť Počet úmrtí v prvom roku života na 1 000 živonarodených	SK	5,8	5,5	5,8	5,1	5,4	4,5	5	3,2	2,6
	EÚ	3,9	3,9	3,7	3,6	3,7	3,5	3,5	-	-
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou Počet úmrtí na	SK	276,2	261,0	252,8	258,2	243,8	-	-	195,1	186,3
	EÚ	202,1	196,3	192,3	191,1	186,3	-	-	-	-

⁵⁰ Bez FR

* Cieľ 2024 je priemerná hodnota ostatných krajín V4, cieľ 2030 je priemerná hodnota krajín EÚ. V prípade novorodeneckej úmrtnosti je cieľ 2030 hodnota za Česko, pri úmrtnosti odvrátiteľnej prevenciou je cieľ 2024 tiež hodnota za Česko.

Hlavným ukazovateľom stavu slovenského zdravotníctva je úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou. Slovenská miera odvrátiteľnej úmrtnosti dosahuje 176 úmrtí na 100 000 obyvateľov, čo je viac ako dvojnásobok priemeru krajín EÚ15 (76 úmrtí). Zároveň je vyššia než priemer krajín V3 (147 úmrtí). Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou zachytáva úmrtia ľudí mladších ako 75 rokov, ktorým sa dalo predísť včasnou a efektívnou zdravotnou starostlivosťou, vrátane sekundárnej prevencie. Tento ukazovateľ pokrýva široké spektrum príčin – môže ísť o infekčné ochorenia ako napríklad tuberkulóza, niektoré typy rakoviny (napr. rakovina prsníka), respiračné ochorenia (astma), alebo ochorenia tráviaceho systému (napr. zápal slepého čreva).⁵¹

Doplňkovými výsledkovými ukazovateľmi sú očakávaná dĺžka života žien pri narodení a novorodenecká úmrtnosť. Slovensko za priemerom EÚ zaostáva aj v týchto doplnkových ukazovateľoch. Vzhľadom na všeobecné zaostávanie musia reformy adresovať celý systém zdravotníctva, nie len jeho niektoré podoblasti. Reformný plán vychádza z porovnaní kľúčových prvkov a aktérov zdravotných systémov (nemocnice, všeobecní lekári, zdravotné sestry, lieky...) a adresuje oblasti, v ktorých slovenský systém najviac zaostáva za porovnateľnými krajinami a trendami v zahraničí.

V roku 2019 dosiahli na Slovensku verejné výdavky na zdravotníctvo 5,6 % HDP. Slovensko dáva na zdravotníctvo z verejných peňazí väčšiu časť HDP ako je priemer krajín V3 (5,1 %), a menej než priemer krajín EÚ15 (7,1 %). Celkové výdavky aj s priamymi platbami pacientov boli v roku 2018 na Slovensku mierne nižšie (6,7 % HDP) ako v krajinách V3 (6,8 % HDP). Pacienti platili v roku 2018 z vrecka menší podiel na celkových výdavkoch na zdravotníctvo (18,9 %) ako krajiny V3 (20,5 %) a o niečo viac ako priemer krajín EÚ-15 (17,8 %). Podiel domácností, ktoré čelia finančnej núdzi v dôsledku priamych platieb je na Slovensku v porovnaní so zahraničím relatívne nízky (WHO, 2019). Všeobecne platí, že bohatšie krajiny mieniajú na zdravotníctvo viac nielen v nominálnom vyjadrení, ale aj voči veľkosti ekonomiky.

Konvergencii výdavkov k vyspelým ekonomikám musia predchádzať úsporné opatrenia identifikované v revízii výdavkov⁵². Tým sa otvorí dvere k odstráneniu neefektívnej alokácie zdrojov v systéme zdravotnej starostlivosti. Nákladovú efektívnosť zlepši zavádzanie štandardných diagnosticko-terapeutických procesov, lepšia organizácia ambulantnej starostlivosti a reforma liekovej politiky. Štandardné postupy sa tvoria pomaly a kladie sa slabý dôraz na ich implementáciu. Drahá špecializovaná ambulantná starostlivosť je na Slovensku využívaná nadmerne, aj na výkony, ktoré v západných krajinách robia všeobecní lekári. Vysoké výdavky na lieky sú dlhodobým problémom Slovenska. V porovnaní s krajinami V3 tvoria lieky väčšiu časť výdavkov na zdravotníctvo. Úspory prinesie rozširovanie centrálnych nákupov liekov a elektronizácia. Porovnávanie cien a centrálny nákup môžu ušetriť výdavky na zdravotnícke pomôcky, v prípade diagnostických vyšetrení pomôže odstránenie duplicitných vyšetrení. Pre zvýšenie efektívnosti poisťového systému je potrebné definovať základný balík zdravotnej starostlivosti a umožniť občanom dobrovoľné pripoistenie na nadštandardnú starostlivosť. Transparentné riadenie nemocníc, optimalizácia ich siete a dokončenie systému DRG zlepšia výsledky v ústavnej zdravotnej starostlivosti. To sa odzrkadlí aj v lepších parametroch finančného hospodárenia veľkých štátnych nemocníc, čím sa podporí napĺňanie fiškálnych cieľov v Kapitole 1. Účinné programy prevencie a podpory zdravia majú potenciál znížiť náklady v zdravotníctve aj záťaž na ekonomiku.

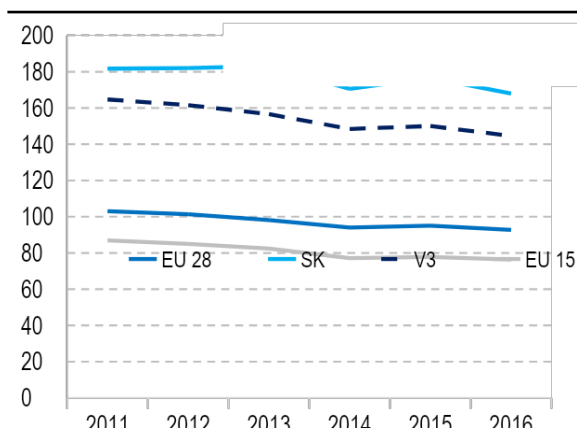
Graf 8: Odvrátiteľná úmrtnosť (na 100-tisíc obyvateľov)

Graf 9: Verejné výdavky na zdravotníctvo, 2019

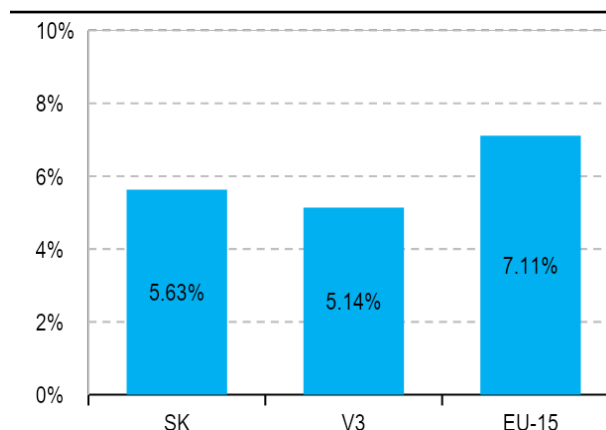
⁵¹

<https://www.oecd.org/health/health-systems/Avoidable-mortality-2019-Joint-OECD-Eurostat-List-preventable-reachable-causes-of-death.pdf>

⁵² <https://finance.gov.sk/sk/financie/hodnota-za-peniaze/revizia-vydavkov/zdravotnictvo/>

Zdroj: OECD

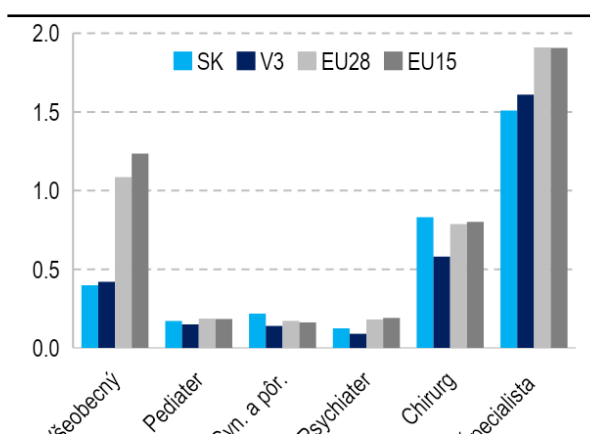

Zdroj: OECD

Na Slovensku je neefektívne nastavená ambulantná starostlivosť. Slovensko za priemerom EÚ výrazne zaostáva v počte všeobecných lekárov, ktorí kvôli nedostatku času nadmerne predpisujú vyšetrenia u drahších špecialistov. Pre skvalitnenie ambulantnej starostlivosti je nutné nastaviť nárok pacienta a adekvátnu sieť poskytovateľov s dôrazom na podporu primárnej sféry. Pre zvýšenie dostupnosti a nákladovej efektívnosti je nevyhnutný tzv. gatekeeping, resp. regulácia na strane dopytu pacientov po zdravotnej starostlivosti. Štrukturálny šok COVID-19 zároveň preukázal možnosť jednoduchšej tranzície na uplatňovanie telemedicíny u všeobecných lekárov. Súbežne sú potrebné opatrenia k uvoľneniu lekárov do systému všeobecného lekárstva, využívanie rozšírených kompetencií a zatraktívnenie ich odmeňovania. Bez týchto opatrení dochádza v súčasnosti k nadmerným návštevám u špecialistov, ktoré sú drahé, potenciálne medicínsky neoptimálne a zároveň fixujúce nesprávnu štruktúru zdravotníckeho personálu. Zvýšenie počtu všeobecných lekárov zároveň dá zdravotným poisťovniam väčšiu voľnosť vo vyjednávaní zmluvných podmienok a tak pomôže zavádzaniu inovatívnych finančných modelov.

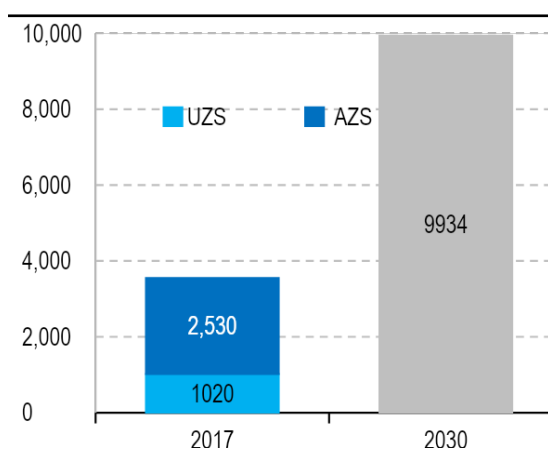
Na Slovensku pracuje v porovnaní s najvyspelejšími krajinami EÚ menej zdravotných sestier. Zároveň je nepriaznivá aj veková skladba u sestier - len 15 % sestier má menej ako 35 rokov. Ak súčasný trend pretrvá, v budúcnosti sa nedostatok sestier výrazne zvýši. Zdravotné sestry majú pritom zásadný vplyv na skúsenosť pacienta, ale aj zdravotné výsledky v nemocniciach. Mzdy zdravotných sestier sa síce dostali na 1,1-násobok priemernej mzdy (porovnateľné s priemerom V3 a EÚ), no ich práca zostáva neatraktívna aj kvôli časti kompetencií, ktoré by mohli po vzore zahraničných praxí presunuté na nižší zdravotnícky personál.

Graf 10: Počet lekárov podľa špecializácií (na 1 000 obyv.), 2016*

* Údaje za Slovensko z NCZI k 30.6.2016 podľa metodiky OECD.

Graf 11: Počet chýbajúcich sestier podľa štatistického zisťovania a prognózy MZ

Zdroj: OECD, NCZI, prepočty UHP

V ústavnej zdravotnej starostlivosti je potrebné optimalizovať sieť nemocníc podľa nároku pacienta, zabezpečiť kvalitu starostlivosti a zefektívniť procesy. Medzi slovenskými nemocnicami existujú výrazné rozdiely v kvalite poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Zavedenie nároku pacienta v zmysle predpísanej časovej dostupnosti a minimálnych štandardov pre povolenie poskytovať špecializáciu zlepši kvalitu zdravotnej starostlivosti a zefektívni geografické rozloženie siete nemocníc. Neefektívnosť sa v nemocniciach odráža v nadmernom počte lôžok, prídlhých hospitalizáciách a nižšej obsadenosti lôžok. Zlepšenie procesov uvoľní kapacity, ktoré môžu byť použité na dlhodobú alebo ambulantnú starostlivosť. Pre efektívne nastavenie siete nemocníc je potrebné optimalizovať aj sieť ambulantnej starostlivosti. Plné zavedenie systému DRG zlepši porovnávanie produkcie nemocníc a následné naviazanie úhrad na DRG môže zefektívniť hospodárenie nemocníc, napr. cez motiváciu skrátiť dĺžku hospitalizácie. Nedostatkú úhrad z DRG môže byť finančné znevýhodnenie koncových nemocníc, preto je dôležité zaviesť aj ďalšie kompenzačné mechanizmy.

Mnohé nemocnice sú dnes zastarané, modernizácia budov má potenciál zlepšiť ich energetickú efektívnosť, ale aj zefektívniť procesy, zvýšiť komfort a spokojnosť pacientov a znížiť riziko šírenia nákaz. V súvislosti s optimalizáciou siete budú potrebné investície pre zabezpečenie štandardov kvality a časovej dostupnosti. Je nevyhnutné, aby všetky investície boli vykonávané v súlade s plánom optimalizácie siete nemocníc.

Okrem akútneho nedostatku všeobecných lekárov a sestier je potrebné riešiť dopyt po všetkých typoch pracovníkov a nastaviť mix personálu a kompetencií podľa dobrej praxe. Presúvanie kompetencií na nižšie úrovne zdravotníckeho personálu pomáha lepšie využiť zdroje a zlepšiť zdravotnú starostlivosť. Viaceré západné krajiny presunuli časť zodpovedností špecialistov na všeobecných lekárov, z lekárov na sestry, z gynekológov na pôrodné asistentky a zo sestier na asistentov a sanitárov. Takéto opatrenia zvýšili dostupnosť zdravotnej starostlivosti, znížili čakacie doby a zvýšili spokojnosť pacientov a pritom mali na náklady pozitívny až neutrálny vplyv⁵³.

Štandardné diagnosticko-terapeutické postupy sú jedným z najefektívnejších nástrojov pre dosiahnutie kvalitnej a nákladovo-efektívnej zdravotnej starostlivosti. Kvalitné štandardné usmernenia zvyšujú bezpečnosť a kvalitu liečby a pomáhajú kontrolovať výdavky. Na Slovensku sa štandardné postupy tvorili pomaly, v súčasnosti je schválených už takmer 100 postupov. Kľúčová je ich implementácia, teda zavedenie postupov do vzdelávacieho procesu zdravotníkov, zadefinovanie kompetencií a záväznosti v ich vykonávaní a zároveň zadefinovanie kompetencií v kontrole a vymáhaní dodržiavania postupov.

Slovensko dáva na lieky väčšiu časť verejných výdavkov na zdravotníctvo (19 %) v porovnaní s krajinami V3 (13 %), zlepšenie nákladovej efektívnosti môže priniesť výrazné úspory. Zvýšenie hodnoty za peniaze v liekovej politike je spojené s objektívnym analyzovaním prínosov a nákladov aj u liekov, ktoré v minulosti sa vyhli posudzovaniu, rozširovanie centrálnych nákupov liekov a dokončenie elektronizácie v predpisovaní. Tieto opatrenia uvoľnia zdroje pre iné oblasti zdravotníctva. Ministerstvu zdravotníctva chýbajú vlastné kapacity na analýzu klinického prínosu a kontrolu farmako-ekonomických štúdií poskytovanými držiteľmi registrácie.

Slovenský poisťný systém je neefektívny, viac ako radikálna zmena na striktné unitárny alebo pluralitný systém pomôže správna regulácia toho súčasného. Na Slovensku je verejné zdravotné poistenie spravované tromi poisťovňami, konkurenčná súťaž ako hlavná výhoda pluralitného systému však chýba. V rozvinutých krajinách existujú rôzne typy zdravotníckych systémov, podľa výsledkov sa nedá povedať, ktorý je najlepší. Slovenský systém zdravotného poistenia zlepši definícia nároku pacienta na hrazenú starostlivosť, zavedenie jednoducho dostupných a prehľadných čakacích zoznamov pre všetky bežné a dôležité výkony a tiež pravidlá narábania zo zdrojmi z poistenia, ktoré neboli použité na zdravotnú starostlivosť.

Podiel obyvateľov nad 65 rokov na Slovensku do roku 2050 narastie zo 16% na vyše 25 %. Veľkou výzvou bude zabezpečiť kvalitné a dostupné služby v dlhodobej starostlivosti udržateľným spôsobom. Slovensko dáva na dlhodobú starostlivosť 0,9 % HDP, viac ako krajiny V3 (0,8 %), ale výrazne menej ako Česko (1,5 %). Iba vplyvom starnutia sa výdavky do roku 2030 zvýšia na 1,1 %, ak by sa zohľadnil aj vývoj podľa Česka, narastú na 1,3 % HDP (Graf). Vo výsledkoch u seniorov Slovensko zaostáva, v porovnaní s V3 aj Českom majú seniari

⁵³ OECD (2017). Health at a Glance.

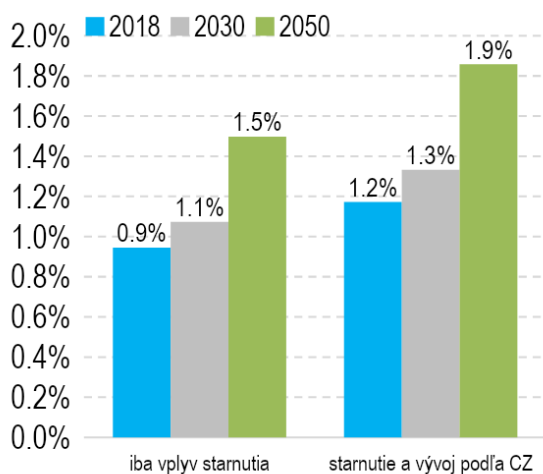
kratšiu očakávanú dĺžku života vo veku 65 rokov a nižšiu spokojnosť so životom. Tieto ukazovatele však môžu skôr odrážať efektívnosť zdravotníctva, výsledkové ukazovatele, ktoré dobre merajú efektívnosť dlhodobej starostlivosti, nie sú dostupné.

Dlhodobá zdravotná a sociálna starostlivosť o seniorov a dlhodobo chorých pacientov na Slovensku nezodpovedá súčasným potrebám obyvateľstva. Slovensko má porovnateľné kapacity v pobytovej dlhodobej starostlivosti ako Česko, výrazne však zaostáva v komunitnej a domácej starostlivosti (Graf). Oproti Česku je nižší počet neformálnych opatrovateľov, teda príbuzných a blízkych, ktorí seniorov opatrojú a dostávajú finančnú podporu. Poddimezovaná formálna dlhodobá starostlivosť nadmerne zaťažuje neformálnych opatrovateľov, oproti zahraničiu im chýbajú podporné služby ako flexibilný pracovný úväzok alebo odľahčovacia služba. Nedostatočne rozvinutá je následná zdravotná starostlivosť, ktorá umožňuje plynulý prechod zo zdravotnej do sociálnej starostlivosti a pomáha tak predchádzať rehospitalizáciám a pobytu na drahých akútnych lôžkach v nemocniciach. Slovensko trpí nedostatkom personálu a odlivom pracovníkov do zahraničia, oproti Česku chýba približne 30 % pracovníkov. Deinštitucionalizácia dlhodobej sociálnej starostlivosti je slabá, až 73 % klientov sa nachádza vo veľkokapacitných zariadeniach nad 40 miest⁵⁴, v rozpore s požiadavkami pre dôstojný život. Proces deinštitucionalizácie je na Slovensko pomalý aj pre chýbajúci implementačný a koordinačný orgán.

Okrem rozšírenia kapacít a služieb je potrebné prehodnotiť súčasný duplicitný posudkový systém, systematicky merať a hodnotiť kvalitu poskytovanej dlhodobej starostlivosti, podporiť prevenciu odkázanosti a rehabilitáciu a lepšie zdefinovať kompetencie medzirezortne aj medzi štátom a samosprávami. Udržateľnosť výdavkov bude závisieť od mixu poskytovaných služieb, miery pokrytia dopytu, ale aj foriem viaczdrojového financovania.

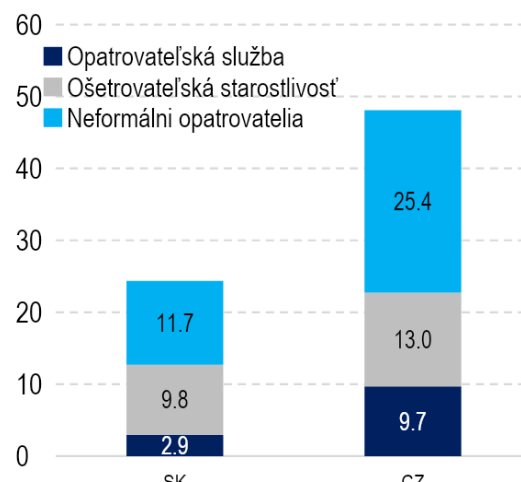
Graf. Projekcia výdavkov na dlhodobú starostlivosť,

% HDP

Zdroj: ŠÚSR, UPSVaR, NCZI, ČSU

Graf. Prijímatelia domácej starostlivosti na 1000 obyv., 2018

Zdroj: ŠÚSR, UPSVaR, NCZI, ČSU

Duševné poruchy zaťažujú zdravie ľudí viac ako mnohé ochorenia, ktoré majú v súčasnosti na Slovensku vyššiu prioritu. Duševné poruchy navyše výrazne predražujú zdravotný a sociálny systém a znižujú výkonnosť ekonomiky. Slovensko vo výdavkoch na starostlivosť o duševné zdravie výrazne zaostáva za ostatnými rozvinutými krajinami. Tento typ starostlivosti tvorí len 3 % z celkových výdavkov na zdravotnú starostlivosť, kým priemer rozvinutých krajín je 7 – 8 %. Výsledky je možné zlepšiť prostredníctvom cielených preventívnych programov, vytvorením poradensko-psychologickej siete poradní, zvýšením dostupnosti komunitnej a psychoterapeutickej starostlivosti.

V rámci EÚ má Slovensko šiestu najvyššiu úmrtnosť na choroby (tzv. *preventable mortality*), ktorým sa dá predísť lepším životným štýlom, priaznivejšími vplyvmi prostredia, prevenciou a skriningami.

⁵⁴ Maximálny limit podľa slovenskej legislatívy, v zahraničnej literatúre sa udáva limit 30 miest.

Slovensko za krajinami EÚ15 a V3 zaostáva v miere skriningov na rakovinu prsníka a má aj vyššiu úmrtnosť na rakovinu prsníka. Výrazne horšie je na tom aj v zaočkovanosti seniorov na chrípku, v posledných rokoch klesla zaočkovanosť detí na osýpky. Na Slovensku fajčí viac ľudí ako v krajinách EÚ15 a viac adolescentov ako v susedných krajinách.

Sociálne znevýhodnené skupiny trpia horším zdravotným stavom, čo môže znižovať ich šance uspieť vo vzdelávaní a na trhu práce. Dôvodom sú zlé životné podmienky, ako aj nedostatočné využívanie zdravotnej starostlivosti vo vylúčených komunitách. Očakávaná dĺžka života pri narodení a dojčenská úmrtnosť nedosahuje úrovne väčšinovej populácie. Kým priemerná očakávaná dĺžka života v roku 2015 bola v celkovej populácii 76 rokov, ľudia v systéme pomoci v hmotnej núdzi sa dožívali v priemere iba 69 rokov a obyvatelia marginalizovaných rómskych komunit (MRK) 70 rokov⁵⁵. Dojčenská úmrtnosť je takmer trojnásobne vyššia v porovnaní so zvyškom populácie⁵⁶. Využívanie zdravotnej starostlivosti v MRK obmedzuje na strane dopytu najmä nízka zdravotná gramotnosť a finančné bariéry a na strane ponuky nízka dostupnosť niektorých služieb (napr. gynekológia), nízky záujem lekárov a prácu v tomto prostredí a diskriminácia v zdravotníckych zariadeniach.

⁵⁵ ÚHP (2020): [Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením](#).

⁵⁶ IFP (2018): [Inklúzia Rómov je potrebná aj v zdravotníctve](#).

Tabuľka 1. Strategické politiky – míľniky, výsledky, ciele a investície

Popis strategických politík do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, ciele
1. Reforma ambulantnej starostlivosti Míľnik 1 2021: • definícia nároku pacienta (časovo) a optimálnej siete VAS • Zmapovanie potrieb v súčasnej sieti VAS • Prieskum o atraktivite všeobecného lekárstva u študentov a lekárov-špecialistov a bariérach pre novej otvorenie ambulancie. • Analýza atraktivity rezidentského programu • Zabezpečenie vybavenia a finančnej motivácie pre vykonávanie existujúcich kompetencií u súčasných lekárov • Zavedenie motivujúceho preplácania telemedicíny • Analýza opodstatnenosti povinných administratívnych návštev VAS a legislatívna úprava na ich zredukovanie Míľnik 2 2022 : • Opatrenia pre riešenie nedostatku poskytovateľov (personálu) VAS - Nastavenie finančnej motivácie pre štúdium/odstraňovanie bariér pre vstup VL do systému • posilnenie vzdelávania a rezidentského programu • Zníženie záťaže všeobecných lekárov – redukcia administratívnych návštev • definícia nároku pacienta (časovo) a optimálnej siete pre špecializácie • Zmapovanie potrieb v súčasnej sieti ŠAS • Návrh opatrení pre riešenie nedostatku personálu ŠAS Míľnik 3 2023 - 2026 : • Ďalšie rozšírenie kompetencií VAS podľa dobrej praxe v zahraničí	V slovenskom zdravotníctve chýbajú všeobecní lekári a až 43% všeobecných lekárov má nad 60 rokov. Preťaženie lekári nevyužívajú svoje kompetencie a posielajú pacientov drahším špecialistom. Zmena systému odmeňovania bude motivovať všeobecných lekárov kompetencie využívať. Zvýšilo by to finančnú atraktivnosť všeobecného lekárstva, čo by z dlhodobého hľadiska malo zvýšiť počet všeobecných lekárov. Otvorenie novej ambulancie je finančne náročné, čo znižuje atraktivnosť pre mladých lekárov. Slovensko má najviac návštev lekára na obyvateľa spomedzi krajín EÚ. Vďaka odstráneniu nepotrebných návštev získajú najmä všeobecní lekári viac času na liečbu a menej pacientov posunú k drahším špecialistom. 120 mil. eur ako cieľové navýšenie ročných výdavkov na VAS = dorovnanie slovenských výdavkov na VAS na ČR v % HDP. Zdroj: Revízia výdavkov na zdravotníctvo 2019. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026 = 420 mil. eur. Rozdelený nábeh 120 mil. na 6 rokov po +30 mil. eur ročne = 420 mil. eur v roku 2026 <u>Jednorazové investície:</u> prístrojové vybavenie kompensácie pri kúpe novej ambulancie do roku 2026 ? X %, X mil. eur <u>Štrukturálne investície (väčšina):</u> finančné motivácie, zmena vzdelávania, platy nových lekárov: Y %, Y mil. eur	Výsledkový ukazovateľ 1: navýšenie počtu všeobecných lekárov o 1 300 (= rozdiel oproti ČR na 1000 obyv.) Výsledkový ukazovateľ 2: % návštev VAS bez odporúčania k špecialistovi. Cieľ 1: Do roku 2024 (2026) nárast o 1 300 VL Cieľ 2: Do roku 2024 (2026) nárast na úroveň ČR (podľa posledných údajov zo 72 % na 85 %).
2. Nárast počtu sestier, stabilizácia personálu a reforma kompetencií	V slovenskom zdravotníctve chýbajú zdravotné sestry a vzhľadom na vekovú štruktúru dnes pracujúcich sestier bude tento	Výsledkový ukazovateľ 1:

Míľník 1: december 2021 - Prieskum o motiváciách zdravotných sestier, ktoré vyštudovali príslušný odbor, ale nezačali pracovať v odbore na Slovensku. - štúdia porovnávajúca kompetencie zdravotných sestier na Slovensku voči najlepšej praxi v krajinách EÚ s lepšími výsledkami v zdravotníctve, s dôrazom na reálne vykonávané (nie len oficiálne priznané) kompetencie. Míľník 2: december 2022 - zavedenie motivačných opatrení pre zvýšenie atraktivity povolania sestry - Implementované opatrenia, ktoré motivujú sestry zostať v slovenskom zdravotníctve - Zabezpečenie vykonávania (rozšírených) kompetencií sestier. Míľník 3 2023 - 2026 : - prehodnotenie kompetenčného mixu, posilnenie úlohy sestry - Prieskum o stave personálu naprieč typmi pracovníkov a špecializáciami - štúdia porovnávajúca kompetencie a počet typov personálu na Slovensku voči najlepšej praxi v krajinách EÚ s lepšími výsledkami v zdravotníctve, s dôrazom na reálne vykonávané (nie len oficiálne priznané) kompetencie. - Stratégia stabilizácie rozvoja ľudských zdrojov v zdravotníctve (do 2030?) - Úprava mixu kapacít a kompetencií personálu podľa najlepšej praxe	problém ešte narastať. Pre nápravu je nutné zvýšiť počet mladých sestier nastupujúcich do zamestnania alebo prilákať sestry zo zahraničia. Platy zdravotných sestier, vyjadrené ako násobok priemernej mzdy, sú však porovnateľné so zahraničím. Možnosti zvyšovania atraktívnosti práce zdravotnej sestry preto treba hľadať aj v nefinančných aspektoch (kompetencie, pracovné prostredie). Stratégia pre riešenie nedostatku všetkých pracovníkov v zdravotníctve má potenciál zlepšiť dostupnosť a kvalitu starostlivosti. Presúvanie kompetencií na nižšie úrovne zdravotníckeho a nezdavotníckeho personálu po vzore západných krajín pomáha lepšie využiť zdroje a zlepšiť zdravotnú starostlivosť. Spolu 110 mil. eur, vychádza z mzdových nákladov na zamestnanie 3 600 chýbajúcich sestier - z revízie výdavkov na zdravotníctvo 2019. Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026 = 385 mil. eur. Rozdelený nábeh na 6 rokov po +20 mil. eur ročne = 385 mil. eur v roku 2026	navýšenie počtu všeobecných lekárov Výsledkový ukazovateľ 2: % návštev VAS bez odporúčania k špecialistovi. Cieľ 1: Do roku 2024 (2026) nárast o 1 300 VL Cieľ 2: Do roku 2024 (2026) nárast na úroveň ČR (podľa posledných údajov zo 72 % na 85 %).
3. Reforma ústavnej starostlivosti Míľník 1: december 2021-2022 - Sieť/nárok - definícia nároku pacienta (časovo), štandardov kvality a optimálnej siete UZS - Legislatívne schválený plán optimalizácie siete nemocníc, spustenie akčného plánu optimalizácie siete - Štátne nemocnice - Povinnosť štátnych nemocníc podpisovať zmluvy s poisťovňami iba ak sú pre ne výhodné a modernizácia finančného riadenia a spustenie modernizácie procesov - Investície - Ďalšia modernizácia nemocníc	Medzi jednotlivým slovenskými nemocnicami existujú výrazné rozdiely v kvalite poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Zavedenie predpísanej časovej dostupnosti a minimálneho počtu výkonov pre povolenie poskytovať špecializáciu zlepši kvalitu zdravotnej starostlivosti a zefektívni geografické rozloženie siete nemocníc. Mnohé nemocnice sú dnes zastarané, modernizácia budov má potenciál zlepšiť ich energetickú efektívnosť, ale aj zefektívniť procesy, zvýšiť komfort a spokojnosť pacientov a znížiť riziko šírenia nákaz. Spolu X mil. eur, na rekonštrukcie, výstavbu nemocníc a prístrojové vybavenie	Výsledkový ukazovateľ 1: % rehospitalizácie/ % mortalita/ % reoperovanosti Výsledkový ukazovateľ 2: % priemerná dĺžka hospitalizácie Výsledkový ukazovateľ 3: % nemocníc/ oddelení zrekonštruovaných

• DRG - Aktualizovaný katalóg prípadových paušálov o slovenské relatívne váhy Míľnik 2: december 2022 • Sieť/nárok – ďalšie kroky optimalizácie siete • DRG - úhrady podľa DRG • Štátne nemocnice – ďalšia modernizácia procesov • Investície - Ďalšia modernizácia nemocníc Míľnik 3: december 2023 • Sieť/nárok – ďalšie kroky optimalizácie siete • DRG – úhrady podľa DRG, jednotná cena za prípad pre všetkých poskytovateľov • Štátne nemocnice – ďalšia modernizácia procesov • Investície - Ďalšia modernizácia nemocníc Míľnik 4: december 2024 • Sieť/nárok – ďalšie kroky optimalizácie siete • Zavedené dodatočné finančné mechanizmy, ktoré kompenzujú nedostatky úhrad za DRG (napr. platby za špičkové kapacity) • Štátne nemocnice – ďalšia modernizácia procesov • Investície - Ďalšia modernizácia nemocníc	(malo by odhadnúť MZ podľa toho, čo sa stihne do 2026). (+X mil. eur na splnenie štandardov kvality?) Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026 = X	Cieľ 1: Do roku 2024 (2026) úroveň V3/ČR (čo vychádza lepšie ako SK) Cieľ 2: Do roku 2024 (2026) úroveň V3/ČR (čo vychádza lepšie ako SK) Cieľ 3: X %
4. Reforma dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti Míľnik 1: december 2021 • zverejnenie analýzy revízie výdavkov na dlhodobú starostlivosť. • Vytvorenie nadrezortného orgánu pre koordináciu reformy dlhodobej starostlivosti. • príprava akčného plánu pre posilnenie dostupnosti a kvality dlhodobej starostlivosti udržateľným spôsobom • platná legislatíva k novej koncepcii dlhodobej a paliatívnej starostlivosti Míľnik 3 2022 - 2026 :	V oblasti dlhodobej starostlivosti bude v roku 2021 realizovaná revízia výdavkov, ktorá sa zameria na hlavné výzvy v oblasti dlhodobej starostlivosti. Podľa predbežnej analýzy je potrebné výrazne posilniť komunitnú a domácu starostlivosť, podporiť neformálnych opatrovateľov, ako kapacity v následnej zdravotnej starostlivosti. Je potrebné zaviesť efektívne meranie a hodnotenie kvality služieb, zvýšiť počet personálu a prehodnotiť kompetencie v riadení služieb. Spolu 600 mil. eur ročne cieľovo (dopočet na úroveň výdavkov ČR)	Výsledkový ukazovateľ 1: počet miest v domácej/komunitnej starostlivosti na 1000 obyv. Výsledkový ukazovateľ 2: Počet lôžok v následnej starostlivosti na 1000 obyv. Cieľ 1: 23 (dorovnanie na ČR, t.j. nárast o 79 %) Cieľ 2: 9,8 (dorovnanie na ČR, t.j. nárast o 92 %)

- rozširovanie komunitnej a domácej starostlivosti, transformácie na nízkapacitné pobytové zariadenia, v zdravotníctve zvýšenie pobytovej aj domácej ošetrovateľskej starostlivosti - transformácia veľkých pobytových zariadení na nízkapacitné - rozšírenie komunitných zariadení - rozšírenie domácej opatrovateľskej starostlivosti - posilnenie mobilných a domácich zložiek následnej a hospicovej starostlivosti, spolu s optimalizáciou a modernizáciou lôžok v ústavnej starostlivosti. Mobilné zložky majú cieľiť nielen na starostlivosť v domácnosti, ale aj zariadeniach sociálnej starostlivosti	Z toho cca 30 % jednorazové investície (= 180 mil. eur) – budovy, vybavenie, zaškolenie personálu, Cca 70 % OPEX – mzdy personálu, nábor, podporné služby domácich opatrovateľov (výpočet cez navýšenie miezd súčasného personálu na priemernú mzdu a nábor nového personálu) Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026 = 2,1 mld. eur Rozdelený nábeh na 6 rokov po +100 mil. eur ročne = 2 100 mil. eur v roku 2026	
5. Reforma starostlivosti o duševné zdravie Míľnik 1: december 2021 - Vykonať epidemiologický výskum - Identifikovať programy prevencie prítomné na Slovensku, ktoré sú relevantné pre podporu duševného zdravia podľa praxe v zahraničí (medzirezortné) - Preskúmať možnosti motivácie pre špecializáciu v odbore psychiatria a detská psychiatria. - Odstrániť legislatívne prekážky pre výkon psychologickéj činnosti a psychoterapie mimo rezortu zdravotníctva. - Zavedenie telemedicíny, podpora liniek pomoci - Zmeniť systémy vzdelávania odborníkov v oblasti duševného zdravia, PREČ? legislatívne umožniť zavedenie nižších úrovní psychoterapie a financovanie výkonu psychologickéj činnosti naprieč rezortmi. - Založiť nadrezortný koordinačný orgán pre reformu starostlivosti o duševné zdravie. - Analýza - prehodnotiť úhradový mechanizmus pre psychologov a možnosti finančnej podpory vysokošpecializovaného psychotherapeutického výcviku - Posilniť vzdelávanie a revíziu činnosť v predpisovaní psychofarmák.	Obráz o skutočnom výskyte duševných porúch na slovenskom území neexistuje, pritom je východiskom pre ďalšie kroky. Epidemiologický výskum môže znížiť problém so skrytou chorobnosťou, ktorú pri duševných poruchách spôsobuje stigma a neznalosť. Programy pre skorú prevenciu porúch, podporu duševného zdravia a všeobecnú informovanosť patria medzi najúčinnnejšie opatrenia v oblasti duševného zdravia a zároveň majú vysokú návratnosť investícií. Zdravotno-sociálna starostlivosť v oblasti duševného zdravia je na Slovensku zastaraná. Je potrebné výrazne posilniť deinštitucionalizáciu, zaviesť komunitnú starostlivosť, zabezpečiť špecializované oddelenia a kapacity v ústavnej zdravotnej starostlivosti, zvýšiť počet ambulantných psychiatrov, rozšíriť poskytovanie psychoterapie a zlepšiť predpisovanie psychofarmák. Nevyhnutnou súčasťou modernizácie je efektívna medzirezortná spolupráca. Spolu 230 mil . eur ročne cieľovo (dopočet na úroveň výdavkov ČR) Z toho X % jednorazové investície – centrá duševného zdravia, reprofiliácia oddelení, vybavenie, zaškolenie súčasných personálu X % OPEX – nábor personálu, mzdy, vzdelávanie v psychoterapii	Výsledkový ukazovateľ 1: počet psychiatrov Výsledkový ukazovateľ 2: počet klinických psychologov Výsledkový ukazovateľ 3: počet miest v komunitných službách (?) Cieľ 1: nárast o 150 -porovnanie s ČR veľmi konzervatívne Cieľ 2: nárast o 100 -porovnanie s ČR veľmi konzervatívne Cieľ 3: X

Míľník 2: december 2022 • Vypracovať rámcovú stratégiu reformy starostlivosti o duševné zdravie • Pripraviť plán siete komunitných služieb (centrá duševného zdravia, mobilné jednotky, krízové tímy). • Pripraviť program pre zvýšenie počtu personálu. • PREČ? - Zabezpečiť reprofiliáciu ČASTÍ? špecializovaných ústavných oddelení. • Bežiaci účinný program pre nábor psychiatrov, detských psychiatrov, gerontopsychiatrov do systému. Míľník 4: december 2024 • Rozšírenie kompetencií všeobecným lekárom v prevencii a liečbe duševných porúch (napr. skriningy) s dovozdelaním. • PREČ - Zavedenie nižších stupňov psychoterapeutického vzdelania do magisterského štúdia psychológie • Zavedené prvé komunitné riešenia - centrá duševného zdravia, mobilné jednotky a krízové centrá a case manažéri – podľa plánovanej siete Míľník 5: december 2026 • Zavedené ďalšie komunitné riešenia - centrá duševného zdravia, mobilné jednotky a krízové centrá a case manažéri – podľa plánovanej siete	Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026 = 805 mil. eur Rozdelený nábeh na 6 rokov po +38 mil. eur ročne = 805 mil. eur v roku 2026	
6. Štandardné postupy a lepší manažment pacienta Míľník 1: december 2021 • Zavedenie mapovania pohybu pacienta systémom (VAS, ŠAS, SVLZ) • štúdia o vplyve doteraz adoptovaných ŠDTP na poskytovanú zdravotnú starostlivosť a návrh stratégie udržateľnosti projektu z hľadiska pravidelnej aktualizácie SOP • Prístup do licencovaných databáz (?) • Analýza duplicitných vyšetrení a posilnenie motivácií na ich odstránenie (revízna činnosť apod)	Štandardné postupy majú potenciál zvýšiť kvalitu aj nákladovú efektívnosť slovenského zdravotníctva. Na Slovensku sa štandardné postupy tvorili pomaly a ich formu je potrebné preskúmať. Zároveň je potrebné zabezpečiť ich implementáciu vrátane monitoringu a vymáhania ich dodržiavania. Lepšiemu manažmentu pacienta pomôže sledovanie pohybu pacienta systémom, plná elektronizácia eHealth, ktorá umožní zdieľanie zdravotnej karty pacienta medzi lekármi a kontrolu duplicitných vyšetrení, liekových indikácií a interakcií. Spolu X mil . eur	Výsledkový ukazovateľ 1: Počet postupov zavedených v praxi, kontrolovaných a vymáhaných Výsledkový ukazovateľ 2: % duplicitných vyšetrení Výsledkový ukazovateľ 3: Priemerná dĺžka cesty systémom? (lepšia koordinácia vďaka eHealth) Cieľ 1: X

Míľník 2 – jún 2022: spustenie chýbajúcich modulov eHealth: eLab, eVyšetrenie, eŽiadamka, eObjednanie	(investície do spustenia eHealth a systému mapovania pohybu pacienta systémom) Celková kumulovaná investičná potreba pre roky 2021-2026 = X mil. eur	Cieľ 2: X Cieľ 3: X
7. Klinický prínos a nákladová efektívnosť zdravotníckych technológií (HTA) Míľník 1: december 2021 • Posilnenie kapacít pre analýzy kapacity na analýzu klinického prínosu a kontrolu farmako-ekonomických štúdií poskytovanými držiteľmi registrácie liekov (HTA agentúra) • Prehodnotenie kategorizácie orphan liekov, ktoré vstúpili do systému počas roka 2018 • Ďalšie opatrenia nákladovej-efektívnosti	MZ chýbajú vlastné kapacity na vykonávanie farmako-ekonomických štúdií. Posilnenie takýchto kapacít umožní aktívnejšiu prácu s nákladovou efektívnosťou. Počas roka 2018 boli vďaka (už opravenej) legislatívnej výnimke kategorizované lieky bez potreby preukázania nákladovej efektívnosti, ktoré by dnešné kritéria pre kategorizáciu nespĺnili. Je potrebné prehodnotiť ich kategorizáciu. Spolu 1,2 mil. eur cieľovo ročne na vybudovanie HTA agentúry (platy 30 analytikov) investičná potreba pre roky 2021-2026 = 4,2 mil. eur. Rozdelený nábeh na 6 rokov po +0,2 mil. eur ročne = 4,2 mil. eur v roku 2026	Výsledkový ukazovateľ X % liekov/orphanov hrađených z VZP spĺňa kritériá nákladovej efektívnosti Cieľ 1: X % (určí HTA?)
8. Úprava poisťného systému Míľník 1: december 2021 • Analýza nároku pacienta v (časovej) dostupnosti ambulantnej a ústavnej starostlivosti • Zavedenie pravidiel pre zdravotné poisťovne pre narábanie so zdrojmi určenými na zdravotnú starostlivosť. • Zaviesť systém zberu dát o čakacích lehotách v ambulantnej a ústavnej starostlivosti v súlade s optimalizáciou siete poskytovateľov a nároku pacienta. Spustiť zber dát o čakacích lehotách na vybrané akútne výkony. Míľník 2: december 2022 • Definícia nároku pacienta z hľadiska dostupnosti ambulantnej, ústavnej a diagnostickej starostlivosti	Na Slovensku je nárok pacienta z verejného zdravotného poistenia, definovaný široko a nejasne. Komplikuje to prehľad o tom, ktoré priame platby z vrecka pacienta sú oprávnené. Lekári tak môžu jednoduchšie požadovať prívysoké alebo nelegálne poplatky. Znižuje to schopnosť kontrolovať a porovnávať zdravotné poisťovne v tom, ako efektívne zabezpečujú zdravotnú starostlivosť. Poisťovne zároveň nemôžu zreteľne súťažiť v ponuke nad rámec základného balíka. Pre sledovanie dĺžky čakania pacienta na zdravotnú starostlivosť sa na Slovensku používajú čakacie listiny iba na vybrané plánované výkony. Neevidujú sa čakania na akútne výkony, ako sú objednanie k špecialistom, na MR a CT vyšetrenia alebo čakanie na operácie pri závažných diagnózach ako je rakovina prostaty. V niektorých prípadoch môže ísť aj o týždne či mesiace, dĺžka čakania sa líši medzi poskytovateľmi. Informovaní pacienti by tomu mohli prispôsobiť svoj výber lekára a tým sa dostať k zdravotnej starostlivosti skôr. Zároveň by bolo možné lepšie nastaviť požadovanú časovú dostupnosť na výkony v nároku pacienta (základnom balíku) zdravotnej starostlivosti a monitorovať jej dodržiavanie zdravotnými poisťovňami.	cieľ 1 existujúca pravidelne aktualizovaná databáza a analýza čakacích lehôt cieľ 2 schválená definícia nároku pacienta cieľ 3 existencia pravidiel pre narábanie so zdrojmi VZP (áno/nie ukazovatele/ciele)

	Neefektivita súčasného systému je aj v nejasných pravidlách pre narábanie so zdrojmi určenými na zdravotnú starostlivosť. V rokoch 2011 až 2018 vyplátili súkromné zdravotné poisťovne svojim akcionárom spolu 440 mil. eur, z toho Dôvera 408 mil. a Union 32 mil.eur. Spolu to predstavuje 223 eur na poistenca. Peniaze mohli byť alternatívne použité napríklad na zabezpečenie vyššej dostupnosti zdravotnej starostlivosti. bez (kvantifikovaných) dopadov	
9. Reforma prevencie a podpory zdravia Míľnik 1: december 2021 • pripravená analýza prevencie a podpory zdravia (v štýle revízie výdavkov) • Prehodnotenie systému odmeňovania, aby boli lekári (najmä všeobecní) motivovaní vykonávať preventívne prehliadky a očkovanie. • Analýza opatrení zvýšenia vzdelanosti obyvateľstva v oblasti a opatrení v boji proti dezinformáciám. Míľnik 2: december 2022 • pripravený akčný plán prevencie a podpory zdravia • bonifikácia pacienta za starostlivosť o zdravie Míľnik 3: december 2023 - Míľnik X: december 2024 (2030) • Implementácia akčného plánu prevencie a podpory zdravia	Slovensko zaostáva v populačných skríningoch, zaočkovanosťi proti chrípke a vo fajčení a užívaní alkoholu u mladistvých. V súčasnosti nie je k dispozícii analýza efektívnosti prevencie a podpory zdravia, z ktorej môžu vychádzať ďalšie kroky. Potrebné je vzdelávanie obyvateľstva v oblasti zdravia a boj proti dezinformáciám. Zatiaľ bez (kvantifikovaných) dopadov (je možné ich kvantifikovať v rámci vykonania analýz).	Výsledkový ukazovateľ 1 % účasť na skríningu na vybrané ochorenia Výsledkový ukazovateľ 2 Zaočkovanosť seniorov na chrípku Výsledkový ukazovateľ 3 % mladistvých fajčiarov Cieľ 1: skríning prsníka z 31 % na 52 % (dorovnanie na V3) Cieľ 2: z 13 % na 24 % (dorovnanie na V3) Cieľ 3: 31 % na 28% (dorovnanie na V3)
10. Inkluzívne opatrenia v prostredí marginalizovaných rómskych komunít Míľnik 1: december 2021 • Zavedenie ochrany pred nadmernými doplatkami za lieky na základe príjmu Míľnik 2: december 2022 • posilnenie primárnej a sekundárnej prevencie	Zatiaľ bez (kvantifikovaných) dopadov (je možné ich kvantifikovať v rámci vykonania analýz).	Výsledkový ukazovateľ 1 % matiek MRK, ktoré dostanú príspevok na dieťa podmienený účasťou na gyn. Prehliadkach Výsledkový ukazovateľ 2 Priemerné výdavky VZP na člena MRK

• vzdelávanie zdravotného personálu • pravidelný monitoring zdravotnej situácie v MRK Míľnik 3: december 2023 - Míľnik X: december 2024 • podpora vzdelávania Rómov v zdravotníckych odboroch		Cieľ 1: z 76 % na 96 % (dorovnanie na majoritu) Cieľ 2: Dorovnanie na majoritu
---	--	--

7 Verejné inštitúcie a regulácie

Slovensko má zlé výsledky vo vnímaní korupcie s prevládajúcou nedôverou v súdnictvo, prokuratúru a políciu. Vnímanie korupcie patrí medzi najhoršie krajiny v EÚ a miere nedôvery v políciu má krajina dokonca nelichotivé prvenstvo. Pre zlé regulačné prostredie pretrvávajú nepriaznivé postavenie krajiny v rebríčku Doing Business merajúceho rozvoj podnikania a konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov. Súbor inštitucionálnych a regulačných reforiem posunie Slovensko do roku 2030 vo vnímaní korupcie a v dôvere v súdnictvo a políciu na priemer krajín EÚ. Zmeny regulácií v podnikaní so zameraním na „quick start“, efektívne stavebné konania a pozemkové úpravy posunú Slovensko v Doing Business medzi 10 najlepších krajín v EÚ do roku 2024. Zmeny vo verejnom obstarávaní zvýšia jeho transparentnosť, kvalitu a konkurenciu v súťaži. Európske štandardy v jeho digitalizácii budú dosiahnuté do roku 2023. Absorpcia európskych kohéznych fondov sa do roku 2030 dostane na priemer krajín EÚ.

Výsledkové a výstupové indikátory pre verejné inštitúcie a regulácie⁵⁷

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024	Cieľ 2030
Vnímanie korupcie (bodové hodnotenie)	SK	51	51	50	50	50		57	Priemer EÚ
	EÚ	66	65	65	65	64			
Miera nedôvery v súdnictvo (% opýtaných)	SK	68	66	66	67	62		53	Priemer EÚ
	EÚ	43	44	41	43	44			
Miera nedôvery v políciu (% opýtaných)	SK	52	50	52	51	55		39	Priemer EÚ
	EÚ	27	25	25	24	26			
Doing Business (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK	34	36	38	38	45			
	EÚ	31	32	34	36	39			TOP10 v EÚ
								Medián EÚ	

Slovensko patrí v ukazovateli vnímanej korupcie medzi najhoršie krajiny v EÚ. Transparentné a nekorupčné prostredie vplyva pozitívne na hospodársky rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a ekonomická stabilita. V indikátore vnímania korupcie Slovensko je šieste najhoršie v EÚ⁵⁸, patrí mu 59. miesto zo skúmaných krajín. Podiel korupcie v bežných životných situáciách klesá⁵⁹, problémom je predovšetkým veľká, do politického systému prerastajúca korupcia (*state capture*). Korupcia predstavuje na Slovensku podľa *Správy o globálnej konkurencieschopnosti*⁶⁰ výraznú prekážku podnikania. Efektívny boj s korupciou si vyžaduje zvýšenie transparentnosti, kvalitné verejné služby a zúženie

⁵⁷ Vo všetkých mapovaných indikátoroch sa Slovensko do roku 2024 posunie o polcestu k priemeru EÚ.

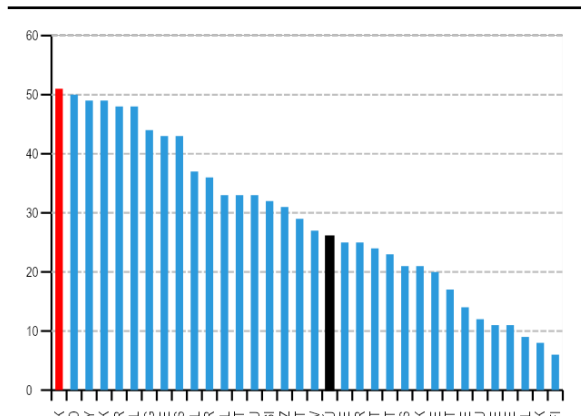
⁵⁸ <https://transparency.sk/sk/slovensko-opat-kleslo-v-rebricku-vnimania-korupcie/>

⁵⁹ <https://transparency.sk/sk/prieskumy/>

⁶⁰ [Svetové ekonomické fórum: The Global Competitiveness Report 2019](#)

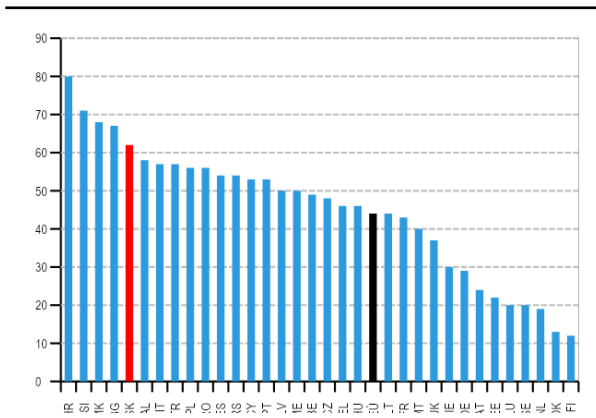
priestoru pre nekalé aktivity pri nakladaní s majetkom štátu, verejných inštitúcií a samospráv. Vnímanie korupcie je spojené taktiež s dôverou v súdnictvo a políciu. Slovensku patrí podľa prieskumu Eurobarometra v dôvere obyvateľstva k týmto inštitúciám k najhorším krajinám v EÚ.

Graf X: Miera nedôvery v políciu (% opýtaných)

Zdroj: [Standard Eurobarometer 91](#)

Graf X: Miera nedôvery v súdnictvo (% opýtaných)

Zdroj: [Standard Eurobarometer 91](#)

Predpokladom dôvery v súdnictvo je vymožitelnosť práva a sudcovská etika. V efektívite zohráva zásadnú rolu dĺžka súdnych konaní. Slovenské súdnictvo posledné roky zaostávalo za najlepšimi krajinami hlavne v dĺžke súdnych konaní a v miere vybavenosti konaní. Výrazne zlepšenie v poslednom hodnotiacom kole CEPEJ je výsledkom zvýšenej efektívnosti slovenských súdov, ale aj zmenou metodiky vykazovania údajov⁶¹. Dĺžka súdnych konaní v obchodných sporoch však naďalej rastie. Výzvou tiež zostávajú viac ako 3 milióny exekúcií výrazne zaťažujúcich prácu sudcov

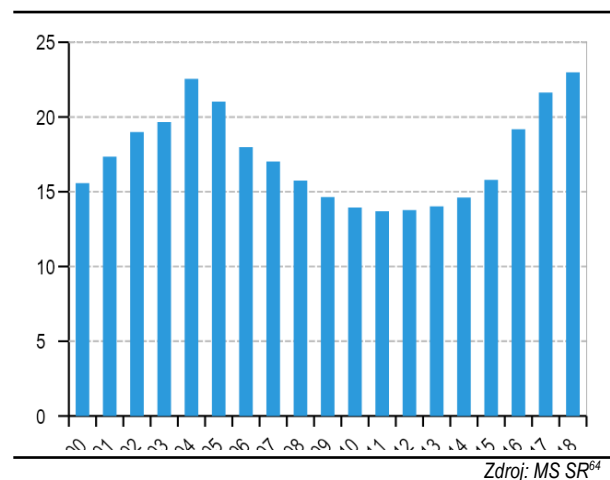
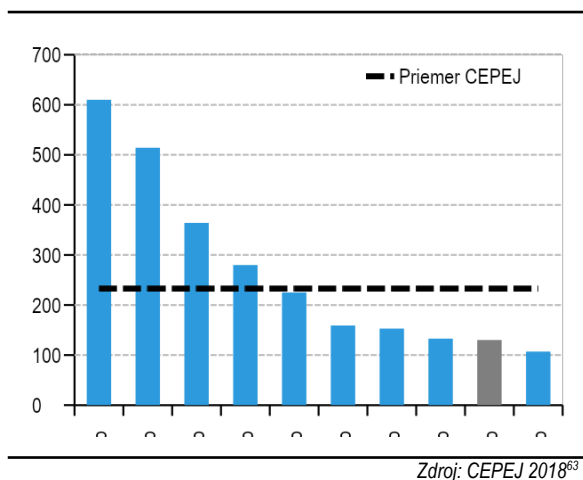
a súdneho personálu, čo narušuje tak efektívny chod súdneho systému. Opatrenia v súdnictve by mali mať za cieľ naďalej zlepšovať mieru vybavenosti súdnych konaní a skrátiť ich dĺžku. Nedostatkom slovenského súdneho systému je aj nedostatočná právna pomoc najzraniteľnejším skupinám- chýba špecializovaný exekučný a bankrotový súd.

Graf X: Dispozičný čas v občianskych a obchodných vecí v dňoch⁶² (2016)

Graf X: Dĺžka súdnych konaní v obchodných sporoch v mesiacoch

⁶¹ Porovnanie sa týka súdov prvého stupňa. Zmena metodiky vo vykazovaní voči CEPEJ scoreboard: V roku 2017 sa za rok 2016 poskytli po prvýkrát dáta pre potreby scoreboard (CEPEJ) v štruktúre vecí rozhodnutých a nerozhodnutých a nie v štruktúre vecí vybavených a nevybavených, ako tomu bolo v predchádzajúcich rokoch. Uvedené bolo možné urobiť preto, že z dôvodu auditu realizovaného organizáciou CEPEJ za oblasť súdnictva v roku 2017 a s pokračovaním do dnes, sa urobil jednorazový dozor nerozhodnutých vecí a od roku 2017 sa zber nerozhodnutých vecí zaviedol ako povinný. Zjednotením metodiky s porovnávanými štátmi použitím rozhodnutých namiesto vybavených vecí sa ukazovatele efektivity súdnictva výrazne zlepšili. Rovnako, ak CEPEJ udával disposition time (DT) pred rokom 2016 za SR, počítal ho z pomeru nevybavených vecí ku vybaveným veciam, čo je nesprávny výpočet. Nevybavených vecí na súdoch v SR je viac ako nerozhodnutých, preto DT vychádzal v rokoch pred 2016 horšie ako po 2016, kedy sa už na CEPEJ počítal z nerozhodnutých vecí.

⁶² Disposition time – dispozičný čas, jedná sa o vypočítanú veličinu pomeru nerozhodnutých vecí na konci roka a rozhodnutých vecí v danom roku pre násobenú počtom dní v kalendárnom roku t.j. (nerozhodnuté veci/rozhodnuté veci)*365. Jedná sa o odhadovaný čas v dňoch, ktorý má informatívny charakter a indikuje, koľko času by trvalo dorozhodovanie nerozhodnutých vecí na konci roka, ak by súd rozhodoval rovnakou výkonnosťou ako predchádzajúci rok a zároveň by sa ničím iným (nové veci) nezapodieval.

Výdavky na policajný zbor dosiahli v roku 2018 1,27 % HDP, zatiaľ čo priemer krajín EÚ bol výrazne nižší (0,84 % HDP). Obyvatelia majú nižší pocit bezpečia pri nočnej chôdzi (63,5 % vs. 74,9 % priemer EÚ) a v počte vrážd na 100-tisíc obyvateľov je Slovensko vo výsledkoch tiež mierne nadpriemerom (1,2 vs. 1,0). Stanoviť iné medzinárodné porovnateľné výsledkové indikátory v oblasti polície je takmer podstatne nemožné. Policajný zbor ustrnul svojim riadením, štruktúrou jednotlivých zložiek a výkonov v 80 – tých rokoch. Dochádza neustále napr. k využívaniu príslušníkov poriadkovej polície ako „dopravákov“ či častým a nezmyselným organizačným zmenám. Častokrát zriaďovali nové útvary Policajného zboru formálne, bez adekvátneho vybavenia a reálnej náplne práce. Výmena vedúcich funkcionárov na základe volieb nevytvoril efektívne podmienky pre boj proti organizovanému zločinu na Slovensku. Pre zvýšenie dôvery občanov je potrebná komplexná a moderná reforma Policajného zboru, a posilnenie niektorých inštitúcií (napr. NAKA).

Výrazné bariéry pre podnikanie na Slovensku tvoria administratívne prekážky pre začatie podnikania a pomalé procesy pri získavaní stavebných povolení. Regulačné prostredie pre podnikanie sa zhoršuje, čo vidno v medzinárodných porovnaniach krajín Doing Business od Svetovej banky (45. miesto zo 190 hodnotených krajín, 18 miesto v EÚ) alebo OECD indexu regulácii (Product market regulation). Pre začatie podnikania je problémom najmä potreba rôznych licencií a povolení ako aj výrazná regulácia pri profesionálnych službách. Pri stavebných konaniach je veľkou výzvou najmä ich dĺžka, spôsobená nielen legislatívou, ale aj ťažkopádnosťou stavebných úradov a samospráv. Nové stavebné zákony podporené elektronickými službami by výraznejšie zrýchlili stavebné konania⁶⁵. K zlepšeniu v podnikateľskom prostredí by prispeli aj úkony dotýkajúce sa vymožiteľnosti práva (vymáhateľnosť zmlúv, riešenie insolventnosti, ochrana drobných akcionárov).

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, ale aj územný rozvoj výrazne ovplyvňuje extrémne rozdrobené vlastnícke vzťahy k poľnohospodárskej a lesnej pôde, ktoré obmedzujú trh s pôdou. Problém vlastníckych vzťahov k pozemkom ovplyvňuje aj samotných vlastníkov, ktorí majú obmedzené možnosti nakladať so svojou pôdou. K jednému pozemku má vlastnícky vzťah priemerne až 12 vlastníkov a jeden vlastník má spoluvlastnícky vzťah v priemere k 23 parcelám. Celkovo je evidovaných 4,4 mil. vlastníkov⁶⁶. Tvary jednotlivých pozemkov sú nevhodné a neodzrkadľujú súčasné pomery v krajine a ich užívanie. Poľnohospodárske subjekty si aj kvôli rozdrobenosti pôdy a vysokému počtu neznámych vlastníkov pôdy najmä prenajímajú, a to približne 91 % obhospodarovanej pôdy. Rozdrobenosť vlastníctva brzdí vstup nových subjektov do poľnohospodárskej produkcie. Štát rieši tento problém iba veľmi pomaly v extravilánoch pozemkovými úpravami, ktorými sa menia tvary pozemkov a vlastnícke vzťahy k nim. Od roku 1992 sa ukončilo iba 414 komplexných projektov pozemkových úprav a 133 projektov jednoduchých pozemkových úprav na celkovom počte 3 525 katastrálnych území.

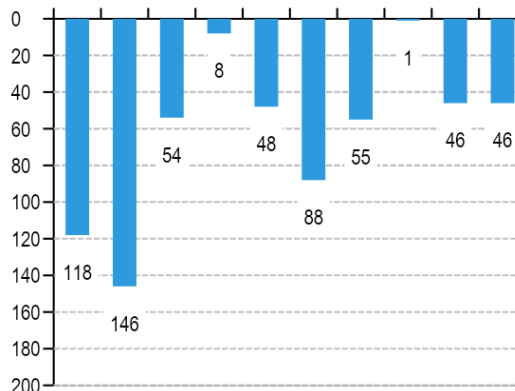
⁶³ <https://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/cepej/evaluation/2016/STAT/default.asp>

⁶⁴ <http://web.ac-mssr.sk/statistické-rocenky/>

⁶⁵ Návrhy uviazli vo fáze vyhodnotenia medzirezortného pripomienkového konania.

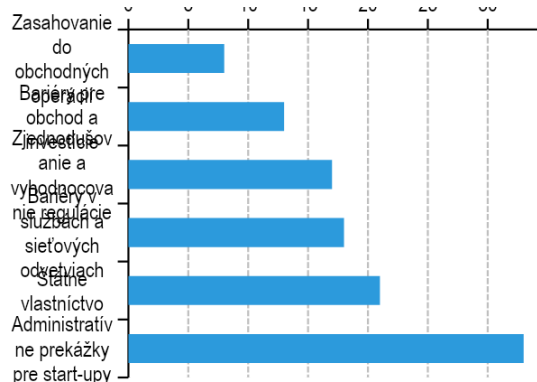
⁶⁶ <https://www.mpsr.sk/download.php?fiD=16473>

Graf X: Postavenie Slovenska v jednotlivých hodnotených oblastiach Doing Business (poradie)

Zdroj: [DB 2020](#)

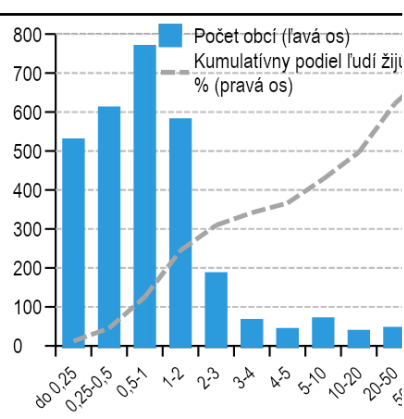
Graf X: Postavenie Slovenska v jednotlivých tematických indikátoroch PMR 2018

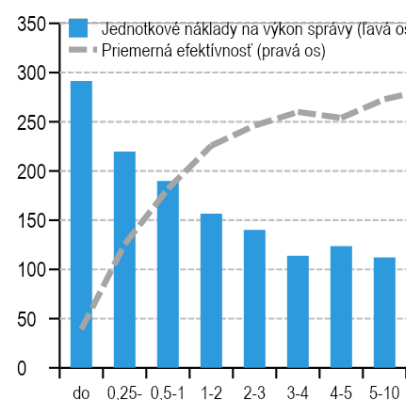
Zdroj: [OECD Product Market Regulation](#)

Miestne samosprávy na Slovensku sú veľmi rozdrobené, čo sa prejavuje v neefektívnom vykonávaní ich správy⁶⁷. V súčasnosti existuje takmer 3 tisíc, z čoho 92 % obcí má menej ako 3 000 obyvateľov. Pričom podiel ľudí žijúcich v obciach do 3 000 obyvateľov je menej ako dve pätiny⁶⁸. Rozdrobenosť obcí na Slovensku sa prejavuje v neefektívnom vykonávaní ich správy. Efektívnosť výkonu správy obcí do určitej miery rastie s počtom obyvateľov. Obce do 250 obyvateľov vynakladajú na výkon správy (časť administratívnych nákladov,) až polovicu všetkých svojich výdavkov. Zvyšná polovica smeruje na rozvoj obce a poskytovanie služieb ako je napr. údržba ciest, sociálna oblasť a pod. Naopak, obce s počtom obyvateľov od 20 tisíc do 50 tisíc dokážu až 90 % svojich výdavkov alokovať do rozvoja obce a poskytovania verejných služieb, mimo výkonu správy. Veľkostná kategória obcí od 20 tisíc do 50 tisíc obyvateľov je vo výkone správy najefektívnejšia⁶⁹.

Graf x: Počet obcí v jednotlivých veľkostných kategóriách (v tis. obyvateľov) a kumulatívny podiel ľudí v nich žijúcich

Graf 3: x Priemerná efektívnosť (v %) a jednotkové náklady na výkon správy (eur) podľa jednotlivých veľkostných skupín obcí (v tis. obyvateľov)

⁶⁷ Ide o priemer údajov za roky 2015 až 2017. Výpočet efektívnosti pozri v analýze IFP a Katedry verejnej správy a regionálneho rozvoja [Skrýty poklad v samospráve: Alternatívne možnosti sústredenia výkonu správy v samosprávach \(jún 2017\)](#).

⁶⁸ Taktiež v porovnaní so zahraničím sú samosprávy v SR výrazne rozdrobené. Priemerný počet obyvateľov obce na Slovensku je 1 850, čo je 3-krát menej ako priemer EÚ 28 (5 765) a 5-krát menej ako priemer OECD (9 440).

⁶⁹ S ďalším rastom počtu obyvateľov efektívnosť obcí klesá. Podieľajú sa na tom rastúce náklady z rozsahu. Tie sú spôsobené napr. zložitejšou komunikáciou, koordinačnými problémami, či nedostatkom kontroly.

Kvalitné verejné služby by mali byť podporené vlastnými kvalitnými analytickými činnosťami štátu.

Analytické jednotky by sa mali zameriavať na výsledkové ciele rezortov a monitorovanie ich plnenia a postupné dosahovanie výstupových cieľom definovaných v tejto stratégii. Na centrálnych ministerstvách a úradoch pracuje začiatkom roka 2020 v 16 analytických jednotkách 169 štátnych analytikov s rôznymi štandardami práce. Ich počty nie sú dostatočné na pokrytie potrebnej agendy, ich mzdy sa výrazne líšia a nie sú dostatočne konkurencieschopné voči súkromnému sektoru. Zároveň ich financovanie je neflexibilné kvôli závislosti na eurofondoch.

Vo verejnej správe stále neprebíha dostatočné množstvo transparentných výberových konaní na riadiace pozície⁷⁰. Kvalita inštitúcií pritom závisí práve od obsadenia riadiacich pozícií. Stav pretrváva napriek opakovanej novelizácii zákona o Štátnej službe. Výberové konania nie sú dostatočne otvorené s jednoznačnými požiadavkami na odbornosť, s vyhodnotením žiadostí a prezentácie kandidátov na verejnom vypočutí pred odbornou komisiou. Najlepšou praxou v slovenských podmienkach je nateraz výber Predsedu Rady pre rozpočtovú zodpovednosť v roku 2020.

Chýbajúca administratívna kapacita štátu generovať a implementovať politiky sa prejavuje pri aj v slabom čerpaní kohéznych fondov. Slovensko je na chvoste využívania týchto zdrojov (32 % za programové obdobie 2014 ž 2020⁷¹) a pritom sú finančné zdroje určené na rozvoj ekonomiky, a to rovnako tak na zvýšenie kvality života ako jej výkonnosti. Krajina pravidelne čelí tzv. de-commitmentu (149 mil. Eur za roky 2017 a 2018, t.j. záväzok za roky 2014 a 2015). Brzdou čerpania je aj fragmentovaný inštitucionálny rámec, ktorý si vyžaduje reformu ale aj neexistujúce strategické dokumenty s pripravených investíciami.

Verejné obstarávanie prešlo za posledné roky viacerými zmenami, ktoré neviedli k zvýšeniu súťaživosti a jeho dôveryhodnosti⁷². Naďalej absentuje zber a aplikácia dátovej analytiky na predikciu počtu predložených ponúk či cien. Stav dät limituje centralizáciu nákupov, hodnotenie kvality a samotný manažment nákupov v inštitúciách. Digitalizácia verejného obstarávania nespĺňa atribúty štandardizovanej informácie, čo má nepriaznivý vplyv na využívanie dátovej analytiky. Opakované zvýšenie limitu pre podlimitné zákazky viedlo k tzv. „bunching-u“ t.j. zvýšeniu nominálnych zákazok na strane obstarávateľa a zníženiu počtu kalendárnych dní k prihláseniu sa do súťaže⁷³. Použitie kvalitatívnych kritérií v roku 2018 pokleslo na 4 % z 8 % v roku 2017, kým počet obstarávaní s jedným uchádzačom sa zvýšil zo 14 % v roku 2017 až na 22% % o rok neskôr.

⁷⁰ Komplexné údaje o počte netransparentných konaní neexistujú.

⁷¹ k 31.3.2020

⁷² Podľa EK v transparentnosti v zmysle zverejňovania informácií je Slovensko **na špičke krajín EÚ**. Vzhľadom na neštruktúrovanosť zverejňovaných informácií sa s údajmi pracuje minimálne.

⁷³ Transparency International Slovensko.

Reformný štart v rokoch 2020 a 2021 – rýchlo implementovateľné opatrenia v kvalite verejných inštitúcií a regulácií

Krátky popis opatrení pre roky 2020 a 2021	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Komentáre (časovanie, míľniky)
Opatrenia na boj proti korupcii (ukazovateľ vnímanie korupcie, miera nedôvery v políciu)	Pre zefektívnenie boja proti korupcii sa zavedie nová koncepcia preukazovania pôvodu majetku. Odstráni ústavné rozpory súčasného nefunkčného zákona a zavedie efektívny nástroj na postihovanie nelegálnych príjmov. Zlepšia sa pravidlá na kontrolu majetku verejných funkcionárov. Zavedie sa napríklad povinnosť deklarovať zmeny v majetku a uvedenie prírastku majetku verejného funkcionára. Do praxe sa dostane funkčný mechanizmus hmotnej zodpovednosti a trestania pochybení verejných funkcionárov pri nakladaní s verejnými prostriedkami. Podľa odporúčania medzinárodných inštitúcií sa zriadi nezávislá inštitúcia na kontrolu integrity verejných funkcionárov, konfliktu záujmov, lobbingu a majetkových priznaní. Posilnia sa kompetencie Najvyššieho kontrolného úradu. Personálne sa dobuduje Úrad na ochranu oznamovateľov korupcie. Rozšíri sa zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Pre vyššiu transparentnosť vo verejnej správe sa rozšíri okruh zverejňovaných informácií (o verejných funkcionároch, starostoch, primátoroch a predsedoch VÚC, o uchádzačoch vo výberových konaniach na verejnú funkciu).	Míľnik 1: jún 2021 101/2010 Z. z. Zákon o preukazovaní pôvodu majetku (zrušenie a návrh novej legislatívy) Nový zákon pre inštitúciu na kontrolu integrity verejných funkcionárov, konfliktu záujmov, lobbingu a majetkových priznaní 39/1993 Z. z. Zákon o Najvyššom kontrolnom úrade SR (novela) 54/2019 Z. z. Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti 211/2000 Z. z. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám (novela) Zákon č. 546/2010 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (novela)
Reforma Súdnej rady SR a Ústavného súdu SR (ukazovateľ Miera nedôvery v súdnictvo)	Pre obnovu dôvery v právny štát a s cieľom očisty justície sa zmení Ústavný zákon v oblasti justície: • reforma zloženia Súdnej rady SR v podobe zavedenia regionálneho princípu pri voľbe jej členov sudcami tak, aby sa zvýšila jej reprezentatívnosť; • previerky majetkových pomerov všetkých sudcov a previerky sudcovskej spôsobilosti; • reforma zloženia Ústavného súdu SR s brzdami proti pasivite parlamentu pri	Míľnik 1: júl 2020 Ústavný zákon v oblasti súdnictva Míľnik 2: vykonávacie zákony vyplývajúce z ústavného zákona: júl 2020 – Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade júl 2020 – Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde SR október 2020 – Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach

	nezvolení kandidátov na ústavných sudcov, ako aj s brzdou proti koncentrácii moci v rukách jednej politickej reprezentácie pre prípad, že by väčšina ústavných sudcov bola volená jednou politickou garnitúrou; • zavedenie vekového cenzu pre zánik funkcie sudcu všeobecného súdu a sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky; • zriadenie Najvyššieho správneho súdu SR, ktorý bude plniť aj funkciu disciplinárneho súdu pre sudcov a ďalšie právnické profesie. Zmeny v sudcovských zákonoch majú viesť napríklad k riešeniu odmeňovania členov Súdnej rady SR, ktorí nie sú sudcami. Rovnako majú zaviesť nástroje na podporu uchádzačov o funkciu sudcu z mimojudiciálneho prostredia. Zavedie sa tiež právo sudcu verejne odôvodniť svoje rozhodnutie, ktoré nie je právoplatné. Rovnako sa budú riešiť nástroje na správne riešenie etických dilem v právnických profesiách, vrátane etických komisií ako aj dôsledné a férové vyvodzovanie subjektívnej zodpovednosti za prieťahy v konaní.	
Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre (ukazovateľ Miera nedôvery v súdnictvo)	Cieľom navrhovanej zmeny je rozšíriť okruh kvalifikovaných subjektov a inštitúcií oprávnených podať návrh kandidáta na funkciu generálneho prokurátora. Proces overovania spôsobilosti navrhnutých kandidátov na generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora pred voľbou a proces voľby bude obdobný ako pri sudcoch Ústavného súdu SR. Zmeny v legislatíve zavádzajú aj ďalšie prvky na posilnenie transparentnosti výberových konaní, disciplinárnych konaní, hodnotenia prípravnej praxe právneho čakatela prokuratúry, najmä zavedením externého člena z databázy vytvorenej Súdnou radou SR do všetkých komisií, zverejňovaním odlišného stanoviska a ďalších podkladov a informácií k jednotlivým procesom.	Míľnik 1: september 2020- prelomenie prezidentkinho veta parlamentom Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre

Efektívnejšie zaistovanie majetku, prikrmovanie aj ohýbania práva (ukazovateľ Miera nedôvery v súdnictvo, ukazovateľ Vnímanie korupcie)	S cieľom obnovy dôvery v právny štát sa zefektívni zaistovanie majetku a jeho správa. Návrh legislatívy zavedie aj dve nové skutkové podstaty trestných činov – trestný čin zneužitia práva (ohýbanie práve) a trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody (prikrmovanie).	Míľnik 1: jún 2020 Zákon o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku (nový návrh zákona) 300/2005 Z. z. Trestný zákon 301/2005 Z. z. Trestný poriadok
Nový obchodný register (ukazovateľ Doing Business)	S cieľom zlepšenia podnikateľského prostredia sa zavedie obchodný register vrátane zavedenia externých registrátorov (notárov) v agende obchodného registra.	Míľnik 1: jún 2021 530/2003 Z. z. Zákon o obchodnom registri
Exekučná amnestia (ukazovateľ Miera nedôvery v súdnictvo)	S cieľom odbremenenia inštitúcií v oblasti súdnictva pri vymáhaní exekúcií sa navrhne legislatíva, aby sa stali dlhy fyzických osôb voči verejnoprávnym inštitúciám nevymáhateľné, ak dlžník zaplatí ich časť.	Míľnik december 2020
Debyrokratizačné balíky (ukazovateľ Doing Business)	S cieľom zlepšenia podnikateľského prostredia sa schvália balíky drobných opatrení, ktoré ako celok významne zjednodušia podnikanie.	Míľnik 1: december 2020: Prijatie balíka 100+ opatrení na zjednodušenie podnikania Míľnik 2: december 2021: prijatie ďalšieho balíka 100+ opatrení na zjednodušenie podnikania
Elektronický kontrakčný systém (bez ukazovateľa)	V roku 2021 sa ukončí zmluva Elektronického kontrakčného systému (EKŠ), ktorý je neštátny. Vzhľadom na množstvo používajúcich obstarávateľov by sa pri nepredĺžení zmluvy presunuli ich nároky na vestníky.	Míľnik december 2021: zazmluvniť EKŠ.

Hlavné strategické politiky a iniciatívy v kvalite verejných inštitúcií a regulácií do roku 2030

Popis strategických politík do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy a ciele
4. Súdna mapa a špecializácia súdov Slavo - Justičné vzdelávacie centrum - Nové mestské sudy - Vytvorenie Centrálného digitalizačného strediska pre sudy	Legislatíva: Návrh zákona o sídlach a obvodoch súdov SR Reforma súdnej mapy bude jedným z nástrojov na dosiahnutie efektívnej justície a pretrhnutie korupčných väzieb v justícii. Zároveň vytvorí priestor na špecializáciu sudcov na hlavné agendy s cieľom zefektívnenia súdnictva.	

 Zriadenie podpornej analytickej jednotky pre súdy (ukazovateľ miera nedôvery v súdnictvo, ukazovateľ vnímanie korupcie)	Reforma s výhľadom do roku 2022 bude spočívať v niekoľkých fázach prekresľovania a zväčšovania plochy súdnych obvodov, znižovania ich počtu a s tým spojeným „zväčšovaním kapacít súdov“. Redukciou počtu a zväčšením ľudských kapacít nových súdov vznikne priestor pre špecializáciu sudcov a následne rastu potenciálu skvalitnenia ich rozhodovacej činnosti. Reorganizujú a modernizujú sa justičné vzdelávacie a školiace zariadenia za účelom podpory špecializácie sudcov a rozvoja rezortných ľudských zdrojov Zriadenie mestských súdov do roku 2022 v Bratislave a Košiciach, bude jedným z komplementárnych projektov k reforme súdnej mapy. Počíta so zriadením dvoch moderných súdov v najväčších populačných centrách krajiny, za účelom skvalitnenia služieb občanom. Do roku 2022 sa zriadi centrálna podateľňa fyzických podaní a zdigitalizuje sa zbierka listín. Cieľom je zjednodušenie prístupu k službám súdov pre občanov (digitálny prvok). S cieľom zvýšenia kvality súdnictva vznikne do roku 2022 analytická jednotka. Bude poskytovať podporné analytické kapacity pre sudcov okresných a krajských súdov za účelom zrýchlenia procesu naštudovania prípadov.	
5. Reforma NAKA (PZ bude doplnený) Lucia (ukazovateľ miera nedôvery v políciu, ukazovateľ vnímanie korupcie)	Cieľom reformy Národnej kriminálnej agentúry (NAKA) je znemožniť využívanie Slovenskej republiky ako vstupnej brány do finančného a ekonomického prostredia EU zločineckými medzinárodnými organizáciami mimo EU pochádzajúcimi z Ruska, Číny a iných tretích krajín mimo EU. Národná kriminálna Agentúra (ďalej len NAKA) sa bude prioritne zaoberať finančným vyšetrovaním, preverovaním pôvodu majetku, odhaľovaním a vyšetrovaním legalizácie príjmov pochádzajúcich z trestnej činnosti, identifikáciou štruktúr, ktoré sú do týchto činností zapojené, nelegálnym odčerpávaním peňazí poskytovaných z rôznych dotácií EU, alebo Slovenskej republiky. Identifikácia štruktúr, schém (ako sa vykonávajú) a osôb, ktoré sa do týchto schém zapájajú (vrátane štátnych úradníkov, vysokopostavených osôb). Ďalej	

	identifikovať trestnú činnosť, ktorá takéto finančné prostriedky produkuje, tieto finančné prostriedky sa osoby následne snažia zlegalizovať a napokon korupčné správanie zodpovedných pracovníkov štátnej správy, ktoré tieto vyššie spomenuté veci umožňuje realizovať. NAKA bude spolupracovať s výborom expertov na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu (MONEYVALL). 1. Zistiť na aké účely sa takto získané a preprané finančné prostriedky používajú - Financovanie terorizmu - Financovanie drogovej trestnej činnosti - Financovanie extrémizmu - Financovanie skupín, ktoré narušujú chod demokratického zriadenia Slovenskej republiky - Financovanie ďalšej závažnej trestnej činnosti 2. Identifikovať prienik nadnárodného zločinu do štruktúr Slovenskej republiky - Investície štruktúr nadnárodného zločinu na území Slovenskej republiky - Zistiť pôsobenie týchto štruktúr majúcich za cieľ prostredníctvom Slovenskej republiky ako členského štátu EU preniknúť na trh EU a poškodzovať záujmy samotnej Slovenskej republiky a členských štátov Vytvorí sa nová služba kriminalistickej techniky zahŕňajúca profesionálnu ohliadku miesta činu priemyselných havárií, ekologických a iných katastrof veľkého rozsahu. Bude vykonávať zaisťovacie úkony pri kybernetických útokoch, zaisťovanie počítačov a analýza dát, využívajúc digitálne stopy podľa trestného práva. Bude zabezpečená kompatibilita s vyšetrovacími orgánmi EU a súčinnosť v medzinárodnom meradle. Reforma úradu medzinárodnej policajnej spolupráce (UMPS) – vytvorí sa jedna centrála na získavanie informácií súvisiacich s medzinárodným zločinom, posilní sa koordinácia medzinárodného	
--	---	--

	vyšetrovania a schopnosť poskytnúť včasnú a vyčerpávajúcu súčinnosť inštitúciám EU ako napr. Europrokurátorovi.	
6. Zefektívnenie centier právnej pomoci Slavo	Rozširovanie siete centier právnej pomoci do roku 2022, vrátane vývoja digitálnych aplikácií.	
7. Boj proti praniu špinavých peňazí (ukazovateľ miera nedôvery v políciu, ukazovateľ vnímanie korupcie) Míľnik 1: do 2022 vznik centrálného registra bankových účtov pre PO aj FO v NBS Míľnik 2: do 2022 transpozícia článku 32s smernice EP a Rady 2018/843	Slovensku v boji proti praniu špinavých peňazí nedosahuje pokrok a to z pohľadu povinnej transpozície legislatívy, ale i inštitucionálneho rámca, ktorý by vykonával odhaľovanie trestnej činnosti, legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Potrebné je vytvoriť register bankových účtov, ktorý by zabezpečoval komunikáciu medzi finančnou spravodajskou jednotkou, orgánmi činnými v trestnom konaní (polícia, prokuratúra) a prípadne finančným riaditeľstvom (KUFS) Potrebná investícia: 2mil.eur.	Cieľ 1: Vytvorenie štatistiky pre počet a efektívnosť návrhov prokuratúry, trestného stíhania vo veci odhaľovania trestnej činnosti prania špinavých peňazí, legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.
8. Stavebný zákon a digitalizácia stavebných konaní (ukazovateľ Doing Business) Míľnik 2021: Schválenie Stavebného zákona a Zákona o územnom plánovaní	Stavebný zákon sa rozdelí na 2 časti: Stavebný zákon a Zákon o územnom plánovaní. Úprava tiež prinesie digitalizáciu procesov v územnom plánovaní ako aj pre stavebnom konaní. Stavebný zákon skráti proces výstavby skrátením rozhodovania orgánov, prenáša výkon štátnej stavebnej správy z obcí na štátny orgán s ambíciou posilniť kvalitu rozhodovania, posilní postavenie vlastníkov pozemkov a stavieb ako aj rolu projektanta. Zákonom by sa malo výrazne zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku Doing Business. Zákon o územnom plánovaní prinesie nielen digitalizáciu územných plánov, ale aj povinnosť mať územný plán na všetky obce a zjednodušenia v obstarávaní územnoplánovacej dokumentácie. Skrátenie stavebných konaní si vynúti zmeny aj v iných legislatívnych normách upravujúcich napr. zápis do katastra nehnuteľností.	Cieľ: 2024 - Zdigitalizované územné plány pre 20% územia Slovenska Cieľ: 2026 – Zdigitalizované územné plány pre 50% územia. Míľnik: 2021: Schválenie Stavebného zákona a Zákona o územnom plánovaní Cieľ: Skrátenie dĺžky stavebného konania podľa Doing Business metodiky na 150 dní (v súčasnosti 300 dní)
9. Kontinuálne prehodnocovanie bariér v podnikaní (ukazovateľ Doing Business)	Prijímaním pravidelných debyrokratizačných balíkov opatrení sa postupne zlepší a zjednoduší podnikateľské prostredie, čo by sa malo prejavíť aj v rebríčku Doing Business a vo vyššej podnikateľskej aktivite. Debyrokratizačné balíky sa budú venovať aj začatiu podnikania. Nevyhnutné procedúry na začatie podnikania sa zlúčia do jedného	Cieľ: 2020-2023 Jeden debyrokratizačný balík každý rok Cieľ: 2024 – Čas na založenie podnikania podľa Doing Business metodiky 1 deň Cieľ: 2024 – Počet procedúr na založenie podnikania podľa

	úkonu a doba založenia firmy sa skráti na jeden deň.	Doing Business metodiky - 1 procedúra Cieľ 2024: Poradie v rebríčku Doing Business – 14. miesto v EÚ
10. Strategické riešenie pozemkových úprav (ukazovateľ Doing Business)	Výrazne sa zrýchli proces pozemkových úprav na približne 120 katastrálnych území ročne. Súčasťou pozemkových úprav bude aj zapracovanie zelených riešení ako napr. remísky, aleje, vetrolamy, vodozadržné a protierózne opatrenia. Náklady: 36,4 mil. eur ročne (1 093 mil. eur spolu)	Cieľ: 2021-2024 Počet začatých projektov pozemkových úprav – 120 ročne
11. Reforma samospráv Jožo	Reforma sa uskutoční k dátumu komunálnych volieb v novembri 2022. Cieľom reformy je kvalitnejšie poskytovanie služieb občanom a jednoduchšia orientácia občana v štruktúre a kompetenciách verejnej správy. Vyššia efektívnosť usporiadania a riadenia samospráv uvoľní peniaze, ktoré môžu byť použité na zelený rozvoj samospráv ako aj lepšie ohodnotenie zamestnancov. Reformou budú alokované kompetencie samospráv tak, aby boli vykonávané kvalitne (s pridanou hodnotou pre občana) a efektívne (rozumné hospodárenie s verejnými zdrojmi) . Na základe novej alokácie kompetencií pre samosprávy sa určia kategórie obcí, ktoré budú vykonávať rôzne škály kompetencií. Na základe rozdelenia kompetencií sa nastaví ich financovanie. Správne členenie bude vychádzať z funkčných väzieb (dochádzky ľudí). Zachová sa identita pôvodných obcí. Obce sa nebudú zlučovať do väčších celkov, pristúpi sa k úprave ich kompetencií na základe veľkostných kategórií. V prípade Bratislavy a Košíc bude aplikovaná len jedna úroveň riadenia (zrušia sa mestské časti). Príjmový mix samospráv sa upraví tak, aby bol menej pro-cyklický. Dôjde k vyššiemu zastúpeniu majetkových daní a k zníženiu priamych daní.	

12. Dobudovanie štátnych analytických jednotiek Kurian (ukazovateľ % implementovaných reformných balíkov NIRP)	S výhľadom do roku 2024 sa zlepšia analytické činnosti štátu. Dobudovanie analytických jednotiek na ministerstvách a centrálnych úradoch by si vyžadovalo 174 nových analytikov (celkovo by ich bolo 343 plus 43 osôb obslužný personál, čo je spolu 386 zamestnancov). Súčasťou štruktúry analytických kapacít je aj dobudovanie centrálnej investičnej autority na ÚHP, ktorá by mala zastrešovať celý proces prípravy investícií od stratégie až po realizáciu. Jej vznik by si vyžadoval približne 24 nových analytických pozícií (4 vedúce a 20 výkonných pozícií). Insourcovaním časti analytických a konzultantských činností, na ktoré dnes štát ročne míňa okolo 27 mil. eur. vzniká priestor pre finančnú úsporu a väčšiu relevantnosť analytických výstupov.	
13. Smart riadenie ľudských zdrojov vo verejnom sektore Kurian (ukazovateľ vnímanie korupcie, % implementovaných reformných balíkov NIRP, % absorpcia kohéznych zdrojov)	Rada pre štátnu službu sa transformuje na modernú HR agentúru pracujúcou na základe výsledkových ukazovateľov Trendy v personálnej politike musia byť v súlade s prechodom na digitálnu a zelenú ekonomiku a zvyšovať transparentnosť verejnej služby. Agentúra bude riadiť a pravidelne verejne vyhodnocovať zvyšovanie kvality ľudského kapitálu vo verejnom sektore. Zákon o štátnej službe musí definovať výkonnostné ukazovatele personálnej politiky. Analytické kapacity štátu zdefinujú strategické pozície vo verejnom sektore na ktoré sa budú uplatňovať jednotné štandardy výberového konania. Štandardy budú obsahovať verejnú súťaž, určenie vlastníka výberového konania (definuje odborné požiadavky na pracovnú pozíciu), zverejnenie žiadostí kandidátov, vyhodnotenie žiadostí odbornou komisiou, verejné vypočutie odbornou komisiou a jej bodovanie a následné zverejnenie výsledku výberového konania. Splňanie kritérií bude vyhodnocovať transformovaná Rada pre štátnu službu. Reforma odmeňovania vo verejnej správe zruší platové tabuľky založené na postkomunistickej tradícii – platových tried, príplatkov alebo na druhej strane osobných platov. Zavedie sa štandardné odmeňovanie na základe zručností a skúseností záujemcov vo verejnom sektore. Verejné inštitúcie si budú pravidelne autoevaluovať či na stavenie	

	miezd a zamestnanosti adekvátne odzrkadľuje inštitucionálne KPIs. Hladká implementácia Národného integrovaného plánu resp. RRP a splňanie reformných míľnikov pri súčasnej kvalite verejnej správy vyžaduje vytvoriť významnú inštitucionálnu autoritu na Úrade vlády. Základným stavebným kameňom bude existujúca Implementačná jednotka, ktorá by sa transformovala na Implementačnú autoritu. Rozšírené kompetencie by zahŕňali kontrolu a tzv. enforcement Národného integrovaného plánu, pravidelných Národných plánov reforiem (resp. RRP). Činnosti budú vyžadovať rozšírenie o 20 až 35 analytikov.	
14. Reforma riadenia a čerpania zdrojov z EŠIF (ukazovateľ vnímanie korupcie, absorpcia EŠIF) Míľnik 1: do 2022 Vybudovanie siete <i>Urgent Case Alarm</i> Míľnik 2: do 2022 Vznik centrálného registra hodnotiteľov a sprísnenie kritérií na ich odbornosť. Míľnik 3: od 2022 každoročné zverejňovanie schválených projektov a zistenia z auditov EK. Míľnik 4: od 2024 bude jediným kontrolným orgánom pri čerpaní EŠIF Úrad pre verejné obstarávanie.	Na koordinačnej úrovni riadenia sa vytvorí verejne prístupná sieť „<i>Urgent Case Alarm</i>“, ktorá umožní zdieľať informáciu o zistených kritických prípadoch nesprávnych postupov implementačných orgánov alebo prijímateľov. Bude reagovať plošne a horizontálne v rámci celej implementácie EŠIF s cieľom predchádzať systémovým nezrovnalostiam, Verejným prístupom k informáciám sa zvýši transparentnosť rozhodovacích procesov, Zjednotí a sprehľadní sa metodické prostredie pre implementačné orgány a prijímateľov. Sprísnia sa podmienky vo výzvach pre čerpanie EŠIF subjektom/osobám už pri vznesení obvinenia z vybraných správnych a trestných deliktov (vrátane všetkých spoločníkov a partnerov, ktorí sa uchádzajú o príspevok), tzn. podozrenia zo spáchania trestného činu, začatého konania pre porušenie pravidiel hospodárskej súťaže alebo konflikt záujmov, Zavedie sa centrálny register hodnotiteľov a prísne kritériá na odborných hodnotiteľov, vrátane zahraničných hodnotiteľov najmä v oblasti projektov pre vedu a výskum. Zavedie zjednodušené vykazovanie výdavkov, V pravidelných intervaloch sa budú zverejňovať schválené projekty, zistenia z auditov EK a orgánu auditu a s tým súvisiace uplatnené korekcie,	Cieľ 1: do 2024 čerpanie EŠIF voči plánu X % ; dekommitment Y % Cieľ 2: do 2026 čerpanie EŠIF voči plánu X2 %; dekomitment Y2 %

	Zavedú sa preventívne opatrenia vo vzťahu k informovaniu subjektov zapojených do implementácie EŠIF o auditných zisteniach zo strany orgánu auditu, EK, ako aj školeniami k týmto zisteniam s cieľom znížiť výšku korekcií, Zavedie sa účinná spolupráca verejného a súkromného sektora v oblasti EŠIF a aktívnou asistenciou zníži administratívnu záťaž pre žiadateľov a konečných prijímateľov prostriedkov z fondov EÚ. V oblasti verejného obstarávania bude Úrad pre verejné obstarávanie jediným subjektom, ktorý bude vykonávať kontrolu verejného obstarávania prierezovo naprieč všetkými programami, čím sa zjednotí rozhodovacia prax v oblasti posudzovania verejného obstarávania a aplikácia zákona o verejnom obstarávaní v prípade zákaziek financovaných z fondov EÚ. Uvedené bude viesť k zvýšeniu kvality kontroly verejného obstarávania a zároveň k zníženiu korekcií za porušenie pravidiel a postupov verejného obstarávania.	
15. Reforma verejného obstarávania (ukazovateľ vnímanie korupcie) Míľnik 1: do 2022 Vybudovanie analytickej jednotky s cieľom využívať dátovú analytiku pre odhad súťaživosti a ceny. Míľnik 2: do 2022 transformácia EKŠ na ponukový systém Míľnik 3: do 2023 Vznik Autority pre verejné obstarávanie Míľnik 4: do 2026 pokročilá digitalizácia .	Elektronický kontrakčný systém sa pretransformuje na ponukovo orientovaný portál. Obstarávané tovary a služby budú systematizované vo viacerých cenových úrovniach na základe opisu tovaru resp. služby po vzore bežných ponukových systémov v súkromnom sektore. ÚVO zabezpečí odbornú a kontinuálnu prípravu svojich zamestnancov a vybuduje analytickú jednotku. Po vzore UK (<i>Public Procurement body</i>) vznikne centrálna jednotka s ľudskými zdrojmi so znalosťami verejného obstarávania, s cieľom podporných a konzultačných činností pre obstarávateľov. Slovensko čelí nedostatku odborných kapacít v obstarávaní. Rámec správy verejného obstarávania sa tak uzavrie štandardným spôsobom medzi dve inštitúcie: výkonná a kontrolná zložka.. V spolupráci s Európskou komisiou budú pokračovať projekty smerované na centralizovaný manažment údajov a komplexnú štruktúrovanú digitalizáciu s cieľom zbierať kľúčové dáta pre ďalší rozvoj obstarávania, kontrolnú a analytickú činnosť a verejný dohľad. Dnešné registre sú nedostatočne štruktúrované a analytické	Cieľ 1: Cieľ 2: Cieľ 3:

	jednotky nemôžu vykonávať pokročilé analytické úlohy. Za týmto účelom je potrebné aj prepojiť Centrálny register zmlúv (CRZ) s vestníkom UVO a napojiť samosprávy na CRZ. Náklady: budú kvantifikované do apríla 2021	
--	--	--

8 Digitalizácia

Predpokladom efektívnej komunikácie občanov so štátom, ktorá šetrí čas na strane občanov aj úradníkov, sú kvalitné digitálne služby verejnej správy (tzv. eGovernment) a digitálna infraštruktúra umožňujúca ich využívanie kdekoľvek na Slovensku. Výsledky Slovenska sa v oboch oblastiach zlepšujú, no nie dostatočne rýchlo na to, aby sa približovali priemeru EÚ. Cieľom Slovenska v tejto stratégii je znížiť rozdiel v skóre DESI eGovernment a pripojiteľnosť voči priemeru EÚ o 50% už v roku 2024 a priemer dosiahnuť do roku 2030. Európskemu priemeru sa priblíži aj miera využívania rýchlostného pripojenia, a rovnako aj miera používateľov vládnych digitálnych služieb.

Výsledkové ukazovatele pre digitalizáciu⁷⁴

Ukazovateľ		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024
DESI Skóre pre eGovernment Používateľia eGovernmentu ⁷⁵	SK				30,6	31,1	40,5	48,0	50,7	55,6	
	EÚ				50,2	54,2	57,9	61,8	67,0	72,0	
	SK				60 %	53 %	65 %	55 %	54 %	52 %	Zníženie rozdielu voči priemeru EÚ o 50 %
	EÚ				57 %	57 %	60 %	58 %	64 %	67 %	
DESI Skóre pripojiteľnosť	SK				28,9	31,8	36,1	37,9	39,6	47,5	
	EÚ				31,1	34,1	37,1	39,9	44,7	50,1	
Miera využívania vysoko rýchlostného pripojenia	SK				6 %	7 %	8 %	10 %	13 %	15 %	
	EÚ				5 %	8 %	11 %	15 %	20 %	26 %	

Výsledky slovenského eGovernmentu sa zlepšujú, napriek tomu nezodpovedajú očakávaniam a zaostávajú za priemerom EÚ. Skóre DESI, ktoré monitoruje pokrok digitálnej konkurencieschopnosti krajín EÚ, sa od roku 2016 v oblasti eGovernmentu zvyšuje⁷⁶. Napriek tomu zaostávajú výsledky digitalizácie verejnej správy za priemerom EÚ a pozícia Slovenska sa v porovnaní s inými krajinami nezlepšuje. Spomedzi 28 hodnotených krajín kleslo Slovensko z 24. pozície v roku 2018 na 26. pozíciu v roku 2020.

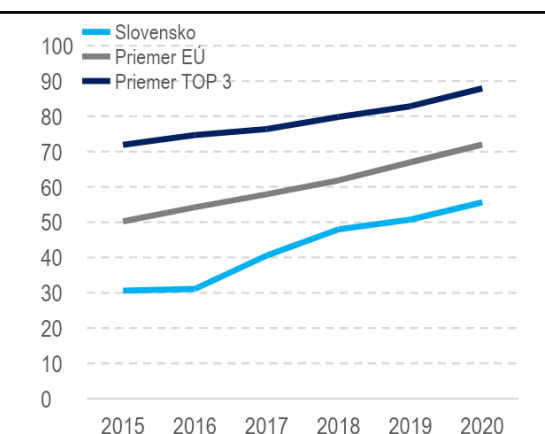
Napriek zvýšenej miere online komunikácie so štátom a online dostupnosti služieb verejnej správy využívanie eGovernmentu stagnuje. V roku 2019 viac ako polovica Slovákov využilo internet na komunikáciu so štátom, čo predstavuje najvyšší podiel v regióne V4. Napriek tomu sa miera používania digitálnych služieb verejnej správy nezvyšuje mimo subjektov, od ktorých ju vyžaduje legislatíva, a miera elektronického predkladania dokumentov úradom a inštitúciám patrí k najnižším v EÚ. Prekážkou môže byť aj vysoká nedôvera v elektronickú komunikáciu. Takmer pätina respondentov Eurobarometra deklarovala, že nevyužila digitálnu komunikáciu so štátom z bezpečnostných dôvodov. Medzi rokmi 2015 a 2019 ide o najvyšší nárast nedôvery v EÚ.

⁷⁴ V Kapitole digitalizácia je obsiahnutá infraštruktúra a digitálne služby štátu. Výzvy v oblasti digitálnych zručností obyvateľov sú adresované v Kapitole 4. Kapitola 7 identifikuje cestu k efektívnym reguláciám štátu, ktoré napomôžu transformácii na digitálnu ekonomiku.

⁷⁵ Podľa ukazovateľa DESI 5a1. Používatelia elektronickej verejnej správy

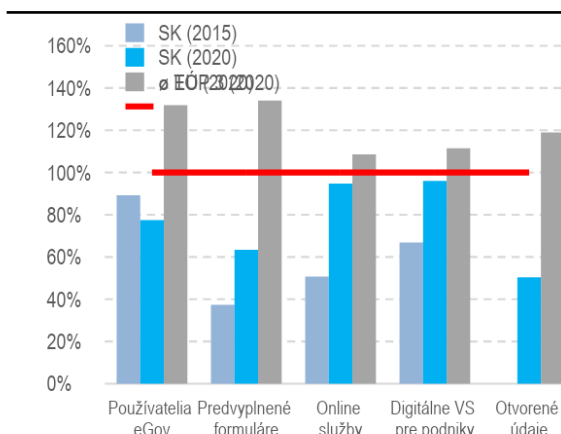
⁷⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/slovakia>

Graf 12: Vývoj DESI skóre pre oblasť eGovernment

Zdroj: Komisia EÚ

Graf 2: DESI Skóre pre oblasť eGovernmentu

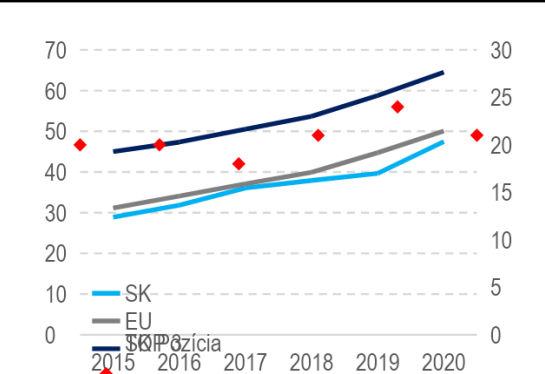

Zdroj: Komisia EÚ

Zlepšenie výsledkov eGovernmentu vyžaduje najmä dobudovanie interných kapacít a zvyšovanie tlaku na ekonomickú efektívnosť. Analytický základ a návrh opatrení na zvýšenie nákladovej efektívnosti a zlepšenie výsledkov štátneho IT poskytuje revízia výdavkov na informatizáciu⁷⁷. Kľúčové je zvyšovať tlak na ekonomickú efektívnosť, inak sa dlhodobý nárast výdavkov môže stať neudržateľný. Je potrebné identifikovať, ktoré štátom poskytované služby majú byť prioritne podporené digitalizáciou a podporiť budovanie interných kapacít IT špecialistov. To umožní alokovať investície na projekty s najväčšou pridanou hodnotou pre zlepšenie výsledkov, flexibilnejšie reagovať na potreby používateľov a kvalitu poskytovaných digitálnych služieb zvyšovať.

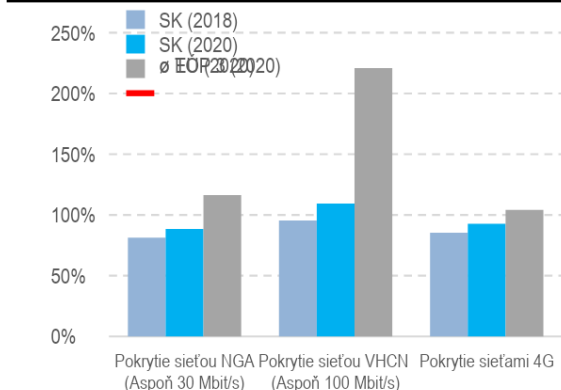
V porovnaní s inými krajinami EÚ sa výsledky Slovenska v oblasti prepojitelnosti k internetu nezlepšujú dostatočne rýchlo. Index DESI každoročne hodnotí pokrok krajín EÚ špecificky v oblasti pripravenosti a využívania digitálnej infraštruktúry. Napriek skokovému zlepšeniu celkového hodnotenia v roku 2020 Slovensko zaostáva za priemerom EÚ a jeho pozícia sa v porovnaní s inými krajinami dlhodobo nezlepšuje. V porovnaní s priemerom krajín EÚ zaostáva Slovensko v pokrytí domácnosti širokopásmovým pripojením a pokrytím sieťami 4G, pokrytie sieťou s veľmi vysokou kapacitou sa približuje k priemeru EÚ.

Graf 3: Vývoj DESI skóre pre oblasť prepojitelnosť

Zdroj: DESI Country report

Graf 4: Porovnanie DESI pre pokrytie voči Ø EÚ

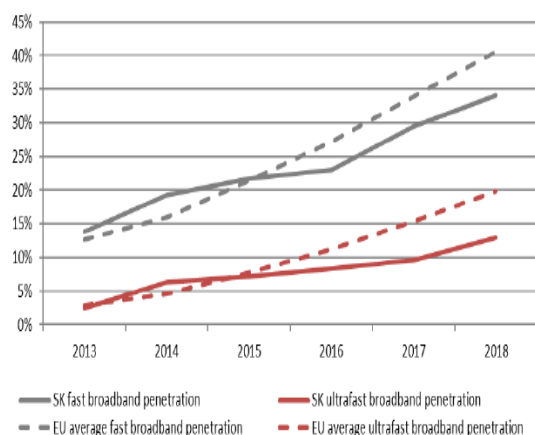
Zdroj: DESI Country report

Zlepšenie výsledkov vyžaduje okrem rozširovania pokrytia zlepšovanie digitálnych zručností. Okrem dostupnosti pripojenia, kde sa Slovensko približuje priemeru EÚ, je potrebné sledovať jeho využitie. Rozdiel vo využití pripojenia s rýchlosťou nad 30 Mbit/s a 100 Mbit/s voči priemeru EÚ sa dlhodobo zväčšuje v mestských aj mimo mestských oblastiach. Najrozšírenejším dôvodom nevyužívania akéhokoľvek internetového pripojenia domácnosťami je na Slovensku nedostatok digitálnych zručností. Napriek podstatne lepším výsledkom ako

⁷⁷ https://mfsr.sk/files/archiv/39/Informatizacia2.0_reviziavydavkov_20200320.pdf

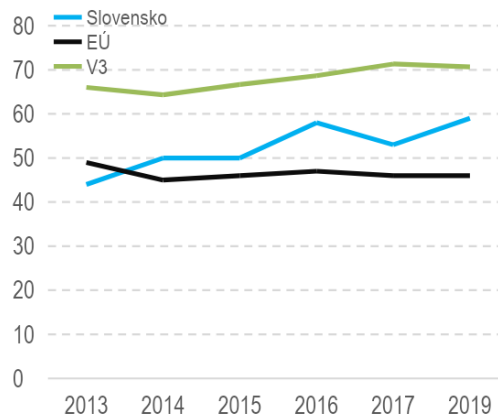
v krajinách V3 Slovensko dlhodobo stagnuje a nepribližuje sa priemeru EÚ. Samotné rozširovanie dostupnosti infraštruktúry tak nemusí priniesť očakávané výsledky bez politik na podporu digitálnych zručností⁷⁸.

Graf 5: Využitie ultra rýchleho internetu (% domácností)

Zdroj: COCOM

Graf 6: Nevyužívanie internetu kvôli nedostatku zručností (% nepripojených domácností)

Zdroj: Eurostat TIN00026

Ekonomicky efektívne budovanie digitálnych sietí vyžaduje definovanie technologicky neutrálnych štandardov pripojenia. Štandardy definované podľa typov lokalít (definované napr. podľa veľkosti obce a hustoty osídlenia) poskytnú operátorom flexibilitu pri voľbe technologického riešenia. Nefixovanie as na jednu technológiu má potenciál výrazne zvýšiť nákladovú efektívnosť a dlhodobo tak pri rovnakej výške nákladov pokryť širšiu oblasť.

Pri poskytovaní podpory na budovanie sietí je potrebná aktívna koordinácia s operátormi a poskytnúť štátnu pomoc len v oblastiach, ktoré sú komerčne dlhodobo nezaujímavé. Medzi dlhodobo pretrvávajúce problémy patrí poskytovanie širokopásmového pripojenia pre tzv. biele miesta, t.j. obce s nižšou rýchlosťou pripojenia ako 30 Mbit/s. Pri pokrývaní bielych miest môže finančne vypomáhať štát. Do konca roku 2020 má byť niekoľko desiatok zostávajúcich bielych miest pokrytých vďaka súkromným investíciám účastníkov trhu⁷⁹.

Reformný štart v rokoch 2020 a 2021 - rýchlo implementovateľné opatrenia v digitalizácii

Krátky popis opatrení pre roky 2020 a 2021	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Komentáre (časovanie, míľniky)
Stanovenie priorít pre ďalší rozvoj informatizácie	Štát prevádzkuje viac ako 2,5 tis. informačných systémov. Predpokladom efektívneho zlepšovania výsledkov je pomenovanie prioritných systémov a služieb s najväčším dopadom na celkové výsledky. Následne je potrebné spracovať plán ich rozvoja s jasnými výsledkovými ukazovateľmi.	Míľnik 1: december 2020: Publikovanie zoznamu prioritných služieb Míľnik 2: december 2021: Publikovanie nedostatkov identifikovaných služieb a priorít ich ďalšieho rozvoja Ukazovateľ: Podiel IT projektov vychádzajúcich z prioritizovanej investičnej stratégie

⁷⁸ Digitálne zručnosti sú súčasťou reforiem v Kapitole 4.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66957

Budovanie interných kapacít IT špecialistov na strane štátu	Kľúčovým predpokladom na zvýšenie kvality poskytovaných digitálnych služieb a zvýšenie flexibility rozvoja je obsadiť pozície IT špecialistov na strane štátu	Míľnik 3: december 2020: vytvorenie harmonogramu na obsadzovanie interných kapacít IT špecialistov Ukazovateľ: Publikovaný harmonogram
Zavedenie systémového prístupu do monitorovania výkonnosti IT projektov a systémov	Dlhodobé rastúce náklady na prevádzku a rozvoj eGovernmentu sa bez zavedenia nových nástrojov IT finančného riadenia môžu vymknúť kontrole. Nové nástroje umožnia pravidelne vyhodnocovať získanú hodnotu z rozvoja eGovernmentu.	Míľnik 4: december 2020: Vytvorenie jednotných pravidiel na sledovanie nákladovosti a výkonnosti IT systémov Míľnik 5: december 2020: Publikovať referenčný cenník sadzieb za človekoden IT prác Ukazovateľ 1: Podiel IT systémov s dostupnými nákladovými a výkonnostnými ukazovateľmi Ukazovateľ 2: Podiel nákupov externých IT služieb porovnaných s referenčným cenníkom
Zavedenie IT finančného riadenia a manažérskej zodpovednosti za výšku nákladov	Zahraničná prax ukazuje, že zavedenie analytického sledovania IT a manažérskej zodpovednosti za ich výšku (IT finančné riadenie) pomáha do 2-4 rokov od implementácie znížiť výdavky o 10-20 % bez dopadu na kvalitu služieb.	Míľnik 6: december 2022: V pilotnom projekte vytvoriť IT nákladový model organizácie Míľnik 7: december 2022: Spracovať implementačný plán IT finančného pre všetky rozpočtové kapitoly Ukazovateľ 1: Podiel rozpočtových kapitol so spracovaným implementačným plánom IT finančného riadenia
Vytvorenie podmienok na zavedenie agilného produktového manažmentu v podmienkach eGovernmentu	Zvyšovanie počtu používateľov a ich spokojnosti vyžaduje aktívny zber spätnej väzby na poskytované digitálne služby a riadenie ďalšieho rozvoja na jej základe. Nástrojom na zavedenie nových procesov je tzv. produktový manažment, v ktorom sú za rozvoj a výkonnosť služieb zodpovední konkrétni produktoví manažéri.	Míľnik 8: december 2020: Vytvorenie kancelárie produktového manažmentu na MIRRI Míľnik 9: december 2021: Obsadenie rolí produktových manažérov a pilotné implementácia agilného rozvoja Ukazovateľ: Počet rozpočtových kapitol s obsadenou pozíciou produktového manažéra na MIRRI
Schválenie plánu širokopásmového pripojenia na roky 2021-2025 a publikovanie nadväzujúcej štúdie uskutočniteľnosti	Pripravovaný plán širokopásmového pripojenia definuje strategický rámec Slovenska v oblasti budovania digitálnej infraštruktúry. Nadväzujúca štúdia uskutočniteľnosti stanoví konkrétne podmienky rozvoja, vrátane ekonomickej efektívnosti	Míľnik 10: december 2020: schválenie národného plánu širokopásmového pripojenia Ukazovateľ: Schválený plán a nadväzujúca štúdia uskutočniteľnosti

Hlavné strategické politiky a iniciatívy v digitalizácii do roku 2030

Popis strategických politik do roku 2030	Zdôvodnenie (prečo, ako)	Makroekonomické vplyvy, ciele
1. Lepšie riadenie eGovernmentu a rozvoja digitalizácie Míľnik 1: Silná centrálna autorita s adekvátnymi kapacitami Míľnik 2: Závazný centrálny plán na rozvoj digitalizácie verejnej správy a nástroje na jeho riadenie Míľnik 3: Vybudované rezortné kapacity IT špecialistov	Skutočný dosah úradu zodpovedného za centrálnu riadenie informatizácie, dosahovanie strategických cieľov a rozhodovanie o využívaní prostriedkov bol v minulosti obmedzený. Kapacitné a kompetenčné posilnenie centrálnej IT autority výrazne posilní schopnosť riadenia digitalizácie verejnej správy, vybudovanie rezortných kapacít schopnosť implementácie centrálnej stratégie na jednotlivých rezortoch. Platnosť aktuálneho dokumentu, ktorý sa venuje princípom budovania eGovernmentu na Slovensku, končí v roku 2020. Pri jeho aktualizácii je potrebné okrem definovania cieľov na ďalšie obdobie zadať kapacitné, kompetenčné a nástroje potrebné na riadenie eGovernmentu a pravidelné vyhodnocovanie dosiahnutého pokroku.	Cieľ 1: Publikovanie koncepcie rozvoja eGovernmentu po roku 2020, ktorá definuje ciele, kompetenčný a kapacitný rámec a nástroje na riadenie eGovernmentu Cieľ 2: Implementácia revízie výdavkov na informatizáciu v plnej miere Cieľ 3: Obsadenie kapacít interných IT špecialistov Ukazovateľ: Plnenie implementačného plánu revízie výdavkov na informatizáciu Ukazovateľ: Plnenie národnej koncepcie informatizácie verejnej správy (alebo nadväzujúceho dokumentu po 2020)
2. Zvyšovanie užitočnosti hodnôt služieb pre občanov a podnikateľov Míľnik 4: Zjednodušenie autentifikácie a autorizácie, vrátane mobilných platforiem Míľnik 5: Optimalizácia prioritných služieb a životných situácií Míľnik 6: Vo všetkých konaniach zavedený princíp jeden krát a dosť	Napriek budovaniu nových digitálnych služieb Slovensko výrazne zaostáva za priemerom EÚ v miere ich využívania verejnosťou. Služby nie sú prispôbené na využívanie na rozličných, najmä mobilných, platformách. Pri rozvoji služieb je potrebné abstrahovať od aktuálneho rozdelenia agendy medzi informačné systémy a úrady a sledovať čo najefektívnejšie riešenie životnej situácie občana. Implementácia princípu jeden krát a dosť, kedy verejná správa žiada len údaje, ktorými ešte nedisponuje, vyžaduje zavedenie procesov riadenia kvality a zdieľania údajov.	Cieľ 4: Eliminácia bariér používania služieb Cieľ 5: Proaktívne služby a kompletná podpora životných situácií Ukazovateľ: Miera využívania digitálnych služieb Ukazovateľ: Spokojnosť používateľov s digitálnymi službami
3. Zvyšovanie kvality, efektívnosti fungovania a otvorenosti verejnej správy Míľnik 7: Automatizácia procesov, kde je možné robiť rozhodnutia na základe jasných pravidiel Míľnik 8: Využívanie zdieľaných služieb a infraštruktúry Míľnik 9: Sprístupnenie vybraných služieb cez Open API	Rozvoj digitalizácie je potrebné premietnuť do efektívnejšieho fungovania verejnej správy. Automatizácia procesov, kde je možné robiť rozhodnutia na základe jasných pravidiel, umožní uvoľniť personálne kapacity na strane štátu na činnosti s vyššou pridanou hodnotou. Využívanie zdieľaných služieb a infraštruktúry má potenciál už v krátkej dobe znížiť náklady na prevádzku a rozvoj systémov odstránením duplicitných riešení, strednodobo vytvára vďaka nutnej štandardizácii priestor na efektívnejšiu prevádzku štátneho IT. Sprístupnenie vybraných služieb cez Open API tretím stranám a automatické zverejňovanie datasetov podporí tvorbu inovatívnych riešení.	Cieľ 6: Premietnutie digitalizácie do fungovania verejnej správy Cieľ 7: Eliminácia duplicitných aplikačných služieb Cieľ 8: Sprístupnenie služieb tretím stranám cez Open API Cieľ 9: Automatizované zverejňovanie otvorených datasetov Ukazovateľ: Personálna kapacita na strane štátu uvoľnená digitalizáciou procesov Ukazovateľ: Počet systémov využívajúcich zdieľané služby

Míľník 10: Automatizované zverejňovanie všetkých relevantných datasetov		Ukazovateľ: Počet služieb sprístupnených tretím stranám Ukazovateľ: Počet automaticky zverejňovaných datasetov
4. Zavedenie IT finančného riadenia a verejného odpočtovania výsledkov digitalizácie Míľník 5: Monitoring výkonnosti poskytovania elektronických služieb Míľník 6: Verejné odpočtovanie nákladov a výkonnosti digitálnych služieb	Zahraničná prax ukazuje, že zavedenie analytického sledovania IT výdavkov a manažérskej zodpovednosti za ich výšku (IT finančné riadenie) pomáha do 2-4 rokov od implementácie znížiť výdavky o 10-20 % bez dopadu na kvalitu podporovaných biznis služieb. Vytvorenie jedného verejného informačného miesta na informovanie o nákladoch a výsledkoch digitálnych služieb umožní rýchle a pravidelné vyhodnocovanie dosiahnutého pokroku voči stanoveným cieľom a efektívnu adaptáciu zvoleného prístupu.	Cieľ 10: Riadenie rozvoja na základe údajov o reálnom používaní a nákladovosti služieb Cieľ 11: Verejné online hodnotenie nákladovosti a výkonnosti digitálnych služieb, ktoré tvoria 80 % celkových IT výdavkov Ukazovateľ: Zníženie IT nákladov o 10-20 % voči scenáru bez zavedenia IT finančného riadenia
5. Zníženie nedôvery pri digitálnej komunikácii so štátom Míľník 7: Identifikovanie nesúladu prioritných služieb s bezpečnostnými štandardmi Míľník 8: Harmonogram na odstránenie kľúčových procesných a technických nedostatkov	Je potrebné overiť súlad reálnej miery zabezpečenia digitálnych služieb s požadovanými štandardmi a spracovať harmonogram odstránenia identifikovaných nedostatkov. Na to aby investície do nových technológií priniesli očakávaný nárast úrovne zabezpečenia je potrebné pred nasadením hardvéru a softvéru preukázať zavedenie potrebných bezpečnostných procesov a vedomostí zamestnancov.	Cieľ 12: Zníženie miery nevyužívania digitálnej komunikácie so štátom z bezpečnostných dôvodov Cieľ 13: Efektívne dosiahnutie bezpečnostných štandardov informačných systémov Ukazovateľ: Miera nevyužitia digitálnej komunikácie so štátom z bezpečnostných dôvodov Ukazovateľ: Počet prioritných služieb spĺňajúcich bezpečnostné štandardy
6. Zlepšenie regulačného prostredia pre budovanie širokopásmového pripojenia a zdieľanie existujúcej infraštruktúry Míľník 9: Jasné pravidlá štátnej intervencie do budovania infraštruktúry Míľník 10: Nastavenie efektívnej cenovej regulácie pre zdieľanie sietí	Efektívny rozvoj digitálnej infraštruktúry vyžaduje predvídateľné a prehľadné regulačné prostredie a procesy podporujúce investície. Na to je potrebné zabezpečiť evidenciu a pravidelnú aktualizáciu údajov o existujúcej digitálnej infraštruktúre, vytvoriť podmienky na jej efektívne zdieľanie a jasne zadefinovať pravidlá, kedy sa do jej rozvoja zapája štát. Finančná pomoc zo strany štátu má byť poskytovaná len v prípadoch rozvoja, ktoré sú nevyhnutné pre dosiahnutie strategických cieľov a pre súkromných operátorov sú aj po zvážení všetkých relevantných technických alternatív dlhodobo ekonomicky nenávratné.	Cieľ 14: Vytvorenie systému na evidenciu digitálnej infraštruktúry a nástrojov na jej pravidelnú aktualizáciu Cieľ 15: Schválené pravidlá štátnej intervencie do rozvoja digitálnej infraštruktúry (technologická neutralita, nákladové štandardy). Cieľ 16: Nastavenie efektívnej cenovej regulácie a legislatívy pre zdieľanie digitálnej infraštruktúry Ukazovateľ: Rýchlosť napredovania SR v DESI Indexe pre prepojitelnosť